

petrol-iş

kadın

Türkiye Petrol Kimya Lastik İşçileri Sendikası Kadın Dergisi

SAYI: 64 KASIM 2020

BEREC'TEN FLORMAR'A PETROL-İŞ'İN YETMİŞ YILLIK TARİHİNDE KADINLAR

- *Petrol-İş MYK adına Genel Başkan Süleyman Akyüz'ün Sendikamızın 70. Yılına Dair Açıklaması*
Birlik ve Dayanışma İçerisinde Mücadele Dolu Bir Tarih
PETROL-İŞ 70 YAŞINDA!
- **IndustriALL Türkiye Kadın Ağı "Uzaktan" Toplandı**
COVID19 VE INDUSTRIALL SEKTÖRLERİNDE KADINLAR
- **Petrol-İş Sendikası Gebze Şubesi Kadın Komisyonu**
Artan Kadın Cinayetlerini Protesto Etti:
"KADINA YÖNELİK ŞİDDET SON BULMALI!
KADIN CİNAYETLERİYLE ETKİN MÜCADELE ŞART!"
- **ILO Covid19 ve Çalışma Raporu:**
KADINLAR PANDEMİDEN ORANTISIZ
ŞEKİLDE ETKİLENDİ
- **El İşleri ve Kültürel Eşya Peşinde**
Bir Kadın, Hülya Meder:
"KADINLARIN EL EMEĞİNİ KURTARIYORUM"
- **22 Yıllık Hemşire Eylem Değirmenci:**
"ANNELİK BECERİLERİMİZİ MESLEĞİMİZE
UYGULAMAMIZ BEKLENİYOR"

İÇİNDEKİLER

Sayı 64 **KASIM 2020**

Birlik ve Dayanışma İçerisinde
Mücadele Dolu Bir Tarih
PETROL-İŞ 70 YAŞINDA!

4

Berec'ten Flormar'a
PETROL-İŞ'İN YETMİŞ YILLIK TARİHİNDE KADINLAR

6

KADIN AJANDASI
14

ILO Gözlem: Covid19 ve Çalışma Yaşamı
Raporuna göre:
**KADINLAR PANDEMİDEN ORANTISIZ
ŞEKİLDE ETKİLENDİ**

16

Uluslararası Çalışma Örgütü
**DÜNYADA İSTİHDAM VE SOSYAL GÖRÜNÜM -
EĞİLİMLER 2020**
17

IndustriALL Türkiye Kadın Ağı
"Uzaktan" Toplandı
**COVID19 VE INDUSTRIALL
SEKTÖRLERİNDE KADINLAR**
18

PANDEMİ DÖNEMİNDE ÇALIŞAN ANNE OLMAK
20

BİLİYOR MUYDUNUZ?
21

ILO Ankara ve TÜİK, Türkiye'de
Cinsiyete Dayalı Ücret Farkı'nı Araştırdı
**TÜRKİYE'DE CİNSİYETE DAYALI
ÜCRET FARKI % 21.1**
22

**6284 SAYILI KANUN, İSTANBUL SÖZLEŞMESİ,
ILO'NUN 190 SAYILI SÖZLEŞMESİ
KADINLARI KURTARABİLİR**
24

Petrol-İş Sendikası Gebze Şubesi Kadın Komisyonu
Artan Kadın Cinayetlerini Protesto Etti:
**"KADINA YÖNELİK ŞİDDET SON BULMALI!
KADIN CİNAYETLERİYLE ETKİN VE TOPYEKÜN
MÜCADELE ŞART!"**
26

El İşleri ve Kültürel Eşya Peşinde
Bir Kadın, Hülya Meder:
"KADINLARIN EL EMEĞİNİ KURTARIYORUM"
28

115 Yıllık Bir Edebiyat Klasığı
"E ile Biten Anne"i yazan kadın
LUCY MAUD MONTGOMERY
32

**PETROL-İŞ KADIN DERGİSİ
"İŞÇİLERİN HAZİRANI" NDA**
35

22 Yıllık Hemşire Eylem Değirmenci'yle Kadın ve Anne
Olmayı, Mesleğini ve Pandemiye Konuştuk:
**"ANNELİK BECERİLERİMİZİ MESLEĞİMİZE
UYGULAMAMIZ BEKLENİYOR"**
36

KADINLARDAN ÖYKÜLER
SÜTÇÜ AYŞE
44

EVET, MUTFAKTA BİRİLERİ VAR!
Taze Fasulyeyi Bir de Böyle Deneyin
47

Kemik Erimesinin Oluşumu Pek Çok Etkene Bağlı
OSTEOPOROZ'UN ETKİLERİNİ AZALTMAK MÜMKÜN
48

Afrikalı Kadınların Elinden Dünyaya Yayılan Mucize
SHEA YAĞI
49

OKUMA KÖŞESİ
• Saç Örgüsü • Örümcek Kadının Ağı
50

MERHABA

Dergimizin 64. sayısı ile tekrar karşınızdayız. Geçtiğimiz sayıda Covid19 Pandemisi'nin kadınların yaşamı ve istihdamı üzerindeki etkilerini ele almıştık. Bu sayımızda da pandeminin etkilerini incelemeye devam ediyoruz.

Sendikamız Petrol-İş bu sene yetmişinci yılını kutluyor. Eylül 1950'de İstanbul'un Beykoz ilçesinde "İstanbul Akaryakıt İşçileri Sendikası" adıyla kurulan Petrol-İş, üyelerinin ekonomik, sosyal, toplumsal haklarını korumaya, birlikte mücadele etmeye verdiği önemi göstermeye devam ediyor.

Yetmiş yıllık tarihinde Petrol-İş'li kadınlar açısından pek çok atılıma tanık oluyoruz. Geçmişten günümüze Petrol-İş'te kadınların tarihini araştırdığımız yazımızda, sendikanın kadınlara ilişkin 13 Haziran 1951 tarihli ilk yazılı belgesinden günümüze, toplumsal cinsiyet eşitliği çalışmalarına kadar, yetmiş yıllık birikimi özetlemeye çalıştık. Çalışmada, kadınların öne çıktığı ya da doğrudan kadın grevi olarak bilinen grevleri; sendikanın eşitlik çalışmalarını, kararları vs. derleme olanağı da bulduk.

Uluslararası Çalışma Örgütü'nün son baskısını Eylül 2020'de gerçekleştirdiği *ILO Gözlem: Covid19 ve Çalışma Yaşamı* raporuna göre, kadınlar pandemiden orantısız şekilde etkilendi. Bu etkilerin ne şekilde gerçekleştiğini, raporla ilgili yazımızda bulabilirsiniz.

ILO'nun hazırladığı bir diğer rapor *Dünyada İstihdam ve Sosyal Görünüm - Eğilimler 2020* kadınların çalışma yaşamındaki son durumlarıyla ilgili çarpıcı bilgiler paylaşıyor. İlgili sayfamızda.

Son toplantısını Petrol-İş ev sahipliğinde Aralık 2019'da gerçekleştiren IndustriALL Türkiye Kadın Ağı, son toplantısını pandemi nedeniyle online olarak gerçekleştirdi. Toplantının içeriği de pandemiyle ilgiliydi.

ILO Ankara Ofisi, Türkiye İstatistik Kurumu'yla birlikte ortak yürüttüğü bir çalışmayla Türkiye'de cinsiyete dayalı ücret farkını araştırdı. Araştırmamanın sonuçları bizim de katıldığımız bir web semineriyle paylaşıldı.

Son dönemde tartışmaya açılan ve kadına yönelik şiddetle etkin bir mücadeleyi amaçlaması bakımından önemini koruyan 6284 sayılı kanunla İstanbul Sözleşmesi, buna ek olarak Haziran 2019'da kabul edilen ILO'nun işyerinde şiddeti önlemeye dair 190 sayılı sözleşmesi, uygulandığı takdirde kadınların hayatını kurtarabilir. Bu yasa ve sözleşmelere sahip çıkarak uygulanmasını sağlama konusunda sendikalara büyük görev düşüyor.

Son dönemde artan kadın cinayetlerine karşı Gebze şubesi kadın komisyonunun açıklaması da bu konuda sendikalara düşen sorumluluğa vurgu yapıyor. İlgili sayfalarda...

Emekli bir bankacı, Hülya Meder, el işleri ve kültürel eşya topluyor, toplamakla kalmıyor topladıklarını sergiliyor, el işlerinin ardındaki hikâyeleri buluyor, paylaşıyor. Bu ilginç öyküyü söyleşimizde bulabilirsiniz.

115 yıllık bir edebiyat klasiği, "E ile biten Anne" ve yazarı Lucy Maud Montgomery'nin hayatı arasındaki benzerlikler bu klasiğin neden bu kadar tuttuğunu da açıklıyor. İlgili sayfamızda.

Dergimizin 61. sayısında Tekel'den emekli Nezaket Erdoğan'la yaptığımız söyleşi, sendikal tarih araştırmacısı ve eski sendika uzmanı Zafer Aydın'ın *İşçilerin Haziranı* kitabında yer aldı. *Hayatın Zorluklarına Çalışarak Direnen Tekel'den Emekli Nezaket Teyze: Daha da Anlatsam Roman Olur* başlıklı söyleşi okuyanlar hatırlayacaktır, Nezaket Erdoğan, katıldığı grevin 15-16 Haziran eylemleri olduğunu söyleşiyi yaptığımız sırada öğrenmişti.

Bir diğer söyleşimiz, 22 yıllık hemşire Eylem Değirmenci'yle hemşire olmak, kadın ve anne olmak üzerine yaptığımız söyleşi, toplumun hemşirelere bakışı, hemşirelerin sorunları hakkında ayrıntılı bilgiler içeriyor.

Kadın Ajandası, Okuma Köşesi, Mutfak ve Sağlık köşelerimiz yine birbirinden yeni ve ilginç konularla karşınızda.

Bir sonraki sayımızda görüşmek dileğiyle, keyifli okumalar dileriz.

kadın

Yerel Süreli Yayın

Petrol-İş Dergisi'nin özel ekidir.

Üç ayda bir yayınlanır

KASIM 2020'de basılmıştır.

Petrol-İş Merkez Yönetim Kurulu

Süleyman Akyüz / Genel Başkan

Salih Akduman / Genel Sekreter

Erhan Yakışan / Genel Mali Sekreter

Niyazi Recepkethüda / Genel Örgütlenme ve Eğitim Sekreteri

Ünal Akbulut / Genel Yönetim Sekreteri

Türkiye Petrol Kimya Lastik İşçileri Sendikası adına Sahibi: Süleyman Akyüz, Genel Başkan
Sorumlu yazı işleri müdürü: Salih Akduman, Genel Sekreter

Genel Yayın Yönetmeni

Selgin Zırhlı Kaplan

Tasarım & Uygulama

Petrol-İş Kadın Servisi

İdare Yeri:

Altunizade Mah. Kuşbakışı Cad. No: 23 Altunizade
81180 Üsküdar/İSTANBUL

Tel: (0216) 474 98 70 (10 hat)

Faks: (0216) 474 98 67

Baskı: Özlem Matbaacılık ve Reklamcılık Ltd. Şti.

Adres: Litros Yolu 2. Matbaacılar Sanayi Sitesi
Bodrum Kat No:2BB4 Topkapı-İSTANBUL

www.petrol-is.org.tr/kadindergisi

kadin@petrol-is.org.tr

www.facebook.com/petroliskadindergisi

twitter.com/PetrolisKadin

issuu.com/petroliskadin

BİRLİK VE DAYANIŞMA İÇERİSİNDE MÜCADELE DOLU BİR TARİH

PETROL-İŞ 70 YAŞINDA!

11 Eylül 1950 tarihinde “İstanbul Akaryakıt İşçileri Sendikası” adıyla 25 akaryakıt işçisinin kurduğu Petrol-İş Sendikası’nın 70. mücadele yılını kutluyoruz. Petrol-İş Genel Başkanı Süleyman Akyüz, Merkez Yönetim Kurulu adına sendikamızın kuruluşunun yetmişinci yılı vesilesiyle bir açıklama yaptı.

Yıllar içerisinde emek mücadelesinin en köklü ve en güçlü sendikalarından biri haline gelen Petrol-İş, 70 yaşına giriyor.

Büyük zorluklar ve imkânsızlıklar içerisinde İstanbul Beykoz’da faaliyetlerine başlayan Petrol-İş, portakal kasalarının üzerinde yapılan konuşmalarla kurulup nice zorlukların üstesinden gelerek örgütlenmiştir. Emek hareketinde onurlu sayfalar açan tarihimiz, büyük fedakarlıklar ve kararlı mücadelelerle doludur.

Örgütlü olduğu işkolunda bir Türkiye sendikası olma hedefiyle hareket eden Sendikamız, 1956-1984 yılları arasında 20 dolayında sendikayı çatısı altına almıştır. Kuruluşunda

“Akaryakıt İşçileri Sendikası” olan Petrol-İş, örgütlenme hamleleri ile giderek üye sayısını arttırarak petrol, kimya, ilaç, lastik ve plastik sektörlerinde örgütlü büyük ve güçlü bir sendika haline gelmiştir. Bu gelişmeye paralel olarak ismini de önce 1956 yılında “Türkiye Petrol İşçileri Sendikası” olarak değiştirmiş ve işkoluna katılan yeni sektörlerle birlikte son olarak 1983 yılında bugünkü adı “Türkiye Petrol, Kimya, Lastik İşçileri Sendikası” adını almıştır.

Sendikamız bugün, işkolumuzun tartışmasız en büyük ve en güçlü sendikası haline gelmiştir.

Petrol-İş, emek mücadelesinde birlik ve dayanışmanın hem ulusal hem de uluslararası alanda önemini daima bilmiştir.

Sendikamız, Türk-İş'in kuruluşundan itibaren içerisinde yer almış, Türk-İş'e doğrudan üyeliğimiz ise 1958 yılında gerçekleşmiştir.

Emek mücadelesinde küresel dayanışmanın artırılmasını amaçlayan Petrol-İş, 1960 yılında Çalışma Bakanlığı'nın onayıyla Uluslararası Petrol ve Kimya İşçileri Federasyonu'na katılmış ve Türkiye'de uluslararası bir federasyona üye olan ilk sendika olmuştur.

Petrol-İş kurulduğu yıllardan başlamak üzere hem sendikal harekette sınıf dayanışmasının hem de üyelerinin ve halkın ihtiyaç duyduğu sosyal dayanışmanın en güzel örneklerini sergilemiştir. Türkiye'de nerede ekmek ve hak mücadelesi, nerede grev varsa, Petrol-İş oradadır.

Sendikamız, demokrasinin ortadan kaldırıldığı ve emek mücadelesinin baskı altında tutulduğu dönemlerde dahi mücadelesinden vazgeçmemiştir. Sendikal mücadelenin 12 Eylül karanlığından çıkmasında, 63 işyerimizde 10 bin üyemizle çıktığımız grevler önemli bir rol oynamıştır. Bu grevler, ilerleyen yıllarda yükselecek olan emek mücadelesinin de habercisidir.

Ülkemizin en stratejik işkolunda örgütlü bulunan Petrol-İş, 1980'li yıllardan itibaren işkolumuzda başlatılan özelleştirme girişimlerine karşı uzun ve yaygın bir mücadele örgütlemeyi başarmıştır. Sendikamız, özelleştirmelere karşı hem işyerlerinde uzun dönemli eylemlilikler örgütlemiş hem de özelleştirmelere karşı verdiği hukuk mücadelesiyle öne çıkmıştır. Aynı süreçte, ulusal ve uluslararası kamuoyunu özelleştirmeye karşı bilinçlendirmeye dönük faaliyetleri

içeren çok boyutlu bir mücadele ören Petrol-İş, ülkemizde özelleştirme karşıtı mücadele denilince akla gelen ilk sendikadır.

Petrol-İş kurulduğu günden bugüne, üyelerinin kazanımlarını genişletmek ve emeğin haklarını savunmak adına büyük bir mücadele vermekte, sendikal harekette öncü bir rol oynamaktadır.

Bu mücadelesinden 70 yıldır olduğu gibi, gelecekte de asla taviz vermeyecektir.

Kuruluşundan itibaren her türlü fedakarlığı göstererek, en zor koşullarda dahi mücadele etmekten vazgeçmeyerek Petrol-İş'i bugünlere taşıyanları sendikamızın 70. yılında saygıyla anıyor, hayatını yitirmiş olanlara rahmet diliyoruz.

Emeğin petrol mavisini bayrağı 70 yıldır ülkemizin dört bir yanında fabrikalarda, işyerlerinde dalgalanıyor...

O bayrak, elden ele, Türkiye'nin dört bir yanındaki 16 şubemizde örgütlü 40 bin üyemizin ellerinde yükselmeye devam edecek ve Petrol-İş, "Ekmek, Barış ve Özgürlük" şiarıyla mücadelesini sürdürecektir.

Petrol-İş'in 70. yaşı kutlu olsun!

Yaşasın sınıf dayanışması! Yaşasın birlik ve mücadele!

Yaşasın PETROL-İŞ!

Kamuoyuna saygıyla duyurulur,

Petrol-İş Sendikası

Merkez Yönetim Kurulu adına

Süleyman Akyüz

Genel Başkan

Petrol-İş, üyelerine yetmişinci yıl anısına fincan takımı ve kahve hediye etti

Bu kahvenin 70 yıllık hatırı var

Yetmişinci yıl logomuzun basılı olduğu dört kahve fincanıyla bir paket Türk kahvesi olmak üzere, Petrol-İş logolu şık kutusundaki kahve seti, Petrol-İş Merkez Yönetimi'nin, sendikanın kuruluşunun yetmişinci yılı anısına tüm üyelerine, merkez ve şube çalışanlarına hediyesi.

BEREC'TEN FLORMAR'A

Petrol-İş'in yetmiş yıllık tarihinde kadınlar

Selgin Zırlı Kaplan

1950'de kurulduğu günden bu yana pek çok konuda değişimler yaşayan Petrol-İş'in yetmiş yıllık tarihinde kadınlar açısından dönüm noktası sayılabilecek pek çok olaya ve girişime rastlıyoruz. Petrol-İş'in tarihinde, kadınların sendikal etkinliklere aktif katılımlarının sendikanın kadın politikalarına da yansıdığını görüyoruz. Petrol-İş yayınları, kurul raporları, bildiriler vs. tarayarak derlediğimiz bu çalışmayla geçmişten günümüze Petrol-İş'li kadınların tarihini özetlemeye çalıştık.

11 Eylül 1950 yılında akaryakıt işçilerini örgütleyerek çalışmalarına başlayan Petrol-İş, zamanla pil, kimya, boya ve ilaç sektöründe gerçekleştirdiği örgütlenmelerle kadın üyeleri de bünyesine almaya başladı. Sendikanın ilk yayınlarında, kadın işçilerin daha çok analık haklarıyla ilgili belgelere rastlıyoruz.

Petrol-İş tarihinde, kadınlara dair karşımıza çıkan ilk yazılı belge, yönetim kurulu kararıyla 13 Haziran 1951 tarihinde yayınlanan basın bülteni. Petrol-İş Sendikası'nın çalışma yaşamının iyileştirilmesine dair 19 talebi arasında yer alan 6. ve 7. maddeler, üye ve üye eşi kadınları ilgilendiriyor. Bu maddeler, analık haklarıyla ilgili önemli talepler içeriyor:

"Bölge Dispanserinde Ebe Bulunmazsa...

6. Hastalık ve Analık Sigortaları Yasasının 16. maddesinin bekar-evli ayrımı yapmasının sona erdirilmesi. (Not: 5502 sayılı yasaya göre, sağlık müessesine yatırılmak suretiyle bakım sağlanan sigortalıya günlük kazancının üçte biri veriliyor, sigortalının geçimlerini sağladığı kişiler bulunuyorsa, ödenek günlük kazancın yarısına çıkarılıyordu.)

7. Doğum hallerinde bölge dispanserlerinde ebe bulunmadığı vakitler işçiler hayatı tehlike geçirdiği için, işçi eşlerinin zarar görmelerinin engellenmesi."

1960'lı yılların sonlarına doğru, ilaç laboratuvarlarında ve fabrikalarında kadın işçilerin sayıca artmaya başladıklarına ve sendika temsilcisi olduklarına tanık oluyoruz. Kadınların sendikada aktif rol almalarının sendikanın kadın politikalarına büyük etkisi olduğunu görüyoruz.

Berec Grevi'nde nöbet tutan kadın işçiler

**Petrol-İş'in İlk Grevi: Berec Grevi
(7 Aralık 1964 - 16 Ocak 1965)**

Altmışlı yıllardan itibaren, kadın işçilerin çoğunlukta olduğu işyerlerinde kadınların öne çıktığı ve kararlılıkla katıldıkları pek çok greve tanık oluyoruz. Bunlardan ilki ve en önemlisi, Petrol-İş'in gerçekleştirdiği ilk grev olması ve aynı zamanda büyük

ölçüde kadın grevi olması bakımından önem taşıyan Berec Grevi'dir. 41 gün süren Berec grevi, aynı zamanda uluslararası destek alan ilk grev olma özelliğine de sahip.

1100 işçinin çalıştığı Berec pil fabrikasında, işçilerin 790'ı kadınlardan oluşuyordu. Kadın işçilerin hepsi göçmen olarak gelmişti İstanbul'a. O dönem gecekondu bölgelerinden biri olan Gaziosmanpaşa'da yaşıyordu çoğu. Geçim standartlarının oldukça düşük olduğu koşullarda, işçileri uzun süredir asgari ücretin altında çalıştıran işveren, ücret artışı konusunda direnç gösteriyordu. 7 Aralık 1964'de greve çıkıldı. 41 günlük kararlı mücadelenin ardından grev başarıyla sonuçlandı.

Grevde kadınların öne çıktığı olaylardan birisi, grev önlüklü iki genç kadının zamanın İstanbul Valisi Niyazi Akı'nın makam otomobilinin önüne atlayarak onu içeri almamasıydı. Bu kadınlardan biri 16 yaşındaki Fikriye Odaman'dı. Fikriye Odaman grevden sonra 1966 yılı Temmuz ayı içinde Türk-İş aracılığıyla düzenlenen bir eğitim için Petrol-İş tarafından Amerika'ya gönderildi. Orada Türkiye'den giden diğer sendikacı kadınlarla birlikte 6 haftalık sendikal eğitim aldı.

Kadın grevcilerin çalışma koşullarıyla ilgili anlattıklarından grevdeki kararlı tutumlarını görebiliyoruz: "Ben Safiye Sarrafoğlu, 17 yaşındayım. 3 yıldır Berec'de çalışırım. Kazancım 10 günde 85 liradır. Ben de kömür dairesinde çalışırım. Ben de vücudumu arap sabunu talaş karışımıyla yıkarım. Erkek arkadaşlarımız sıcak suda yıkanır, biz ise soğuk suda. Evimiz fabrikaya 45 dakika uzaklıktadır. Arkadaşım Sevinç'le gider geliriz. Sevinçle iyi arkadaşız Pazar günleri onunla beraber dantel öreriiz. Ama çeyiz için değil para için yaparız bunu."

Eylül 1965 tarihli bir temsilci eğitimine katılan kadın üyeler

14. 7. 1969 Tarihli İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Kurulları Hakkında Tüzük* ve Kimya Sektöründe Kadın İşçiler

1969 yılı Petrol-İş Dergisi'nin Kasım ayında çıkan ikinci sayısında, "Sağlık Kurulları" başlıklı bir yazıda, özellikle kimya sektöründe çalışan kadın işçilerin gelişigüzel çalıştırılmalarının önüne geçilmesi ve kadın işçilerin haklarına tam anlamıyla sahip çıkılması gerektiği vurgulanarak, kadın işçilerin sağlığını yakından ilgilendiren hükümlere yer veriliyor. İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Kurulu'nun görevlerinin ele alındığı yazıda, 14.7.1969 tarihinde yürürlüğe girdiği halde işverenlerin uygulamaya yanaşmadıkları tüzük hükümlerinin arasında kadın işçilerin çalışma şartlarını düzenleyen, servis kullanımından gece postalarında çalışmaya, süt izninden doğum iznine, emzirme odalarından kreş hakkına kadar pek çok madde yer alıyor:

- Kadın işçilerin ağır ve tehlikeli işlerle, beceriklilik, çabukluk ve sür'at isteyen işlerde gece postalarında çalıştırılmaları yasaktır. 18 yaşından küçük kadın işçiler gece postalarında çalıştırılmazlar. Gece postalarında çalıştırılmak için de, Sigortadan çalışabileceğine dair rapor alınması zorunludur.
- İşyeri Belediye hudutları içinde olmakla beraber, posta değişim saatlerinde, normal vasıtalar yoksa, İşveren kendi vasıtaları ile kadın işçileri getirip götürmeğe mecburdur.
- Doğum tarihinden itibaren 6 ay süre ile, emzikli kadın işçiler, çalıştırılmazlar. Bunların gündüz çalıştırılması mecburidir. Bu takdirde de kreşler tesisi lazımdır.
- Karı koca aynı işyerinde çalışıyorsa, dilerlerse, ikisi de aynı gece postasında çalıştırılırlar.
- Bütün bu hususlar, işverenin müracaatı üzerine Çalışma Müdürlüğü'nce incelenir ve izin verilir. Çalışma Müdürlüğü şartlara aykırılık görürse izni iptal eder. Çalışma Müdürlüğü'nden izin almadan, kadın işçilerin gece çalıştırılması yasaktır.
- Emzikli kadınlara, İş Kanunun 64. maddesi gereğince verilecek ara dinlenmelerde önce ve sonra iki defa yarımşar saatlik izin verilir. Bu sürelerin yirmişer dakikası emzirmeye ayrılır. Bu süreler iş sürelerinden sayılır.
- 100'den fazla kadın işçi çalışan yerlerde, çalışma yerinden ayrı bir emzirme odası kurulur. Bunun iş yerinden uzaklığı 250 metreyi geçemez. Emzirme odaları ve kreşlerin bütün masrafları, işçiyi katmaksızın, işveren tarafından yapılır.

* İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Kurulları Hakkında tüzük (6/11974., RG. 14.7.1969/13248)

Pastör Kimya Grevi 14 Ağustos 1972 - 26 Ocak 1973

Ataş Temizlik İşçileri Grevi (3 Eylül 1970)

Ataş Rafinerisi Temizlik İşleri Müteahhitiği'ne bağlı olarak çalışan temizlik işçileri için yürütülen toplu sözleşme görüşmelerinin uyuşmazlıkla sonuçlanması üzerine bu işyerinde grev kararı alındı. Kadın işçilerin çoğunlukta olduğu temizlik işçilerinin grev kararından sonra, Ataş firması müteahhitle olan sözleşmesini feshetti, konu mahkemeye taşındı. 3 Eylül 1970 tarihinde başlayan grev, Ataş işverenin Mersin İş Mahkemesi'ne yaptığı grevin kanunsuzluğuna dair başvurusunun kabul edilmesi üzerine sona erdi. Grev nedeniyle işten çıkarılan temizlik işçilerinden bazıları başka işler buldu, bir bölümü işkolu görüşmeleri sırasında Ataş'la anlaşmaya varılarak işe alındı.

İzmir DYO Fabrikası'nda İmzalanan Toplu Sözleşme ve Kadın İşçiler (1970)

Ekim 1970 tarihinde İzmir Durmuş Yaşar Boya fabrikasında uzun süren görüşmeler neticesinde işkolu seviyesinde toplu sözleşme imzalandı, ücretlerden sosyal haklara pek çok mesele işçileri memnun edecek şekilde neticelendirildi. DYO ile imzalanan toplu sözleşmeye işçi güvenliğiyle ilgili maddeler de eklendi. Hem işyeri hem işkolu düzeyinde imzalanan toplu sözleşmede kadın işçiler de unutulmadı. Aile zammıyla ilgili madde, dönemin sözleşmelerine göre, ileri bir talep olarak kabul edilebilir: "Aile zammından dul ve aile reisi durumunda olan kadın üyelerimiz de istifade edeceklerdir."

İzmir DYO Toplusözleşme Görüşmelerinde Anlaşmazlık ve Kadın İşçilerin Siyah Eşarplı Protestosu (Aralık 1971)

1970'deki başarılı toplu sözleşmeden sonra, 71 yılı Aralık ayında İzmir DYO'da sözleşme yenileme görüşmeleri başladı. Uzun süren görüşmelere rağmen, Petrol-İş'in hayati bulduğu 12 maddede anlaşma sağlanamadı. İşverenin katı tutumunu ve işçilere yönelik saygısız davranışlarını protesto etmek amacıyla erkek işçiler sakal bırakırken, kadın işçiler de siyah eşarp taktılar. Haftalar süren görüşmelerden sonra uyuşmazlık zaptı tutuldu, uyuşmazlık kurulu toplantıları da sonuç vermeyince, 4 Şubat 1972 grev kararı alındı. Aynı gün işveren lokavt kararını duyurdu. İşçiler, işyerinde yemek yemeyi redetti. Sendikanın ısrarlı tutumu sonucu, 9 Şubat günü uzlaşmaya varıldı.

14. Genel Kurul Kararı (9-11 Nisan 1972)

Petrol-İş Sendikası'nın 9-11 Nisan 1972 tarihleri arasında yapılan 14. Genel Kurulu'nun çalışma raporunda "Yaklaşım ve Öneriler" bölümünde Türk-İş Sendikaları için sunulan önerilerden dördüncüsü, kadın ve gençlik kollarının kurulması gerektiğine dairdi. Gençleri ve kadınları örgütleyen sendikaların başarıyı yakalayacağını belirten önerinin tam metni şöyle:

"4 - Kadın ve Gençlik Kolları Kurulmalıdır: Toplumun her katında olduğu gibi, işçi hareketi içinde de, gerek genç işçilerin, gerek kadınların, olayları görüş açıları değişik olabilmektedir. Bu görüşleri açıklıkla bilmekte yarar vardır. Gençler ve kadınlar toplumun aktif unsurlarıdır. Onların inançla ve organize bir güçle katılacakları hareketlerin başarı şansı fazla olacaktır."

Pastör Kimya Grevi (14 Ağustos 1972 - 26 Ocak 1973)

İstanbul'da bulunan Pastör Kimya işyerinde toplu sözleşme görüşmelerinin anlaşmazlıkla sonuçlanması üzerine 14 Ağustos 1972 günü greve çıkıldı. Çoğu genç kadın işçilerden oluşan Petrol-İş'li grevcilerin kararlı duruşu sayesinde 165 gün dayanabilen işveren, bu sürenin sonunda 26 Ocak 1973 günü sendikanın ve işçilerin taleplerini kabul etti, grev başarıyla sonuçlandı. Grevle ilgili bir haberde yer alan "Gözcü hanım üyelerimiz kuş uçurtmuyor" ifadesi, kadın işçilerin grevdeki kararlı tutumunu gösteriyor.

"Grevlerin Şahı" Pilma Tudor (8 Ekim 1973 - 12 Mart 1974)

Kurulduğu altmışlı yıllardan beri sürekli el değiştiren Pilma Tudor pil fabrikasında daha önce 10 Eylül 1970 tarihinde greve çıkılmış, dört gün sonunda anlaşma sağlanmıştı. Ancak 1973 yılına gelindiğinde, sözleşme görüşmeleri yine uyuşmazlıkla sonuçlandı. 220 kadın, 190 erkek işçinin çalıştığı Pilma Tudor pil fabrikasında grev kararı alındı.

8 Ekim 1973 Pazartesi sabahı grev kararından bir hafta sonra işçilerin tam katılımıyla grev başladı. "Grevlerin Şahı Petrol-İş Grevi" olarak öne çıkan bu grevde kadın işçilerin coşkulu katılımının grevin başarıyla sonuçlanmasında rolü büyüktü. Grevle ilgili tüm haberlerde kadın işçilerden övgüyle söz ediliyordu: "Çoğunluğu hanım olan üyelerimiz, grevi tam bir birlik beraberlik içinde yürütüyor",

"Grevin başlamasıyla Pilma Tudor fabrikasında üretim tamamiyle durmuştur. Grev başarıyla devam etmektedir. Greve katılan üyelerimizin çoğunluğunu ise hanım ve kız işçiler teşkil etmektedir."

Tek İlaç Grevi 12 Kasım - 6 Aralık 1973

"Yaşlı kadın üyemiz 'grev gözcüsü' gömleğini giymiş, yaşlılığın getirdiği büyük belini dimdik tutarak fabrikanın kapısında görev başında bayram yapıyor. Küçük hanım kızımız dönme dolaplarda, bayram yerlerinde cici elbiselerini giyip eğlenmesi gerekirken, giydiği 'grev gözcüsü' gömleğiyle grev başında 'Benim için en mutlu bayram bu' diyor."

"Pilma Tudor grevimizi çoğunluğu hanım olan üyelerimiz tam birlik ve beraberlik içinde yürütmekte ve Grev'i bayram yapmaktadır."

Hayat pahalılığı karşısında ücretlerin artırılması ve kıdem zammı verilmesi, ekonomik ve sosyal haklar; ayrıca iş ve sendikal hakların sözleşmede teminata bağlanması gibi taleplerle başlayan ve 220 kadın işçinin sonuna kadar katıldığı Pilma Tudor grevi tam 155 gün sürdü. 12 Mart 1974 tarihinde anlaşma sağlandı. Çalışanlar, iyileştirilmiş şartlarla ve daha güçlü bir şekilde işlerine döndüler.

Tek İlaç Grevi (12 Kasım - 6 Aralık 1973)

1970'lerde Petrol-İş'in örgütlü olduğu işyerleri arasına katılan, İstanbul Şişli Bomonti'de kurulu Tek İlaç Fabrikası'nda görüşmelerin uyuşmazlıkla sonuçlanması ve işverenin katı tutumu

Pilma Tudor Grevi **8 Ekim 1973 - 12 Mart 1974**

sonucu greve çıkılması kararı alındı. 12 Kasım 1973 tarihinde başlayan grev 24 gün sürdü. İşverenin, işçilerin isteklerini kabul etmesi sonucu 6 Aralık 1973 günü anlaşmaya varıldı.

Çoğu kadınlardan oluşan 230 Petrol-İş üyesi Tek İlaç işçisi, grevi başarıyla sürdürdü. Petrol-İş yayınlarında, grevde öne çıkan kadınlardan şu şekilde söz ediliyor:

"Yaşlı kadın üyemiz grev gözcüsü gömleğini giymiş, grev gözcüsü gömleğini giyen diğer genç kız üyemiz ve diğer üyelerimizle, görevlerinin başına geçmişler ve nöbet tutmaya başlamışlardı. Ve yavaş yavaş üyelerimiz fabrikanın önünde toplanmış ve grevi bir bayram havasına, grev yerini de bayram yerine çevirerek, greve başlamışlardı. Üyelerimizin hepsi azimli ve kararlı."

Liba Laboratuvarı Grevi (22 Mayıs 1974 - 17 Haziran 1974)

Daha önce başka bir sendikayla sözleşme imzalayan Liba Laboratuvarı'nda artan memnuniyetsizlikler sonucu işçiler Petrol-İş'te örgütlenmeye karar verdi. Çok düşük ücretlerde çalışmayı sürdürmek istemeyen çoğu kadın Liba Laboratuvarı işçisi, işverenin önerdiği ücreti kabul etmeyerek sözleşmeyi imzalamayı reddettiler, greve çıkma kararı aldılar.

22 Mayıs 1974 günü başlayan greve kadın üyelerin tamamı katıldı. Kadın işçilerin grevde aktif rol aldıkları dönemin yayınlarında grevle ilgili haberlerde sık sık vurgulandı. 29 gün süren grev, işçilerin taleplerinin kabul edilmesi sonucu başarıyla sonuçlandı, 17 Haziran 1974 günü işbaşı yapıldı.

Grevle ilgili bir haberde, kadın üyelerin kararlılığı şu cümlelerle aktarılıyor: "Greve katılan ve çoğu hanım olan üyelerimiz, 'İsteklerimiz kabul edilinceye kadar greve devam edeceğiz. Azimli ve kararlıyız' demektedirler."

Eczacıbaşı İlaç Grevi (30 Mart 1977 - 30 Mayıs 1977)

1 Ekim 1976'da başlayan sözleşme yenileme görüşmeleri sırasında anlaşma sağlanamaması üzerine, çoğu kadın işçilerden oluşan Eczacıbaşı İlaç Fabrikası'nda 21 Şubat 1977'de grev kararı alındı, 30 Mart 1977 tarihinde greve çıkıldı. İki ay

KADIN VE TOPLUM Köşesi Yayına Başladı Petrol-İş Sayı 17, Mart 1977

Kadınlar vardır, tarlada, fabrikada, atölyede çalışan. Elleri nasırlı, belleri iki büküm, gözleri çökmüş, hayatın tüm yükü omuzlarında. Kadınlar vardır, bir giydiğini bir daha giymeyen, yabancı kültürün aşılandığı paralı okullarda okuyan, vakitini balolarda, kumar partilerinde, gazinolarda, sayfiye yerlerinde, yabancı ülkelerde ve kuaförlerde değerlendiren, topluma hiç bir katkısı olmayan ve sadece tüketici olan kadınlar. Köpeklerine yabancı ülkelerden mama, doğum uzmanı getiren, çalışmayı eziyet olarak gören ve çalışanlara da tiksintiyle bakan burjuva kadınlar. Fakat bizim bu yazı dizimizde asıl üzerinde duracağımız sorunların dişi getireceğimize birincisi, yani çalışan kadınlarıdır.

Bugün ülkemizde çalışan kadınlarımız, üretimin her alanına girmişlerdir. Kimisi tarlada, kimisi fabrikada, atölyelerde, kimisi de ev işlerinde çalışarak ülke kalkınmasına yer yünden katkıda bulunmaktadırlar. Köylerdeki kadınlarımızın hemen hemen hepsi çalışmaktadır. Onlar güneşin doğuşuyla birlikte, bazen tiftünde, pamukta, bazen de bağ bahçede yaz-kış, gece-gündüz demeden tüm gücünü çalışmasını sürdürür. Belirli saatleri yoktur onların çalışmak için. Günleri de Tatil, bayram demez. İnsanca bir yaşam için durup dinlenmeden çalışırlar. Ekin biçer, tiftin kırar, sebze yetiştirir, çapa yapar, meyve toplar v.s.... Kısacası erkekleriyle beraber her işi yapar. Hattâ ondan da fazla çalışır. Tarlada işi bitince gelir evinde yemeğini yapar, çocuklarına bakar, ortalığı temizler. Onun yaşamının bir parçasıdır tüm bunlar. Sadece bir kaç saatlik uykusu vardır. Günü büyük bir kısmı işe çalışmakla geçer. Nasir tutmuştu elleri-ayakları çalışmaktan. Buram buram toprak kokar bedeni. Adeta tabiatla kaynaşmıştır kadınlarımız.

Kentlerde çalışan kadınlarımız ise, tabiat yerine dört duvar arasındaki makinelerle haşır-negir

olmuşlardır. Onlar fabrikalarda, atölyelerde ve bürolarda çalışıp, hem mal üretir, hem de hizmet yaparlar. Erkeklerle nazaran daha zor koşullar altında çalışan kadınlarımız. Aynı işi yapmalarına rağmen daha düşük ücret almaktadırlar. Sabahları kalkar kalkmaz alelacele giyinir ve doğru düştü bir şeyler yemeden işine gider. Akşama kadar durup dinlenmeden çalışır ve yorgun argın evine döner. Sıcak bir çay yökür evinde onu bekleyen. Günün yorgunluğunu üzerinden atamadan hemen ev işlerine

İşçi sınıfı mücadelesinde önemli yerleri olan kadınlarımız...

koyulur. Ayrıca varsa, çocuklarıyla da meşgul olmak zorundadır. Bu nedenle bir bezginlik ve üzüntü kaplar içini. Uzun uzun düşünmeye başlar. Fakat yine de tüm bu güçlüklerle rağmen hayat mücadelesinden hiç bir zaman yılmaz, aksine düzenin akışını değiştirmek için daha kararlı ve daha inatçı bir şekilde yürütür onu. Çünkü kadınlarımız her ezilişlerinde düzenin işleyişini daha iyi kavramakta ve mücadelesine de ona göre yön vermektedir.

Kısacası kadınlarımız, ister kentlerde ister köylerde çalışsın, ister tarlalarda, bağ-bahçelerde çalışsın, isterse de fabrikalarda, atölyelerde ve bürolarda. Çalışma koşulları farklı olmasına rağmen

14

PETROL — İŞ

süren grev sonunda, tekrar başlayan görüşmeler neticesinde 1300 kişiyi kapsayan ücret zammı ve sosyal hakları içeren toplu sözleşme imzalandı.

1977 Kadın ve Toplum Köşesi

Petrol-İş Sendikası'nın kuruluşunun 27. yılında kadınlar açısından önemli bir girişime tanık oluyoruz. Petrol-İş Dergisi'nin Mart 1977 tarihli 17. sayısında başlayan *Kadın ve Toplum* köşesi, kadın işçilerin sorunlarını işliyor. *Kadın ve Toplum* köşesi, derginin giriş yazısında şu şekilde tanıtılıyor:

"Ve bu sayımızdan itibaren sadece bayan işçilerimizin sorunlarının, dertlerinin, istek ve görüşlerinin yer alacağı *Kadın ve Toplum* köşesini hazırladık dergimizde. Bu köşemizde ilk olarak, ülkemizde ve tüm sınıflı toplumlarda, toplumun en çok ezilen ve sömürülen kesimini oluşturan kadınlarımızın, özellikle çalışan kadınlarımızın genel durumunu anlatmaya çalıştık."

Malazlar Kibrit Grevi (31 Temmuz 1978 - 7 ay)

Önceden MİSK adlı konfederasyona bağlı olan, İstanbul'un Anadolu yakasında kurulu Malazlar Kibrit Fabrikası'nda çok sayıda kadın işçi çalışıyordu. İşçiler üç yıllık sözleşmelerle ağır sömürüye daha fazla dayanamayıp bütün saldırılara rağmen Petrol-İş'e geçtiler. Malazlar Kibrit Sanayii ve Ticaret Şirketi işvereni, 295 işçinin en asgari haklarını bile kabul etmeye yanaşmayan tutumunu belli edince, 31 Temmuz 1978 tarihinde grev başlatıldı. Grev sırasında bir gece yarısı atılan bombayla bile yılmayan işçilerin 7 aylık mücadelesi neticesinde, işyerinde toplu sözleşme imzalandı.

İlsan İlaç Grevi (29 Ağustos 1978 - 7 ay)

İstanbul Esentepe'de bulunan ve Petrol-İş Sendikası'nın örgütlü olduğu İlsan İlaç Fabrikası'nda kadın ve erkek toplam 120 işçi çalışıyordu.

-Toplu sözleşme

mamlanmamasına rağmen, işveren fabrikayı kapatarak işçileri işten çıkardığını açıkladı. Ardından, hammadde bulamadığını öne sürerek lokavt kararı aldığını bildirdi. Petrol-İş Sendikası, bu kararı Bölge Çalışma Müdürlüğü'ne bildirdikten kısa süre sonra müfettişler lokavt kararının sendika nedeniyle alındığını belirledi. Müfettişlerin inceleme sonucunu kullanarak İstanbul İş Mahkemesi'nde işverene karşı dava açan Petrol-İş, 29 Ağustos 1978 tarihinde greve çıkma kararı aldı. 7 aylık kararlı mücadelenin ardından işçiler fabrikaya geri döndüler, grev başarıyla sonuçlandı.

12 Eylül Sonrası İlk Grev: Birleşik Alman İlaç (17 Eylül 1985)

12 Eylül sonrası Petrol-İş'in ilk grevi olma özelliği taşıyan Birleşik Alman İlaç grevine 440 üyemiz katıldı. Beş buçuk ay süren görüşmelerde anlaşma sağlanamaması üzerine Topkapı'da bulunan fabrikanın önünde grev başladı. Baştan sona kadın işçilerin öne çıktığı grevde 12 Eylül'ün etkileri hissediliyordu: Davul zurna, çadır baraka, pankart slogan yoktu. Kısa sürede ulusal ve uluslararası desteğin merkezi haline gelen Birleşik Alman İlaç grevinin ilk grev gözcüsü Kadriye Kahraman izlenimini şöyle ifade ediyordu: "Bu, grev gözcüsü olarak ilk nöbetim, çok mutluyum. Çoktan beri bu anı bekliyordum. Bu işyerinde ilk grev 1980'de oldu. Sıra bana gelmeden grev bitti. Grevin bir an önce isteklerimiz doğrultusunda sona ermesini istiyorum. Ben de, arkadaşlarım da son derece kararlıyız." Bir diğer grevci Meliha Canyakmaz şu sözlerle dile getiriyordu grevdeki kararlılığını: "Birleşik Alman işçisi sabırlıdır, azimlidir, deneyimlidir. Mutlaka kazanacağız."

Plastikap Grevi (7 Temmuz - 15 Temmuz 1986)

Petrol-İş'te 12 Eylül 1980'den sonra yapılan üçüncü grev, İstanbul-Sefaköy'de 70 üyemizin çalıştığı Plastikap Plastik San. ve Tic. A.Ş. işyerinde 7 Temmuz 1986 tarihinde başladı. İşverenin uzlaşmaz tutumu sonucu toplu sözleşme görüşme-

1973 İstanbul Anadolu Şubesi kongresinde oylamaya katılan kadın üyeler

lerinde 40'ın üzerinde madde üzerinde anlaşmaya varılamaması sonucu grev kararı alındı. Sendikanın taleplerini kabul etmeyen ve '15 bin liradan fazla ücret zammı yapmam' diyen işverenin, bir hafta süren grev sonunda 27 bin liralık zammı kabul etmesiyle 15 Temmuz 1986 tarihinde sözleşme imzalandı ve fabrikada işbaşı yapıldı. Grev başladıktan sonra ilk grev gözcüsü önlüklerini Fatma Güler ile Neriman Dursun giydiler.

Sendikal Hareket İçinde Kadının Yeri Paneli (10 Mart 1990)

8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü etkinliği çerçevesinde Petrol-İş Sendikası tarafından Beşiktaş Anıl Düğün Salonu'nda "Sendikal Hareket İçinde Kadının Yeri" isimli bir panel gerçekleştirildi. Panelde "Eşit işe eşit ücret" anlayışının benimsenmesi gerektiği belirtilirken, kadın işçilerin sendikalarda mücadele yürütmesinin önemi vurgulandı. Kadın işçilerin sadece eşlerine destek veren unsurlar olmanın ötesinde kendi dinamik yapıları olduğu, kadınların varlığının sendikal harekete güç katacağı vurgusu tekrarlandı. Kadınların evdeki rollerine ve yüklerine de değinilen panelde, işyerinde çalıştıkları, buna ek olarak analık ve ev işlerini de üstlendikleri, işlerin eşlerle paylaşılmadıkça kadınların kendi sorunlarıyla ilgilenme olanağı bulamayacakları hatırlatıldı.

Panelistlerden, Gripin ilaç işçisi ve Petrol-İş Boğaziçi Şubesi Yönetim Kurulu üyesi İknur Karaca, kadın işçilerin sendikal hareket içinde aktif olarak rol almaları ve yönetim kademelerine aday olmaları gerektiğini belirten bir konuşma yaptı.

Kadınlar Ön Saflarda: Santa Farma İlaç Grevi (4 Nisan 1991)

Santa Farma İlaç Fabrikası'nda 63'ü kadın, 133 üyemiz bulunuyordu. Kiplas'a bağlı işyerinde idari maddelerde anlaşma sağlanamaması üzerine, 4 Nisan 1991 tarihinde greve gidildi.

1991 yılının Nisan ayında yapılan Santa Farma İlaç Fabrikası Grevi'nde kadınlar grev komitesinde yer aldılar, grev gözcülüğü yaptılar. Greve katılan kadın işçilerle yapılan ve "Kadınlar Ön Saflarda" başlığıyla yayınlanan söyleşide, Santa Farma işyeri temsilcisi Hülya Hıraca, aile ve toplum içinde kadınların farklı türden baskıları yaşadığını şu sözlerle dile getiriyordu:

"Bizler doğruyu ve yanlış görebilecek yaşta olmamıza rağmen kendi kararlarımızı kendimiz veremiyoruz. Bizim yerimize

1991 Santa Farma İlaç Grevi'ne katılan kadınlar

hep ailelerimiz karar veriyor. Kendi kişiliğimizin gelişmesi için 'Hayır' demesini öğrenmek zorundayız". Ayrıca, işyerlerinde kadın örgütlenmesi gereğine vurgu yapıyordu: "Bütün bu ortak sorunlara karşı öz örgütlenmelerimizi yaratmalıyız. ... Biz grevimiz biter bitmez ilk iş olarak işyerimizde bir kadın birimi oluşturarak, bu doğrultuda çalışmaya başlayacağız."

Türkiye'nin İlk Süreli Sendikal Kadın Yayını "Petrol-İş Kadın Dergisi" (Ocak 2003)

Sendikal dünyada, süreli ilk kadın dergisi Petrol-İş Kadın Dergisi Ocak 2003'te yayın hayatına başladı.

Petrol-İş üyesi ve üye eşi kadınlar için çıkarılan, uzun süre tek sendikal kadın dergisi olmayı sürdüren Petrol-İş Kadın Dergisi'yle birlikte sendikada toplumsal cinsiyet eşitliği çalışmaları da hız kazandı. Bu sene 17. yılına giren Petrol-İş Kadın Dergisi, yayınlanmaya devam ediyor.

Antalya Serbest Bölge'de Bir Kadın Direnişi: Novamed Grevi (26 Eylül 2006 - 18 Aralık 2007)

Genel Merkezi Almanya'da bulunan çok uluslu tıbbi cihaz üreticisi Fresenius Medical Care'e (FMC) bağlı Antalya Serbest Bölgesi'nde faaliyet gösteren, Petrol-İş Mersin Şubesi'nde örgütlü ve 316 işçinin çalıştığı Novamed işyerinde, 83'ü kadın 85 işçi 26 Eylül 2006 tarihinde greve çıktı. Greve çıkma sebepleri insana yakışır çalışma koşulları ve çoğu kadın olan işçilerin işyerinde uğradıkları cinsiyet ayrımcılığıydı.

Pek çok grevden farklı olarak, Novamed grevi, kadın işçilerin cinsiyetlerinden dolayı yaşadıkları sıkıntılar nedeniyle uzun süre hem Türkiye'de hem dünyada sendikalardan kadınların ve kadın hareketinin odağında yer aldı.

Ne zaman evleneceklerine, hamile kalıp kalamayacaklarına, ne zaman doğuracaklarına, tualete gideceklerine kadar beden haklarına yönelik müdahalelerle karşılaşan kadın işçiler, kimyasallara bağlı pek çok sağlık sorunu da yaşıyordu. Hakaret ve mobbinge de maruz kalan kadın işçiler, sorunlarının çözümü için sendikalaşmaya karar verdiklerinde işverenin direnciyle karşılaştılar. Petrol-İş'in bu süreçte gösterdiği kararlılık, kadın işçilerin dirençli tutumu, ulusal ve uluslararası sendikal hareketin desteği, sivil toplum örgütleriyle kadın gruplarının dayanışması ile 448 gün süren grevin sonunda 18 Aralık 2007 tarihinde toplu sözleşme imzalandı, grev başarıyla sonuçlandı.

Petrol-İş Kadın Öyküleri Yarışması (29 Mayıs 2007)

Ocak 2007'de ilan edilen ve sonuçları 29 Mayıs 2007'de açıklanan "BU KEZ KADINLAR YAZACAK" şiarıyla yola çıkan Petrol-İş Kadın Öyküleri Yarışması şu sözlerle paylaşıldı kamuoyuyla: "Türkiye'de yaşayan insanların büyük bir bölümünü kadın-erkek emekçiler oluşturuyor. Toplum içinde görünmeyenler, edebiyat için de görünmezliklerini sürdürüyorlar. Petrol-İş Kadın Dergisi olarak bu görünmezlikten en fazla nasibini alan kadın işçilerin hikâyelerini açığa çıkarmak için bir "Kadın Öyküleri" yarışması düzenliyoruz. Amacımız, kadınları yazmak konusunda yüreklendirmek ve kadın işçilerin de edebiyata yansıtılabilecek gerçekliklerinin ve iç yaşantılarının olduğunu göstererek, tablonun eksik yönlerinin tamamlanmasına katkıda bulunmak..." Yarışmaya Türkiye'nin her bölgesinden ve yurtdışından 345 kadın, 498 hikâye ile katıldı.

Yarışmada dereceye giren ve yayınlanmaya değer bulunan öyküler aynı yıl, "Anlatılan Bizim Hikâyemiz" adıyla Petrol-İş Yayınları tarafından kitap haline getirildi.

Petrol-İş'te Toplumsal Cinsiyet Eğitimleri Başladı (14 Nisan 2009)

14 Nisan 2009 tarihinde Petrol-İş'te toplumsal cinsiyet eğitimleri vermeye başlandı. Aktif üye eğitimlerinin ikinci kademesinde verilen toplumsal cinsiyet eğitimleri, daha sonra temsilci eğitimlerinde de başlatıldı. "Toplumdan kaynaklanan daha çok da kadınların siyasal, toplumsal yaşamda, çalışma yaşamında ve sendikal örgütlenmede önlerini kesen cinsiyet temelli eşitsizlikleri ortadan kaldırarak, aktifleşmelerini sağlamak ve kadın erkek eşitliğini kurarak örgütün demokratikleşmesine ve genişlemesine katkıda bulunmak" amaçlarıyla 11 yıldır verilen toplumsal cinsiyet eğitimleri devam ediyor.

Bericap Grevi (24 Aralık 2010 - 20 Temmuz 2011)

Petrol-İş'te kadınların yoğun olarak yer aldığı, 89 işçinin katıldığı, sivil toplum örgütleri ve kadın hareketi tarafından destek gören grevlerden birisi Gebze Şubesi'nde örgütlü, ünlü meşrubat firmalarına kapak üreten Bericap kapak fabrikasında yaşandı. 24 Aralık 2010 günü 16.00 - 24.00 vardiyası başlamadan işin durdurulmasıyla başlayan, 209 günlük direnişten sonra 20 Temmuz 2011'de sona eren grev işçilerin tazminatlarını almalarıyla sonuçlandı. Grevci kadınlardan Müzeyyen Karabatak'ın yaptığı şu konuşma, kadınların grevde gösterdikleri üstün çabayı göstermesi bakımından önem taşıyor:

İlsan İlaç Grevi (29 Ağustos 1978 - 7 ay)

"Direnişte kadınların önemi her zaman sizler tarafından belirtiliyor. Bu gerçekten doğru. Bizler 24 saat içinde o kadar çok parçalara bölünüyoruz ki. Erkek arkadaşlar, kardeşlerimiz buradan eve gittiklerinde hazır sofraya oturuyor, sıcak bir eve dönüyorlar. Yani her şey hazır, dört dörtlük bir ortama oturuyorlar. Fakat biz öyle değiliz. Biz eve gittikten sonra, ikinci bir mücadeleyi de evlerimizde veriyoruz. Çünkü bizlere buradaki süreçte destek olan çocuklarımızın bizlere ihtiyacı var. Eşlerimizin bizlere ihtiyacı var. Yani biz burada kar, kış, soğuk demedik. Hiçbir zaman yılmadık, hiçbir zaman da azmimizi kaybetmedik. Hatta kaybetme aşamasında bile, yoğun baskılar altında kaldığımız süreler içerisinde bile, biz her zaman en önde giderek arkadaşlarımıza moral olmaya, destek olmaya çalıştık ve burada daha bir güçlü konuma geldik."

Tüzükte Kadın-Erkek Eşitliği Hükümleri (Eylül 2011)

Eylül 2011, Petrol-İş'te toplumsal cinsiyet eşitliği açısından önemli tüzük değişiklikleri gerçekleştirildi:

"Madde 2 Sendikanın Amacı: e) Dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din ve mezhep ayrımı gözetmeksizin, çalışanın toplum yaşayışındaki yerini ve önemini kavramış, bu konudaki hak ve görevlerinin bilincine varmış bir üye topluluğu oluşturmak için çalışır. j) Kadın, çocuk ve engelli çalışanların korunması için, yasal mevzuatın gelişmesine, bu konuda üyelerinin ve toplumsal duyarlılığın artmasına yönelik çalışmalar yapar.

Madde 4 Sendikanın Görev ve Yetkileri: p) Kadın-erkek eşitliğini savunmak, bu eşitliğin inşası için evde, işyerinde ve sendikada gereken her türlü önlemin alınması ve uygulanması için çaba sarfetmek, bu amaçla kadın büroları ve komisyonları kurmak, kadına yönelik evde, işyerinde ve sendikada her türlü şiddete karşı mücadele etmek." r) Faaliyetlerinden yararlanmada üyeleri arasında eşitlik ilkesi ve ayrımcılık yasalarına uyar. Faaliyetlerinde toplumsal cinsiyet eşitliğini gözetir.

Madde 23 Merkez Yönetim Kurulu'nun Görev ve Yetkileri: 19) Gelirinin % 10'undan az olmamak üzere üyeleri için mesleki eğitim, bilgi ve deneyim kazandırıcı çalışmalarda bulunmak, kurs ve konferanslar, kültürel, sağlık, spor faaliyetleri ve etkinlikleri düzenlemek. kadın-erkek eşitliğini sağlamak amacıyla toplumsal cinsiyet eğitimleri vermek. Bu faaliyetleri için, gerekli teknik ve mesleki eğitim tesisleri kiralamak, kurmak, vakıf ve

enstitülerin kurulması için çalışma yapmak, kadın büroları ve komisyonları kurmak, lokal açmak. Üyelerinin, eşlerinin ve çocuklarının kişisel gelişimlerine katkıda bulunacak eğitim, folklor, müzik, tiyatro ve benzeri kursları düzenlemek,

Madde 123 Disiplin Cezaları: Merkez ile şube disiplin kurulları, Sendika Anatüzüğüne uymayan, Sendika tüzeliği aleyhinde faaliyet gösteren, Sendikanın ilkelerine, amaçlarına ve hedeflerine aykırı davranışlar ile kadına yönelik cinsel taciz, mobbing ve şiddet uygulayanlar hakkında disiplin kovuşturması yapar. Kadınlara yönelik şikayetlerde, şikayetçi kadının beyanı esastır, karşı taraf aksini ispatla yükümlüdür."

Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Toplusözleşmelerde

2011'de gerçekleştirilen ve toplumsal cinsiyet eşitliğini amaçlayan tüzük değişikliğine dayanarak, kadınların yoğun olarak çalıştığı işyerlerinde imzalanan toplusözleşmelere de eşitliği düzenleyen hükümler eklenmiştir. Kadınlara ilişkin toplusözleşme hükümleri "Kadın Erkek Eşitliğine İlişkin Düzenleme", "İşçinin Kişiliğinin Korunması (Mobbing)", "Cinsiyet Eşitliği", "Kreş" ve "Kreş Yardımı" başlıkları altında düzenlenmiştir.

IndustriALL Türkiye Kadın Ağı Kuruldu (2015)

İlk faaliyet döneminde Petrol-İş'in eşbaşkanlık yaptığı IndustriALL Türkiye Kadın Ağı, 2015 yılında kuruldu. IndustriALL Türkiye üyesi sendikalarda yönetici, temsilci, üye veya uzman kadınların bir araya gelmesiyle gerçekleştirilen ve sendikalarda kadınların görünürlüğünü arttırmaya ve kadın-erkek eşitliğini sağlamaya yönelik etkinlik ve faaliyetler devam etmektedir.

Kadına Yönelik Şiddet ve Tacize Karşı Küresel Sendika Taahhünamesi İmzalandı (Mart 2018)

Petrol-İş 140 ülkede madencilik, enerji ve imalat (metal, kimya, deri, tekstil vs.) sektöründe 50 milyon işçiyi temsil eden küresel sendika IndustriALL'un Kasım 2017'de "Kadına Yönelik Şiddet ve Tacize HEM İŞYERİMİZDE, HEM DE SENDİKAMIZDA HAYIR!" başlığıyla imzaya açtığı ve işyerinde kadınlara yönelik şiddeti, işçi haklarını, güvenliğini, sağlığını ve onurunu etkileyen temel bir sendikal sorun olarak tanımlayan Küresel Sendika Taahhünamesi'ni imzaladı.

Flormar Direnişi
(15 Mayıs 2018 - 8 Mart 2019)

Flormar Direnişi "Flormar Değil Direniş Güzelleştirir"
(15 Mayıs 2018 - 8 Mart 2019)

15 Mayıs 2018'de başlayan ve çoğunluğu kadın 132 işçinin katıldığı grevin başlıca sebepleri işverenin sendikal hakları reddetmesi, düşük ücretler, kadın işçilere yönelik cinsiyetçi tutumlar ve insana yakışır iş koşullarının sağlanmamasıdır. İş güvenliği tedbirlerinin eksikliği de işçilerin değişmesini istediği noktalardan birisiydi. Hem ulusal hem uluslararası platformlarda sendikalardan, siyasi çevrelerden, sivil toplum örgütlerinden ve kadın hareketinden büyük destek gören direniş, 297 gün devam ettikten sonra 8 Mart 2019 tarihinde anlaşmaya varılmasıyla sona erdi.

8 Mart'ın Tarihçesini Hatalarından Arındırdık (Şubat 2020)

Şubat 2020'de yayınlanan "**8 Mart'ın Tarihçesi: Geçmişten Günümüze Kadın Emeği Mücadelesine Kısa Bir Bakış**" adlı kitabımızla, bugüne kadar hem dünyada hem ülkemizde yaygın olarak yapılan tarihçe hatalarını gün yüzüne çıkardık, kadınların uluslararası mücadele ve dayanışma günü 8 Mart'ın hatalarından arındırılmış doğru tarihçesini yeniden yayınladık.

Günümüz ve Petrol-İş'li Kadınlar

Yetmiş yıllık tarihi boyunca, yüzde 10'u aşmayan Petrol-İş kadın oranı, son dönemlerde plastik ve kompozit malzeme işkolunda, kadın işçilerin yoğunlukta olduğu işyerlerinin katılımıyla yüzde 11'lere ulaşmıştır. Petrol-İş sendikasında, çoğu kauçuk ve plastik olmak üzere, ilaç, petrol, kimya ve kompozit işkollarında, yaklaşık 3700 kadın üyemiz bulunmaktadır.

Halen merkez ve şube yönetimlerinde kadın yöneticinin bulunmadığı, farklı işkollarında 7 kadın temsilcinin bulunduğu Petrol-İş Sendikası'nda, Gebze şubesinde Petrol-İş üyesi kadın işçilerden oluşan Kadın Komisyonu 4 Nisan 2016'dan beri faaliyetlerini sürdürmektedir.

Petrol-İş Kadın Dergisi'nin yayını ve toplumsal cinsiyet eğitimleri devam etmekte, IndustriALL Türkiye Kadın Ağı'nda faaliyetlerimiz ve ulusal - uluslararası düzeyde işbirliklerimiz tüm hızıyla devam etmektedir. ■

Nezihe Meriç

18 Ağustos 2009

1925 yılında Gemlik'te dünyaya gelen, Türk edebiyatının önemli kadın öykücülerinden, 1970'li yıllardaki siyasî savrulmaları öyküleştirmiş, kadın ve çocuk sorunlarına eğilmiş yazar **Nezihe Meriç** hayata gözlerini yumdu.

Ayşen Gruda

22 Ağustos 1944

Türk tiyatro, dizi ve sinema oyuncusu, domates güzeli lakabıyla tanınan Ayşen Gruda dünyaya geldi. Gruda, Yeşilçam sinemasında Şener Şen, Adile Naşit, Kemal Sunal, İlyas Salman gibi oyuncularla pek çok filmde başrolde yer aldı. (Ölüm: 23 Ocak 2019)

Halet Çambel

27 Ağustos 1916

Bilim dünyası tarafından "Hitit hiyerogliflerinin çözüldüğü yer" olarak tanınan Karatepe-Arsilantaş Höyüğü'nde, Türkiye'nin ilk açık hava müzesini kuran arkeolog Halet Çambel dünyaya geldi. Karatepe kalıntılarının ortaya çıkarılması ve Hitit dilinin çözülmesine katkılarıyla tanınan Çambel, aynı zamanda Türkiye'yi eskrim dalında temsil ederek Suat Fetgeri Aşeni ile birlikte Olimpiyatlara katılan ilk Türk kadın sporcu unvanını kazanmıştır. (Ölüm: 12 Ocak 2014)

22 Eylül 1916

Eskrimci ve Berlin'deki 1936 Yaz Olimpiyatları'nda ülkesini temsil ederek, Halet Çambel ile birlikte Olimpiyatlara katılarak ilk Türk kadın sporcu ünvanını kazanan Suat Fetgeri Aşeni dünyaya geldi. (Ölüm: 22 Nisan 1970)

22 Eylül 1870

Wimbledon Şampiyonasında beş şampiyonluk kazanan ve 1900'de Olimpiyat şampiyonu olan İngiliz kadın tenis oyuncusu Charlotte Cooper Sterry dünyaya geldi. Cooper, 11 Temmuz 1900'de Paris'te kazanarak, ilk bireysel Olimpiyat tenis şampiyonu ve aynı zamanda ilk bireysel kadın Olimpiyat şampiyonu oldu. (Ölüm: 10 Ekim 1966)

Charlotte Cooper Sterry

Adalet Ağaoğlu

23 Ekim 1929

Yirminci yüzyıl Türk edebiyatının en önemli romancılarından, roman dışında hikâye, oyun, deneme ve anı türünde eserleri de bulunan, Türkiye'nin dönemlerini ve bu dönemlerin insan hayatlarına etkisini inceleyen eserleriyle ünlü yazar Adalet Ağaoğlu dünyaya geldi. (Ölüm: 14 Temmuz 2020)

29 Ekim 1932

Çağdaş Türk edebiyatının önemli isimlerinden; öykülerinde toplumun ezilmiş, hakkı yenmiş, duyarlıklı iç dünyaları keşfedilmemiş insanların yazan Füruzan dünyaya geldi.

Füruzan

Nermin Abadan Unat

2 Eylül 1967

Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) tarafından 4 Haziran 1958 tarihinde kabul edilen ve iş yaşamında ayrımcılığı önlemeyi amaçlayan ILO 111 NO'LU AYRIMCILIK (İŞ VE MESLEK) SÖZLEŞMESİ Türkiye'de Bakanlar Kurulu kararıyla kabul edildi. Sözleşme, 19 Temmuz 1967'de yürürlüğe girdi.

Jale Birsel

18 Eylül 1921

Türkiye'de iletişim bilimlerinin gelişimine büyük katkısı bulunan yazar, çevirmen, iletişim bilimci, hukukçu, sosyolog, akademi dünyasında "hocaların hocası" olarak anılan Nermin Abadan Unat dünyaya geldi.

17 Kasım 2019

1927 doğumlu aktris Jale Birsel hayata veda etti. 1949'da Ankara Devlet Konservatuarı'ndan mezun olan Birsel, Ankara Devlet Tiyatrosu'nda çalıştı. Oyunculuk kariyeri 38 yıl sürdü. 25 yaşında, yanlış ilaç kullanımı nedeniyle işitme kaybına uğradı.

ILO Gözlem: Covid19 ve Çalışma Yaşamı raporuna göre:

Kadınlar Pandemiden Orantısız Şekilde Etkilendi

Bu yılın Mart ayından beri dünyayı saran, iş yaşamını, çalışma koşullarını büyük ölçüde olumsuz etkileyen, Covid19 virüsünün neden olduğu pandemi, tüm dünyada kadınların yoksullaşmasına, pek çok sektörde işsiz kalmasına veya çok düşük ücretlerle, çoğunlukla virüse yakalanma riski bulunan sağlıklı koşullarda çalışmasına sebep oldu.

Sendikalı işyerlerinde bu olumsuz koşullar en aza indirilmişse de, kadınların geleceğini yakından ilgilendiren güvenceli çalışma, tazminat ve emeklilik hakları üzerindeki tehdit varlığını sürdürmektedir.

Petrol-İş Sendikası'nda otomotiv ve ilaç gibi, üretime ara verilmesinde sakınca bulunan sektörlerin dışındaki işkollarında kadınların çoğunluğu kısa çalışma ödeneği alarak evden çıkmamış, tekrar eski düzenlerinde çalışabilmek için pandemi koşullarının sona ermesini beklemektedir. Petrol-İş'in girişimleriyle, kadın-erkek tüm üyelerin hakları korunarak pandemi öncesi ücretlerini almaları sağlanmıştır.

Ancak pandeminin kadın çalışanlar üzerindeki tek sonucu ücretler değil şüphesiz. Hem ülkemizde, hem dünyada yapılan bütün araştırmalar, kadınların pandemi döneminde ev işleri, çocuk, yaşlı ve hasta bakımı gibi ücretsiz işlerindeki olağanüstü artışa işaret ediyor.

ILO'nun altıncı baskısını Eylül 2020'de yayınladığı **ILO Gözlem: Covid19 ve Çalışma Yaşamı** başlıklı rapora göre, kadınlar, pandemiden orantısız şekilde etkilendi. Raporda pandeminin kadın çalışanları birçok açıdan orantısız etkilediği belirtilirken, son on yıllarda toplumsal cinsiyet eşitliği açısından kaydedilen ilerlemenin bir kısmının kaybedilmesi, bunun sonucu iş yaşamındaki eşitsizliklerin daha da artması riskiyle karşı karşıya bulunulduğu hatırlatılıyor.

Raporda, önceki krizlerin aksine, başta kadınların en çok çalıştığı hizmet sektörü olmak üzere, kadın istihdamının erkeklerden daha büyük risk altında olduğu belirtiliyor: "*Küresel olarak, hemen hemen 510 milyon veya tüm istihdam edilen kadınların %40'ı, konaklama ve yiyecek hizmetleri, toptan ve perakende ticaret, emlak, iş ve yönetim faaliyetleri ve imalat dahil olmak üzere, çok ağır zarar görmüş sektörlerde istihdam edilmektedir.*"

Buna ek olarak, yine kadınların ağırlıklı çalıştığı sağlık ve sosyal hizmet sektöründe de Covid19'a yakalanma riskinin daha büyük olduğu belirtilirken, artan ücretsiz bakım işlerinin de erkeklerden çok kadınları etkilediği ifade ediliyor. Yine çoğunluk olarak kadınların çalıştığı düşük ücretli ve kayıtdışı işlerde en çok iş kaybına uğrayanlar kadınlar olmuştur. Rapora göre, ücretli işçiler arasında, küresel olarak cinsiyete dayalı ücret farkı yaklaşık %20'lerde seyrediyor. ■

Uluslararası Çalışma Örgütü DÜNYADA İSTİHDAM VE SOSYAL GÖRÜNÜM EĞİLİMLER 2020

Uluslararası Çalışma Örgütü'nün (ILO) düzenli olarak yenilediği ve her sene yayınladığı **Dünyada İstihdam ve Sosyal Görünüm, Eğilimler** raporunun 2020 verileri içeren son sayısına göre, kadınlar tüm dünyada istihdam ve çalışma yaşamındaki koşullar konusunda erkeklerin çok gerisinde yer alıyor.

Kadınlar ve gençler işgücüne katılımı daha çok engelle karşı karşıya

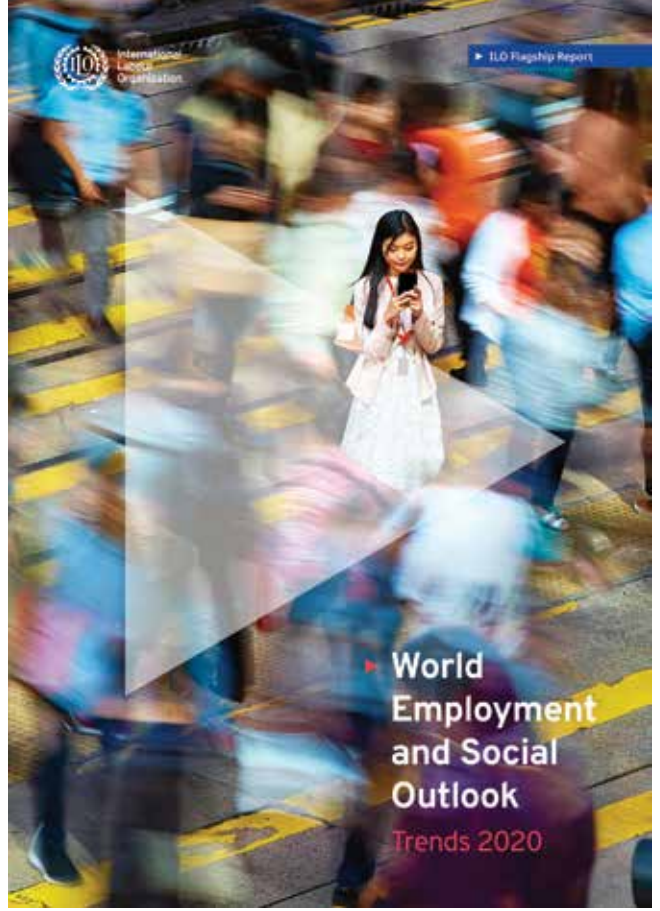
Rapora göre, 2019'da kadınların işgücüne katılım oranı yüzde 47 ile erkek oranının yüzde 27 altındaydı (yüzde 74). Kadınların istihdama katılımında her ne kadar bölgelere göre farklılık olsa da, temel olarak ailenin geçiminden erkeklerin, evin bakımından kadının sorumlu tutulduğu cinsiyetçi iş bölümünün kökleştiği Kuzey Afrika ve Arap ülkelerinde bu farklılık daha da derinleşmektedir.

Çalışma yaşamındaki eşitsizlikler, sadece istihdama erişim konusunda yaşanmıyor. Ayrıca, kadınların işgücü piyasasına girdikten sonra çalıştıkları işin niteliği de eşitsizliklere konudur. Örneğin, Latin Amerika ve Karayipler'de kadınların ortalama eğitim seviyesi erkeklerin üzerinde olduğu halde kadınların bir saatte aldıkları ücret erkeklerden yüzde 17 daha azdır.

İnsana yakışır iş

İnsana yakışır iş, tanımı gereği, hem insanca yaşamak için yeterli asgari ücret sağlanmasını hem de işyerinde haklara ve sosyal güvenliğe sahip olunmasını gerektirir. Bu koşullar, dünyada pek çok işçi için sağlanamamaktadır. Bu işçilerin içerisinde çoğunluk kadınlardan oluşmaktadır.

Tüm dünyada, 360 milyon kadın aile işçisi olarak kayıt dışı ve çoğu zaman ücretsiz çalışıyor. Bu kadın-

ların herhangi bir sosyal güvenlik sistemine erişimleri veya düzenli bir gelirleri bulunmuyor.

Ayrıca, küresel çapta kendi hesabına çalışan 1.1 milyar çalışanın büyük bir bölümü, yani tüm istihdam edilenlerin üçte birini oluşturan kesimi iş bulamadıkları veya güvenceli bir gelir elde edemedikleri için kendi başlattıkları temel işlerle uğraşmaktadırlar. Bu işlerin yüzde 85'i kayıt dışı sektördedir.

İşe girerken de çalışırken de eşitlik yok

Eşitsizlik, hem kadınların işgücüne katılımında, istihdam olanaklarına erişimde hem de çalışma koşullarında varlığını sürdürüyor. Kadınlar, görece daha düşük ücretli işler buluyor ve genellikle işin sürekliliği olmuyor. Ayrıca pek çok durumda kadınlar güvencesiz işlerde çalışmak zorunda kalıyor.

Rakamlarla açıklamak gerekirse, çoğu kadın 360 milyon işçi aile işçisi olarak çalışıyor, bunun anlamı çoğunun kayıt dışı çalışıyor olmasıdır. Yani herhangi bir sosyal güvenlik kurumuyla bağlantıları yok ve ücret garantisi bulunmuyor. ■

IndustriALL Türkiye Kadın Ağı "Uzaktan" Toplandı

Covid19 ve IndustriALL sektörlerinde kadınlar

Son olarak geçtiğimiz Aralık ayında Petrol-İş ev sahipliğinde gerçekleştirilen IndustriALL Türkiye Kadın Ağı toplantılarının sonuncusu, pandemi koşulları nedeniyle online olarak gerçekleştirildi. Toplantıda, IndustriALL sektörlerinde kadın işçilerin Covid19 pandemisinden nasıl etkilendikleri konuşuldu, sendikalar pandemi sürecine ilişkin verilerini paylaştı.

Sendikamız Petrol-İş'in de üyesi bulunduğu küresel sendika IndustriALL'ın Türkiye'deki üye sendikalarda çalışma yürüten yönetici, temsilci, üye veya uzman kadınların katılımıyla oluşturulan ve 2015'ten beri faaliyetlerini sürdüren IndustriALL Türkiye Kadın Ağı, Covid19 pandemisi nedeniyle son toplantısını internet üzerinden gerçekleştirdi.

En son 23 Aralık 2019 tarihinde, Petrol-İş ev sahipliğinde İstanbul'da toplanan IndustriALL Türkiye Kadın Ağı, 9 sendikadan kadınların katılımıyla online olarak biraraya geldi. Petrol-İş Kadın Dergisi'nin de hazır bulunduğu toplantıda, Covid19 pandemisinde kadın işçilerin durumu konuşuldu. Tüm katılımcılar pandemiyle birlikte kadınların iş yükünün ve kadına yönelik şiddet olaylarının arttığı konusunda hemfikir.

Katılımcıların kendini tanıtmalarıyla başlayan toplantıda daha sonra sözü IndustriALL Küresel Sendika, Toplumsal Cinsiyet Koordinatörü Armelle Seby aldı. Seby, "*Covid Salgını Dönemi ve Sonrasında IndustriALL Sektörlerinde Kadınların Durumu: Küresel Bakış*" başlıklı bir sunum gerçekleştirdi.

Sunumunda, ILO verilerine göre, tüm dünyada çalışan kadınların % 41'inin işkolu nedeniyle işsizlikle karşı karşıya bulunduğunu belirten Seby, özellikle yüzde 80'i kadın işçilerden oluşan hazır giyim sektöründe durumun vahim boyutlarda olduğunu söyledi. Türkiye'de de durumun farklı olmadığını ifade eden Seby, pandemi döneminde kadına yönelik şiddet olaylarındaki artışa da değindi.

Toplantı sonucunda, sendikaların çoğunda, kadın üyelere yönelik Covid19 vakalarına ilişkin sağlıklı veri bulunmadığı ortaya çıktı. Kimi sendikaların kadın üyelerle iletişiminin azalmış olduğu da dikkat çekilen noktalardan biriydi. Sendikalı işyerlerinde gelir kaybı çok yaşanmazken, ülke genelinde kadınların gelir kaybına uğradığı ve daha da yoksullaştığı dile getirildi.

Petrol-İş olarak toplantıda kadın, erkek hiçbir üyemizin hak kaybına uğramadığı bilgisini paylaşarak kadın üyelerin durumu hakkında bilgi verildi. Üretiminin durdurulmasında sakınca bulunan otomotiv yan sanayi ve ilaç sektörü dışında kadınların çoğunlukla kısa çalışma ödeneği alarak evde kaldıkları, Petrol-İş'in girişimleriyle normal

ücretleriyle aradaki farkın işveren tarafından karşılandığı, herhangi bir hak ve ücret kaybı yaşamadıkları belirtildi. Ayrıca, genel olarak kadın üyelerimizin Covid19'a daha az yakalandıklarının tespit edildiği bilgisi paylaşıldı. Konuşmanın bitiminde, Petrol-İş Merkez Yönetimi'nin dikkat çekmek istediği ve pandemi koşullarındaki çalışma biçiminin benimsenerek kalıcı hale getirilmeye çalışılması riskine karşı sendikaların tutum alması gerektiğiyle ilgili hatırlatması da iletildi.

Toplantıda, pandemi öncesi gerçekleştirilen Aralık 2019 tarihli toplantıda alınan kararların ne derece uygulanabildiği de konuşulanlar arasındaydı. Bu kararların başında gelen, ILO'nun 190 sayılı sözleşmesinin Türkiye tarafından onaylanmasıyla ilgili sendikaların gerçekleştirdiği faaliyetler de konuşuldu.

Petrol-İş Sendikası olarak ILO 190 ile ilgili Petrol-İş Kadın Dergisi'nin tüm sayılarında geniş yer verildiği, IndustriALL tarafından Türkçe'ye çevrilen broşürlerin şubelere e-posta aracılığıyla ulaştırıldığı; Petrol-İş Kadın Dergisi web sitesi ve sosyal medya sayfalarında paylaşıldığı; pandemi nedeniyle bir kısmı gerçekleştirilemese de, temsilci eğitimlerinde toplumsal cinsiyet derslerinin bir bölümünün ILO 190'a ayrıldığı; ayrıca Petrol-İş Merkez Yönetimi'nin 8 Mart ve 25 Kasım açıklamalarında ILO 190'ın onaylanmasının önemine geniş yer verildiği belirtildi. Önümüzdeki dönemde eğitimlerde ILO 190'la ilgili çalışmaların devam edileceği hatırlatıldı.

25 Kasım'da ILO 190 Sosyal Medya Kampanyası Düzenlenmesine Karar Verildi

IndustriALL Türkiye Kadın Ağı'nın 17 Eylül 2020 tarihli toplantısında önümüzdeki döneme ilişkin yapılacak çalışmalarla ilgili kararlar da alındı. Bunlardan birisi, pandemi nedeniyle arka planda kalan ILO 190 sayılı sözleşmenin onaylanmasına ilişkindi. Bu nedenle, çalışma yaşamında ve ev içi şiddetin önlenmesi hakkında farkındalık yaratmak amacıyla 25 Kasım Kadınlara Yönelik Şiddetle Uluslararası Mücadele Günü'nde bir sosyal medya kampanyası yapılması kararlaştırıldı.

Toplantıda, ayrıca 2021 yılında Türkiye'deki uzmanlara yönelik çevrimiçi bir eğitici eğitimi gerçekleştirilmesi de planlandı.

Sendikaların çoğunda eğitimler aktif şekilde devam etmese de, başladığı zaman ILO 190 sayılı sözleşmeye yer vermeye devam edilmesi kararlaştırıldı.

Toplantı sonunda, IndustriALL Türkiye Kadın Ağı'nda bilgi ve deneyim alışverişinin derinleştirilmesi ve çalışmalarının ilerletilmesine karar verildi. Bu bağlamda, üye sendikalar Covid19 döneminde kadınlara yönelik verilerini ve hazırladıkları materyalleri kadın ağıyla paylaşacak. Toplantıların devamlılığını sağlamak açısından Aralık 2020 veya Ocak 2021'de yeniden bir araya gelinmesine karar verildi. ■

Pandemi Döneminde Çalışan Anne Olmak

Pandemi ve evde kalma, ya da diğer adıyla sosyal temasın azaltılması (izolasyon) süreci, tüm dünyada çocukları olduğu kadar ebeveynleri, en çok da anneleri derinden etkiledi. Araştırmalar, pek çok ülkede, pandemi nedeniyle çalışan annelerin ya tam zamanlı işlerden yarı zamanlı işlere dönüş yaptığını, işlerini kaybettiklerini ya da durum düzelinceye kadar işe ara verme kararı aldıklarını gösteriyor. Çalışmaya devam eden annelerin evdeki iş yükünde büyük artış olduğunu da yine aynı araştırmalar ortaya koyuyor. Aynı araştırmalara göre, babalar evdeki iş yükünü paylaşma eğiliminde olmasa da, çocuk bakım işlerine katılımlarında artış var. Ancak pandemi döneminde de olsa, ebeveynlerin ikisi evden çalışıyor da olsa, çocuk bakımında zamanının büyük bölümünü harcayan yine anneler oluyor. Dünya Ekonomik Forumu'nun yayınladığı bir rapora göre, pandemi döneminde kadınlar işlerini bırakma veya kaybetme riskiyle daha fazla karşı karşıya kalıyor.

Okullar Kapandı, Anneler Eve Döndü

Pandeminin çalışan kadınlar üzerindeki en somut etkilerden birisi okulların kapanmasıyla hissedildi. Uzun süre eğitime ara verilmesi, eğitime evden devam edilmesi, kadınların evdeki bakım işlerini arttırdı.

Dışardan bakım desteği de alamayan pek çok anne ya işi bıraktı, ya geçici olarak işten ayrıldı. Aile içinde alınabilecek destekler de virüsü bulaştırma korkusu nedeniyle uzun süre imkânsız hale geldi.

Uzaktan eğitim süreci ve çocukların evde bakımı Covid-19 pandemisinden ekonomik olarak olumsuz etkilenen aileleri büyük bir çıkmaza soktu.

Araştırmalara göre pandemiden önce ücretli işlerden çalışan annelerin işlerini kaybetme oranı babaların oranının bir buçuk katı, yani yüzde elli daha fazla. Pandeminin etkilerini arttırdığı Şubat ayında bir işte çalışan annelerin şu anda -uzaktan veya işyerinde- çalışma oranı, babalara göre yüzde dokuz azaldı. ■

**Biliyor
muydunuz?**

İLK BİLGİSAYAR PROGRAMCISI BİR KADINDI

Ada Lovelace, 1843 yılında ilk bilgisayar algoritmasını yazarak dünyadaki ilk bilgisayar programcısı ünvanını kazanmıştır.

KADIN PİLOT ORANININ EN YÜKSEK OLDUĞU ÜLKE: HİNDİSTAN

Kadın istihdamı ve kadına yönelik şiddet konusunda dünyada en arka sıralarda yer alan Hindistan, bir yönüyle kadınlar açısından ilk sırada olmayı başarmış. Hindistan, kadın pilot oranının en yüksek olduğu ülke konumunda. Tüm dünyada, kadın pilot oranı toplam yüzde 5.2 iken, Hindistan'da kadın pilotların oranı yüzde 12.4 olarak veriliyor.

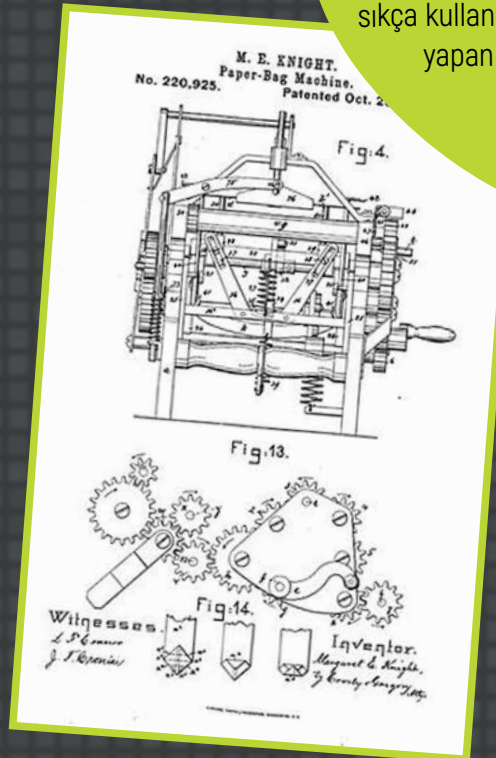
DÜNYADA ÇEKİLEN İLK FİLMDE, FABRİKADAN ÇIKAN KADIN İŞÇİLER GÖRÜNTÜLENDİ

Dünya üzerinde çekilen ilk film olarak kabul edilen, 1895 yılında Fransız Lumiere kardeşler tarafından çekilen ve Fransa, Lyon'da bulunan Lumiere fabrikasından çıkan ve çoğu kadınlardan oluşan işçilerin görüntülediği filmidir. "Lumiere Fabrikasından Çıkan İşçiler" adını taşıyan film, 1 dakika sürüyor ve siyah beyaz bir belgesel tarzında çekildi.

KESE KAĞIDI MAKİNESİ İCAT EDEN KADIN: MARGARET ELOISE KNIGHT

Henüz 12 yaşında bir çocukken icatlara ilgi duymaya başlayan Margaret E. Knight'ın bilinen en ünlü icadı, ABD'de marketlerde sıkça kullanılan düz tabanlı kese kağıdı yapan bir makine olmuştur.

Türkiye’de Cinsiyete Dayalı Ücret Farkı % 21.1

Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) Ankara ofisiyle Türkiye İstatistik Kurumu’nun (TÜİK) birlikte hazırladıkları bir çalışma, Cinsiyete Dayalı Ücret Farkının Ölçümü, geçtiğimiz ay bir web semineriyle tanıtıldı. Petrol-İş Kadın Dergisi olarak bizim de izlediğimiz seminerde, raporun hazırlanma süreci paylaşıldı, panel bölümünde uzmanlar dinleyicilerin sorularını yanıtladı.

Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) Ankara Ofisi ve Türkiye İstatistik Kurumu’nun (TÜİK) Türkiye’de kadınların çalışma koşullarının iyileştirilmesine katkı sağlamak amacıyla cinsiyete dayalı ücret farkının ölçülmesini amaçlayan altı aylık ortak çalışma, "Türkiye’de Cinsiyete Dayalı Ücret Farkı’nın Hesaplanması" projesi tamamlanarak bir rapor haline getirildi.

Raporun tanıtımı, 30 Eylül 2020 tarihinde, ILO Türkiye ve TÜİK yetkili ve uzmanlarının katıldığı bir web semineriyle gerçekleştirildi.

Petrol-İş Kadın Dergisi olarak yer aldığımız seminerde, sendikaları da yakından ilgilendiren önemli veriler paylaşıldı.

18 Eylül tarihinin Uluslararası Eşit Ücret Günü olarak belirlenmesi vesilesiyle ILO-TÜİK işbirliği ile hazırlanan raporun tanıtımını yapmak amacıyla gerçekleştirilen seminer, ILO’nun "Kadınlar için Daha Çok ve Daha İyi İşler Programı" kapsamında yürütülen çalışmanın bir parçası.

Moderatörlüğünü ILO Türkiye Ofisi Kıdemli Program Yöneticisi Ebru Özberk Anlı’nın yaptığı seminerde açılış konuşmasını ILO Türkiye Ofisi Direktörü Numan Özcan’la TÜİK Başkan Yardımcısı Ahmet Kürşad Dosdoğru yaptı.

Raporun hazırlık süreci, kullanılan verilerin içeriği ve raporun ayrıntıları TÜİK İşgücü Girdi Göstergeleri Grup Başkan Vekili Hüseyin Tancan KALE ve Danışman Öğretim Üyesi Doç.Dr. Emel MEMİŞ’in yer aldıkları panel kısmında paylaşıldı. Panel bölümünde araştırmanın ayrıntıları anlatıldı, katılımcıların soruları cevaplandı.

ILO ve Birleşmiş Milletler Kadın Birimi Türkiye direktörleri, yaptıkları ortak açıklamada yıllar geçtikçe kadınların istihdama ve eğitime katılımlarında artış gözlemlendiği halde cinsiyete dayalı ücret farkının devam etmesinin sorunun boyutları ve direnci hakkında bilgi verdiğini belirttiler.

Covid19 pandemisinin kadınların işgücü piyasasındaki konumlarını zayıflattığını, bu durumun cinsiyetler arasındaki ücret farkını daha da açtığını belirten yetkililer, kadınların küresel çapta geçim kaynaklarını daha hızlı kaybettiklerini ifade ediyorlar.

Kadın İstihdamı Erkeklerden Yüzde 27 Az

Açıklamada, cinsiyete dayalı ücret farkının nedenleri açıklanırken, kadınların işgücüne katılım oranının erkeklerden yüzde 27 daha az olduğuna dikkat çekilerek bazı bölgelerde bu farkın yüzde 50’ye kadar çıktığı belirtiliyor. Buna ek

olarak, kadınların insana yakışır işe erişimlerinin erkeklere göre daha sınırlı olduğu da eklenenler arasında.

Türkiye’de cinsiyetler arası ücret farkının resmi olarak hesaplanmasına yönelik yeni bir metodolojinin geliştirilmesi ni amaçlayan bu çalışmada Hanehalkı İşgücü Anketi, Gelir ve Yaşam Koşulları Anketi, Kazanç Yapısı Anketi ve idari kayıtlar dahil olmak üzere çeşitli veri kaynakları kullanıldı.

Cinsiyete Dayalı Ücret Farkı erkek ve kadın arasındaki ücret farkının erkek ücreti yüzdesi olarak tanımlanmasıyla ifade ediliyor ve erkeklerle kadınlar arasındaki ücret eşitsizliğinin bir ölçüsü olarak belirleniyor.

Raporda, cinsiyete dayalı ücret farkının tanımı şu şekilde yapılıyor: *"Cinsiyete dayalı ücret farkı, işgücü piyasasında ücretli, maaşlı ve yevmiyeli olarak çalışan tüm kadınlar ve tüm erkeklerin ortalama ücret düzeyleri arasındaki farkı ölçer. Bu fark aynı işi yapan ve aynı özelliklere sahip bir erkek ve bir kadın çalışan arasındaki ücret farkı olmayıp, çalışan bütün kadın ve erkek çalışanların ortalama ücret düzeyleri arasındaki farktır."*

Cinsiyete Dayalı Ücret Farkı’nın hesaplanması, çalışma yaşamındaki eşitsizliklere ilişkin mevcut durumun tespit edilmesine, bu konudaki değişim ve gelişim alanlarının sektör, meslek grubu, eğitim düzeyi ve benzeri farklılıklara göre izlenmesine ve değerlendirme yapılabilmesine imkân vermesi bakımından önem taşıyor.

Cinsiyete Dayalı Ücret Farkı Ortalama % 21.1

ILO ve TÜİK işbirliğiyle hazırlanan Türkiye’de Cinsiyete Dayalı Ücret Farkının Ölçümü Raporu’na* göre, 2018 yılında cinsiyete dayalı ücret farkı % 15.6 olarak hesaplandı. Ücret farkı, yaşa göre artış gösteriyor.

Çalışma yaşamının başlarında düşük seyrederken (%3,8), 40’lı yaşlarda kadınların aleyhine dikkat çekici düzeyde artıyor (%25,9), izleyen yaşlarda bu yüksek düzeyini koruyor.

İlkokul ve altı eğitim düzeyine sahip ücretli çalışanlar arasında cinsiyete dayalı ücret farkı en yüksek düzeyde (%38,6) iken, yüksekokul ve üzeri eğitim düzeyine sahip çalışanlarda (%15,8) en düşük düzeyde seyrediyor.

Kayıtlı çalışanlarda (%11,5) cinsiyete dayalı ücret farkı, kayıtdışı çalışanlara (%24,2) kıyasla çok daha düşük düzeyde.

Çocuğu olan ve olmayan kadınlar arasında ücret farkı %11’dir.

Annelerle babaların ücret düzeyi kıyaslandığında ise ücret farkı, annelerin aleyhine %19 düzeyinde.

Cinsiyet ücret farkını ücretli çalışan kadınların ve erkeklerin farklı eğitim düzeylerinde ve sektörlerde yoğunlaşmasından kaynaklanabilecek etkilerden kurtarmak amacıyla hesaplanan faktör bazlı cinsiyete dayalı ücret farkı ortalama % 21.1 düzeyinde. ■

*Raporun Türkçe pdf dosyasına ILO Ankara’nın web sitesinde yer alan aşağıdaki linkten ulaşılabilir:

https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---europe/---ro-geneva/---ilo-ankara/documents/publication/wcms_756659.pdf

18 Eylül Uluslararası Eşit Ücret Günü İlan Edildi

Birleşmiş Milletler (BM) Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları kapsamına alınan EŞİT DEĞERDE İŞE EŞİT ÜCRET prensibi, 2030 yılına kadar hayata geçirilmesi gereken önceliklerden biri olarak kabul edildi. Bu amaçla Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO), Birleşmiş Milletler Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Kadının Güçlenmesi Birimi (UN Women) ve Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD) liderliğinde ve birçok hükümet, işçi ve işveren örgütleri ile uzman kuruluşların katılımıyla “Uluslararası Eşit Ücret Koalisyonu” (EPIC) kuruldu. Küresel düzeyde farkındalığı ve işbirliğini artırmak üzere 18 Eylül Uluslararası Eşit Ücret Günü olarak belirlendi.

Dünya Ekonomik Forumu’nun Aralık 2019’da yayınlanan Küresel Cinsiyet Uçurumu Raporu 2020’ye göre, küresel olarak hesaplanan cinsiyetler arası ücret farkı % 31.4. Bu farkın kapanması, bugüne kadar elde edilen verilere göre, 257 yılda mümkün olacak. ■

6284 Sayılı Kanun, İstanbul Sözleşmesi, ve ILO'nun 190 Sayılı Sözleşmesi Kadınları Kurtarabilir

Türkiye'de kadınların yüzde 38'i şiddete uğruyor, 2020'de öldürülen kadınların sayısı şimdiden 206'yı buldu. Yasalar, şiddet mağdurlarını koruyacak güce sahipken, uygulanmaları önünde büyük engeller bulunuyor. 6284 Sayılı Kanun; İstanbul Sözleşmesi ve ILO'nun 190 Sayılı Çalışma Yaşamında Şiddet ve Tacizin Önlenmesi Sözleşmesi uygulandığı takdirde, kadınlar her alanda şiddetten arındırılmış bir hayata sahip olabilir.

Türkiye'de son olarak açıklanan rakamlara göre, Eylül ayında 20 kadın cinayeti gerçekleşti, 97 kadın şiddete uğradı, 19 kadın tecavüze uğradı. 2020 yılının başından beri, en az 206 kadın öldürüldü. Kadınların yüzde kırkı evlerinde öldürüldü. Kadınları öldüren 23 failden sadece beşi tutuklandı.¹

Son dönemde katlanarak artan şiddet ve cinayetleri önlemeye yönelik çalışmalarda bir ilerleme yok. 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun; Kısa adı İstanbul Sözleşmesi olan, *Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Sözleşmesi* ve son olarak Haziran 2019'da ILO tarafından kabul edilen, bugüne kadar sadece Uruguay ve Fiji tarafından onaylanan "Çalışma Yaşamında Şiddet ve Tacizin Önlenmesi Söz-

leşmesi". Bu metinlerin her üçü de, uygulandığı takdirde hem evde hem işyerinde kadına yönelik şiddet ve tacizi, kadın cinayetlerini önleyebilecek güçte.

6284 Sayılı Kanunun Gücü

6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun uygulandığı takdirde, kadınları şiddetten koruyacak pek çok hüküm içeriyor:

- Şiddet mağdurunun kendisine ve beraberindeki çocuklara, bulunduğu yerde veya başka bir yerde uygun barınma yeri sağlanması.
- Geçici maddi yardım yapılması.
- Hayatî tehlikesinin bulunması hâlinde, ilgilinin talebi üzerine veya resen geçici koruma altına alınması.

- Korunan kişinin talebi üzerine tapu kütüğüne aile konutu şerhi konulması.
- Tanık Koruma Kanunu hükümlerine göre kimlik ve ilgili diğer bilgi ve belgelerinin değiştirilmesi.
- Şiddet failinin müşterek konuttan veya bulunduğu yerden derhâl uzaklaştırılması ve müşterek konutun korunan kişiye tahsis edilmesi.
- Şiddet failinin korunan kişilere, bulundukları konuta, okula ve işyerine yaklaşmaması.
- Bulundurulması veya taşınmasına kanunen izin verilen silahları kolluğa teslim etmesi.
- Silah taşınması zorunlu olan bir kamu görevi ifa etse bile bu görevi nedeniyle zimmetinde bulunan silahı kurumuna teslim etmesi.
- Şiddet tehlikesi halinde herkes bu durumu resmi makam veya mercilere ihbar edebilir. İhbarı alan kamu görevlileri görevlerini gecikmeksizin yerine getirmek ve uygulanması gereken diğer tedbirlere ilişkin olarak yetkilileri haberdar etmekle yükümlüdür.
- Ayrıca şiddet mağduru kadın sigortalı değilse ya da sigorta prim borcu olsa dahi koruma kararının geçerli olduğu süre boyunca, sağlık hizmetlerinden sigorta kapsamında yararlanabilir ve ilaçlarını sigorta kapsamında alabilir.
- Bakanlık, gerekli uzman personelin görev yaptığı ve tercihen kadın personelin istihdam edildiği, şiddetin önlenmesi ile koruyucu ve önleyici tedbirlerin etkin olarak uygulanmasına yönelik destek ve izleme hizmetlerinin verildiği, çalışmalarını yedi gün yirmidört saat esasına göre yürüten, çalışma usul ve esasları yönetmelikle belirlenen, şiddet önleme ve izleme merkezlerini (ŞÖNİM) kurar.

İstanbul Sözleşmesi

Kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda, uluslararası alanda kabul edilen ilk kapsamlı metin olarak öne çıkan ve 11 Mayıs 2011'de Avrupa Konseyi tarafından İstanbul'da imzaya açıldığı için bu adı alan İstanbul Sözleşmesi'nin temel hedefi, kadına yönelik şiddetle ve aile içi şiddetle mücadele etmek. Sözleşmenin tam adı, "*Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Sözleşmesi*". Mart 2019 itibarıyla 46

devlet ve Avrupa Birliği tarafından imzalanmış bulunan sözleşme bugünlerde bazı kesimlerin hedefi olmuş durumda.

Sözleşmenin ayırtedici noktalarından birisi, sadece şiddeti önlemeye yönelik maddeler içermemesi, ayrıca, şiddeti doğuran eşitsizlik, ayrımcılık, toplumsal cinsiyet rolleri gibi kadına yönelik şiddeti körükleyen unsurlarla mücadeleyle yönelik hükümler de içermesidir.

ILO'nun 190 Sayılı Sözleşmesi

Geçtiğimiz yıl Haziran ayında ILO'nun 108. oturumunda kabul edilen, 190 Sayılı "Çalışma yaşamında şiddet ve tacizin önlenmesi sözleşmesi" tıpkı İstanbul Sözleşmesi gibi, ayrımcılık ve eşitsizlikle mücadele için önemli bir araçtır.

190 Sayılı Sözleşme ev içi şiddeti, işçi sağlığı ve iş güvenliğinin yanı sıra istihdamı da etkileyen bir unsur olarak ele alıyor. Kadınların iş yaşamındaki şiddet ve tacizden orantısız şekilde etkilendiğini belirten ve çalışma yaşamında şiddet ve tacize karşı ilk uluslararası standart sayılan 190 Sayılı Sözleşme'ye göre:²

- Ev içi de dahil olmak üzere toplumsal cinsiyete dayalı şiddet ve taciz, işçi sağlığı ve iş güvenliğinin temel meselelerinden biri olarak gündeme alınmalıdır.
- İşverenlerin, sendikalarla istişare ederek, şiddet ve tacizi önlemek için önlemler almaları ve işyeri politikaları geliştirmeleri gerekmektedir.
- Devletler, toplumsal cinsiyete dayalı şiddet de dahil olmak üzere, sendikalara çalışma yaşamında şiddet ve taciz eğitimi ve kaynaklar sağlamak zorunda.

¹ Veriler: bianet.org

² IndustriALL ILO 190 İnsan Hayatını Değiştirebilir Broşürü

**Petrol-İş Sendikası Gebze Şubesi Kadın Komisyonu
artan kadın cinayetlerini protesto etti:**

"KADINA YÖNELİK ŞİDDET SON BULMALI! KADIN CİNAYETLERİYLE ETKİN VE TOPYEKÜN MÜCADELE ŞART!"

Sendikamız Gebze Şubesinde örgütlü kadın üyeler, artan kadın cinayetlerine karşı 28 Temmuz 2020 tarihinde işyerlerinde basın açıklaması yaptılar. Petrol-İş Sendikası Gebze Şubesi Kadın Komisyonu tarafından yapılan açıklamada, artan kadın cinayetleri ve İstanbul Sözleşmesi'nin tartışmaya açılması ele alındı.

Ülkemizde geçtiğimiz yıl 500'e yakın kadın öldürüldü. Bulduğumuz 2020 yılında öldürülen kadınların sayısı şimdiden 150'yi buldu. Son beş yılda ülkemizde 2000 kadın, cinayetlerde hayatını kaybetti. Kadınların çoğu, kendi yaşamları ve gelecekleriyle ilgili kararlar aldıkları için eşleri, eski eşleri veya birlikte oldukları erkekler tarafından öldürüldü. Kadına yönelik şiddet rakamları da çok farklı değil. Geçtiğimiz yıl yaklaşık 700 kadın şiddete uğradı.

Toplumsal cinsiyet eşitliğini hiçe sayan politikaların arttığı, kadınları koruyan yasa ve sözleşmelerin uygulanmadığı, nafaka ve sığınma evleri gibi hayat kurtaran uygulamaların değersizleştirilmeye çalışıldığı bu dönemde kadınlara yönelik saldırıların daha da çoğaldığını görüyoruz.

Şiddetin temeli eşitsizliktir. Hem toplumsal yaşamda, hem çalışma yaşamında kadınların maruz kaldığı cinsiyet ayrımcılığı kadın-erkek eşitsizliğini daha da derinleştirmekte, kadına yönelik şiddetin temellerini güçlendirmektedir.

Kadın istihdamı verileri de bu eşitsizliğin derinliğini ortaya koymaktadır. Türkiye'de 22 milyon 300 bin kadın, işgücüne dahil değildir. İşgücüne dahil olan 9 milyon 197 bin kadının 7 milyon 982 bini istihdam edilse de, bu istihdamın yaklaşık yüzde 62'si güvencesiz, düşük ücretli ve sağlıksız çalışmanın yaygın olduğu hizmetler sektöründe gerçekleşmektedir. İstihdam edilen 2 milyon 821 kadın kayıtdışı çalışmaktadır. Bu durum, kadınların hem evde hem işyerinde uğradığı şiddet ve ayrımcılığı arttırmaktadır.

Kadına yönelik şiddetin önlenmesi, mağdurların korunması, faillerin cezalandırılması ve şiddetle toplumun tüm kurumlarıyla mücadele edilmesi ilkelerine dayanan İstanbul Sözleşmesi 2014 yılında yürürlüğe girdiği halde hâlâ uygulamaya geçilememiştir. Uygulandığı takdirde, kadına yönelik şiddet ve ayrımcılığa karşı önleyici hükümler içeren 6284 Sayılı "Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine

Dair Kanun"un ilk maddesinde de kadına yönelik şiddetin önlenmesi ve bununla mücadelede de İstanbul Sözleşmesi'nin esas alınacağı belirtilmektedir. Bugüne kadar sistemli bir şekilde uygulanmayan bu yasa ve sözleşme önündeki tüm engeller kaldırılarak tartışmasız hayata geçirilmesi aciliyet kazanmıştır.

Sendikamız Petrol-İş, kadın-erkek eşitliğini ve kadına yönelik şiddetle mücadeleyi temel prensiplerden biri olarak kabul etmekte, tüzüğünde buna ilişkin hükümlere yer vermektedir. Ayrıca kadın üyelerimizin yoğunlukta olduğu işyerlerinde imzalanan toplu sözleşmelerimizde eşitliği ve şiddetle mücadeleyi içeren maddeler bulunmaktadır. Toplumsal cinsiyet derslerimizde konuya geniş yer verilmektedir.

Sendikamız, Uluslararası Çalışma Örgütü İLO'nun Haziran 2019'da kabul ettiği 190 Sayılı "Çalışma Yaşamında Şiddet ve Tacizin Önlenmesi Sözleşmesi"ni desteklemekte, ülkemizde imzalanması ve hayata geçirilmesi için gerekli çalışmalardan kaçınmamaktadır. 190 Sayılı sözleşme, çalışma yaşamında giderek artan ayrımcılık ve eşitsizlikle mücadelede önemli bir araç olacak, cinsiyete dayalı şiddete karşı farkındalık yaratılmasında önemli rol oynayacaktır.

Tüm bu yasa ve sözleşmelerin kağıt üzerinde kalmaması, kadın cinayetlerinin sona erdirilmesi, kadına yönelik şiddet ve tacizle daha etkin bir şekilde mücadele yürütülebilmesi için sendikalara, sivil toplum kuruluşlarına önemli görevler düştüğü, tüm toplumsal kesimlerin güç birliği yapması gerektiği ortadadır. Petrol-İş, kadın erkek tüm üyeleriyle bu sorumlulukta üzerine düşen payı yerine getirmeye devam edecektir.

Petrol-İş Gebze Şubesi Kadın Komisyonu olarak kadına yönelik her türden şiddete, kadın cinayetlerine karşı, kadın-erkek eşitliğine yönelik bütün saldırılara karşı gerekli tüm çalışmalarda ve işbirliklerinde yer almaya devam edeceğiz. Hem toplumsal alanda hem çalışma yaşamında kadınları koruyan yasa ve sözleşmelerin imzalanması için Petrol-İş olarak hiçbir faaliyetten kaçınmayacağız. Tüm sendika, sivil toplum örgütü ve toplumsal kesimleri hep birlikte konuyla ilgili duyarlılık oluşturmaya çağırıyor, resmi kurum ve yetkilileri acilen göreve davet ediyoruz.

Petrol-İş Gebze Şubesi Kadın Komisyonu

Birleşmiş Milletler Kadın Birimi Pandemi Raporu:

PANDEMİ SÜRECİNDE TÜM DÜNYADA KADINA YÖNELİK ŞİDDET DAHA DA ARTTI

Birleşmiş Milletler Kadın Birimi'nin hazırladığı "Covid-19 ve Kadınlara ve Kız Çocuklarına Yönelik Şiddetin Önlenmesi" raporuna göre, son 12 ayda küresel ölçekte, yaşları 15'le 49 arasında değişen 243 milyon kadın ve kız çocuğu fiziksel ve/veya cinsel şiddete maruz kaldı. Güvenlik, sağlık ve geçim sıkıntısının yarattığı endişe sonucu, yaşam koşullarının giderek kötüleşeceği önümüzdeki günlerde şiddet olaylarının daha da artacağını belirten rapora göre, Covid-19 pandemisi başladığından beri kadınlara ve kız çocuklarına yönelik şiddet olaylarında yoğunlaşma var. Pandemiden korunmak amacıyla evden çıkmanın kısıtlandığı dönemde, virüsün bulaşması önlenirken, kadınlar şiddet failleriyle aynı evde, yardım imkânlarından yoksun şekilde yaşamak zorunda kaldılar. 2017 yılında tüm dünyada 87 bin kadının öldürüldüğü bilgisinin yer aldığı raporda ayrıca kadınların büyük çoğunluğunun eşleri, partnerleri veya aile üyesi bir erkek tarafından öldürüldükleri belirtiliyor. Buna ek olarak, pandemi döneminde, kapasitelerinin dolması, sosyal mesafe zorunluluğu veya evden çıkmanın kısıtlanması nedeniyle pek çok kadın sığınma evlerinden yararlanamadı. ■

El işleri ve kültürel eşya peşinde bir kadın, Hülya Meder:

"Kadınların El Emeğini Kurtarıyorum"

Yıllarca bankacılık sektöründe çalıştıktan sonra emekli olup Ege'de bir köye yerleşen Hülya Meder, el işlerine ve eski eşyalara olan merakını geliştirerek Anadolu'nun farklı yörelerinden kadınların el emeği göz nuru yazma, patik, oya, dantel, örtü vs. toplamaya başlamış. Çoğumuzun belki hiç tanımadığı eserlerle birkaç sergi açarak bu el işlerinin tanıtımını da yapan Meder, Dikili'nin Kabakum Köyü'nde, topladığı eski eşyalarla dolu "Kuklalı Ev"de yaşıyor. Yaptığı işin koleksiyonculuk olmadığını, amacının kadınların el emeğini kurtarmak olduğunu belirten Meder'in hikâyesini kendisinden dinleyelim.

Söyleşi: Selgin Zırlı Kaplan

Sizi tanıyalım, isminiz nedir, nelerle uğraşıyorsunuz?

Adım Hülya Meder, 57 yılında Giresun'un Şebinkarahisar ilçesinde doğdum. İlkokulu orada, sonra Sivas'ın kazası Suşehri'nde okudum. Üniversite'yi Erzurum'da İşletme okudum. Sonra Gazi Üniversitesi'nde İşletme üzerine yüksek lisans eğitimi gördüm. Uzun yıllar bankacı olarak çalıştım, önce Sümerbank, arkasından Halkbank. 27 bankacı olarak çalıştım.

Evli misiniz, çocuğunuz var mı?

91 yılında evlendim, 92'de oğlumu dünyaya getirdim. Denizli, İzmir, Ankara başta olmak üzere bir çok yerde yaşadım.

El işlerine merakınız nereden?

Çocukluğumdan beri bebek elbiseleri dikerdim, kendi bebeklerime. Ortaokul lisede dikiş dikmeye başladım. El işlerine çok meraklı bir çocuktum, ayrıca el becerilerim iyiydi. Mahallede milletin saçlarını keserdim. Sonra elbiseler dikmeye başladım. Lisede bir eve filan

gittiğimde hemen parçaları getirirlerdi, o parçalardan elbise dikerdim.

Ailenizde başka yetenekler var mı?

Annem dikiş bilirdi, bana öğretmişti

ama babam da dikiş bilirdi. Kloş eteğin kesimini babam öğretmişti bana çok ilginçtir. Öyle dikiş dikerek kendimi geliştirdim. Sonra bir gün babam aneme ek para kazansın diye Almanya'dan otomatik örgü makinesi ge-

Her yörük gelinin evinde bulunan aynalı süpürge

Süpürgeyi satmadıkları için, eski anlatılardan ve gördüklerinden yola çıkarak, gerçek oylar kullanarak kendisi hazırlamış.

tirdi. Annem çok titiz bir kadındı dört çocukla bunu yapamam dedi, bu sefer ben merak saldım, lisedeydim. Örnekler çıkartmayı seviyordum, renkli şeyler çıkartmayı. O örneklerden kazaklar örmeye başladım. Bir yandan öğrenciyim vaktim de yoktu tabii, başarılı bir öğrenciydim.

Kaç kardeşsiniz, diğer kardeşlerde var mıydı el işlerine merak?

Dört kardeşiz, ağabeyim var, ben iki numarayım, benden küçük iki kız kardeşim var. Yaramaz bir kızdım, ağabeyimi ben korurdum, o kadar yaramazdım yani. O dönemler bir sanata yönlendirilseydim daha farklı olurdu belki. Yazın elimize eliş verirdi annem, dantel, kanaviçe, oya vs. Onların hepsini öğrendim o arada. Başka nasıl oyalayacaklardı bizi. Ayrıca o dönem hazır şeyler çok pahalıydı. Ya annem

dikerdi ya da diktirirdik. Bayramlarda yeni elbiseler, yeni ayakkabılar alınırdı, kınalar yakılırdı bir gün önceden.

Köyden yer almak nereden geldi aklınıza?

Bir arkadaşımız buradan yer almış, siz de gelin dedi. Uygun fiyatlıydı da, 640 metrekairelik bu yeri aldık, iki ev vardı içinde, eski evler, onları temizleyip yeniledik. Bu arada Denizli'de Çal bölgesinde bankada müdürlük yapıyordum. Haftasonları buraya gelerek bu evi yapmaya başladık. Eşimle oğlum Ankara'daydı, Denizli'ye hiçbir şey götürmedim, çevreden topladığım eşyalarla evi kurdum. O aralarda eşya da toplamaya başladık.

Eşya toplamaya o zaman başladınız yani...

Evet, bir yerde kontrolden çıktım. Yurtdışına gittik, bit pazarından aldık, Ankara'da entelektüel bir doktor arkadaşımız vardı, o bit pazarlarına çok giderdi, eski radyo ve saatleri alıp tamir ederdi, eski çalar saatleri. Onunla takılmaya başladık. O artık toplayıcılığı aşarak antikacılığa geçmişti. Biz hâlâ toplayıcıyız.

Kadınların el işlerini toplamaya nasıl başladınız?

Ben en çok kadınların emeklerine üzülyordum, danteldi, kanaviçeydi, oyaydı... Onca emek, onca düşünce, onu elime aldığımda "ne düşündü, ne yaptı, acaba ne hissett" diye düşünmüşümdür. Böyle toplamaya başladım. Onca emeğin çok değersiz görülmesi beni çok üzüyordu. Öyle başladı, özellikle bu yörede. Ayvalık'a çok gitmeye başladım. Bu bölgenin yörenin el işleri çok daha renkli.

Ege bölgesinin danteli, kanaviçesi farklı. Kendi yöremde görmediğim şeyler bulunuyor. Dantelde ahtapot örneğini bizim yörede görmedim. Ahtapot masa örtüleri vardır, bu yöreye mahsus. Denizden görüyor, çünkü kadın gördüğü şeyi yapıyor. Coğrafyaya göre değişiyor kesinlikle, onu gördüm.

Farklı yörelerden gelinlikler de toplayan Meder'in evinde sergiledikleri arasında kendi gelinliği de var. Yanında, gelinliği giydiği dönemde çekilmiş fotoğrafla birlikte.

Tamamen dantel olan yastıklara da bu yörede rastladım. Kapı örtüsü bizim orada yoktur, burada gördüm. Bizde de çeyiz sergileri vardır, yörüklerde de gördüm çeyiz sergilerini, ama farklılıkları var, yöreye göre kadınların yaptığı işler değişiyor, oya değişiyor, dantel değişiyor, onun şekli değişiyor.

Topladıklarınızı sergilemeye nasıl karar verdiniz?

Koleksiyon Kulübü yeni kuruluyordu, eşim ODTÜ'lü olduğu için oraya gittik. O arada Çal'dan eski eşyaları da getirmiştım, ev eski eşyalarla doldu. Bu arada da habire almaya devam ediyoruz. Ankara'dan aldıklarımızı taşıdık, Denizli'den aldıklarımızı taşıdık, köylerden yastıklar aldım, camilerden kilimler aldım açık arttırmayla, onların hepsini buraya getirdim.

Eski eşyaları alıyordum, onları tamir ediyordum, bahçe var, ev var, badana var, günde onbeş saat çalıştığım oluyordu. Boya badana, beton, fayans

Ehramdaki işlemlere bakarak Hatay işi atkıya kendi işlediği ehram.

Rusya'dan 100 yıllık hut ağacından yapılmış çiftçi ayakkabısı

**Yörük
düğünlerinde
kulağa takılan
telli çiçek... Düğün
davetiyesi**

döşeme işlerini öğrendim bu arada. Emekli olduktan sonra eski mobilya tamirat kurslarına gittim. Evdeki mobilyaları da oradan öğrendiklerimle yaptım.

ODTÜ'de Koleksiyon Kulübü'nde sergi açmamı istediler, önce "açamam" dedim. Kulübün kurucusu Saner bey ve eşim Yusuf'un ısrarlarıyla kabul ettim. Evi de görmüşlerdi, bir yığın birikimin var dediler. Önce çeyizlerle ilgili kadın el işlerinden oluşan üç dört sergi açtım, yörük çeyizleriyle ilgili bir sergi açtım, yörük oyaları vardı.

Oyaların her birinin bir anlamı var. Onları sergilerken sunum da yapmak gerekiyordu, anlatmak zorundaydım. Yörük köylerine gittim, oyaları tek tek çıkartarak kadınlardan hepsinin isimlerini öğrendim. Sergilerde hepsinin sunumlarını yaptım.

Söyle bir gözlemim de oldu bu arada. Eskiden yörük köylerinde iğne oyaları yapılırdı. Çok zarif iğne oyaları var eskiden. Ancak şimdi iş biraz gösteriye dönüşmüş, kadınlar birbiriyle rekabet halinde, kocaman kocaman oylar, rengârenk, pullu, gösteri akıyor artık.

**Sepi adı verilen geleneksel çeyiz
sergisinde, el emeği göz nuru çeyizler
meraklıların beğenisine sunuluyor**

Bir anahtarlıkları var. Eskiden onun kumaşını dokuyorlarmış, üzerine işleme yapıyorlarmış, ucuna anahtar takıp bellerine takıyorlarmış. İlikleme diyorlar, şimdi onu hazır parçalardan yapıyorlar.

Onun kullanımının hikâyesini de anlatayım, "çöz de al Mustafa beyim" hikâyesini. Mustafa'nın karısı düğüne gidiyor, Mustafa bey eve geliyor karısı yok. Mustafa'nın karısı düğüne gitmiş oynuyor. "Anahtarı ver" deyince karısı belini gösterip "çöz de al Mustafa beyim" diyor. Oradan çıkma bir şarkı da var hatta. Anahtarlığı hâlâ kullananlar var.

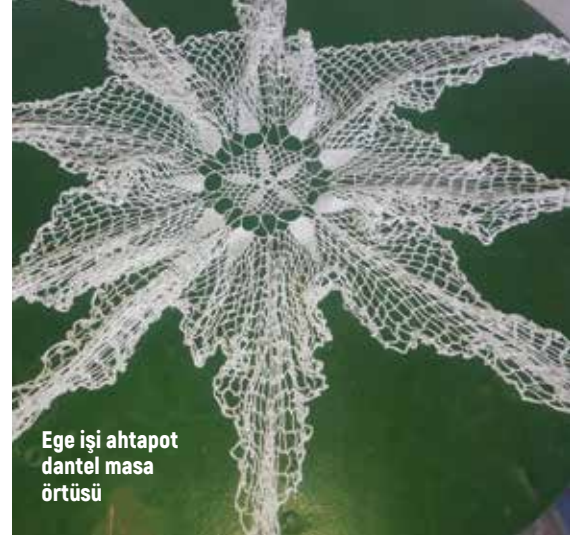
Gelenekleri çok ilginç, düğünde kız evi rezene çiçeğini kurutuyor, yapma çiçekle süsleyip demet şeklinde bağlıyorlar, davetiye olarak onu gönderiyorlar. Onu kadınlar akşam düğüne gelirken kulağının arkasına takıyor. Hâlâ sürüyor bu gelenekleri.

Ehram diye bir işleri var. Hatay'dan bir atkı alıp o örneği işledim. Atkı gibi kullandıkları bir şey, kendi dokudukları bezin üzerine doğadan gördükleri çiçek, kaktüs vs. desenleri işliyorlar.

Şu anda nelerle uğraşıyorsunuz, toplamaya devam ediyor musunuz?

Şu anda çok iş yapmıyorum, biraz daha sakin, bir çok şey oturmuş durumda. Evin temizliği uzun sürüyor çok eşya olduğu için. Artık biriktirmiyorum, daha seçici hale geldim. İyi olanları korumak daha önemli. Her şeye yönelmenin doğru olmadığını düşünüyorum.

Kitapları ve ansiklopedileri okula bıraktım, fotoğraf makinelerinden bir kısmını koleksiyonculara verdim. Biraz daha sadeleştirdim çünkü bunların tozunu almak da çok zor. Ayrıca oğluma büyük bir yük olacağını düşünüyorum bunların. Kışın elbise dikiyorum, pazen kumaştan, pazeni çok seviyorum. Hatta Ankara'da Belediye, pazenleri diktiğim için, bize bir dükkan verdiler, kalede eski bir dükkan. Bir dosya hazırlamıştık kızkardeşim de resim yapıyordu, orada onları koyduk ama çok satış yapılacak bir yer değildi. Ben

**Ege işi ahtapot
dantel masa
örtüsü**

buraya geldiğim için çıktım, kızkardeşim resme devam ediyor.

Ev değişimi yaparak Kanada'ya gittiniz, biraz söz eder misiniz?

Ev değişimi ile Kanada'ya gittik, arabaları da değiştirdik. Kanada'da "pandüf" denilen patikler vardı, insanın ayağını saran, ama terlik diye bir şey yoktu. Onları giydik, basit bir şey gibi görünüyor, bit pazarından bir tane aldım oradan. Geldim, basit görünen şeyi bir türlü çıkaramıyorum, sonunda örgü yapan bir kadına gösterdim, meğerse çok basitmiş, az bir inceliği varmış, o patiklerden örmeye başladım, gecede bir tane örüyordum. Çevremdekiler o kadar çok sevdi ki onu, insanı ayağını saran çok hoş bir şey. Kızıldeğirlerden geldiğini söylüyorlardı. Mısır örgüsüyümüş, içinden ip geçirildiği için insanı ayağını saran bir şey.

Eklemek istediğiniz bir şey var mı?

Buraya gelenlerin en çok yakındıkları şey, "biz neleri atmışız" oluyor, bazıları da "biz sana şunları getirelim" diyor, biz kısmı getiriyor, bir kısmı sanırım artık elinde tutuyor, atmıyor en azından, burayı gördükten sonra, en çok buna seviniyorum. Elinde tutuyor, onun kıymetini biliyor, bu da çok hoş bir şey. ■

**Kendi el emeği göz
nuru pazen elbise,
pandüf, yastık vs.**

Kanada işi mısır örgüsü pandüf

İlikleme adı verilen ve bele takılan anahtarlık

Hülya Meder'in ODTÜ Mezunları Derneği Koleksiyon Kulübü'nde 16 Şubat - 1 Mart 2018 tarihleri arasında sergilenen "Elişi Örtüler" Koleksiyonu Sergisi ODTÜ'lüler Bülteni'nde de yayımlandı

Eskilerle Dolu 'Kuklalı Ev'de Yaşıyor

Hülya Meder, yıllardır topladığı tüm el işlerini ve kültürel eşyaları, her yeri kuklalarla süslü olduğu için ziyaretçilerin "Kuklalı Ev" olarak adlandırdığı üç katlı evinde sergiliyor. Dikili'nin Kabakum Köyü'nde bulunan evin üç katında bulunan tüm odalar, Türkiye ve dünyadan toplanmış eşyalarla dolu.

Sağdaki küçük ev, Meder'in kendisinin restore ettiği, bahçesinde bulunan köy evlerinden biri. Onun içinde de topladığı eşya ve el işleri yer alıyor.

115 yıllık bir edebiyat klasiği

"E ile biten ANNE"i yazan kadın LUCY MAUD MONTGOMERY

"Yeşilin Kızı Anne (Enn)" romanını okumamış olanlar, neşeli, meraklı, hayata tutkuyla bağlı turuncu saçlı yetim kız Anne Shirley'in öyküsünü internette oynayan "Anne with an E" (E ile biten Anne) dizisiyle öğrendi. Geçmişte pek çok filmi çekilen romanın orijinali, İskoç kökenli Kanadalı yazar Lucy Maud Montgomery'nin 1905 yılında yazdığı "Anne of Green Gables" (Green Gables'lı Anne) adlı eserdir. Montgomery, eserleriyle döneminin çok satan yazarları arasındaydı.

Selgin Zırlıklı Kaplan

pek çok sinema filmine, televizyon dizisine, tiyatro oyununa, müzikal ve çizgi filme uyarlandı.

İlk sinema uyarlaması 1919 yılında sessiz film olarak siyah beyaz çekildi.

Anne Shirley'i Hollywood aktristi

Mary Miles Minter canlandırdı. Film izleyen Lucy Maud Montgomery, oyunu beğenmedi ve şu yorumu yaptı: *"İyi fotoğraflanmış oldukça küçük bir oyundu. Kendi kitabımdan uyarlandığını bilmesem asla anlamazdım. Filmin çevresi de insanları da New England'tandı. Prens Edward Adası'yla hiç alakası yoktu. Filmde kokarca ve Amerikan bayrağı tanıtıldı, ikisinin de bizimle alakası yok. Bayrak konusuna öfkelenim. Açıkça ve kabaca Yankıcılık yapıldığını düşünüyorum."*

HAYATI VE ESERLERİ ARASINDAKİ BENZERLİKLER

Lucy Maud Montgomery'nin hayatı, yazdıkları arasında en popüler olan Anne Shirley'in hayatıyla pek çok yönden benzerlikler taşıyor. Bir farkla.. Kendi sözleriyle ifade edersek, *'hayal kırıklıkları, yalnızlık, çile ile geçen kendi hayatına karşılık, Anne'in hayatı aşk ve mutlulukla doludur.*

Maud, 30 Kasım 1874 tarihinde Prens Edward Adası'nda bulunan Clifton'da, İskoç kökenli Hugh John Montgomery ve Clara Woolner MacNeill çiftinin tek çocuğu olarak dünyaya geldi. Anne gibi tamamen yetim olmasa da, 21 aylıkken annesini tüberkülozdan kaybetti. Babası çalışmak üzere Saskatchewan'a taşındı, orada yeniden evlendi.

Maud, Prens Edward Adası'nın kuzey kıyısında bulunan Cavendish'te annesinin ebeveynleri olan büyükannesi Lucy Woolner Macneill ve büyükbabası Alexander Woolner ile yaşamaya başladı. İkisi de çok katı kuralları olan insanlardı ve Maud'un sessiz ve ağırbaşlı bir kız olarak yetişmesini isti-

Son versiyonu 2017 yılında televizyona uyarlanan ve ABD'nin önde gelen internet dizi ve film platformlarından birinde üç sezon halinde yayınlanan "Anne with an E" (E ile biten Anne) dizisi, yediden yetmişe tüm izleyicilerinin kalbini fethetti. İskoç kökenli, Kanadalı yazar Lucy Maud Montgomery'nin 1905'te yazdığı ve 1908'de ilk basımı gerçekleştirilen "Anne of Green Gables" (Green Gables'lı Anne), Türkçe'de de "Yeşilin Kızı Anne" adıyla pek çok yayınevi tarafından kitap dünyasına kazandırıldı.

Anne romanları serisi, çoğunlukla "Green Gables'lı Anne" olmak üzere

Lucy Maud Montgomery 9 Yaşında

yorlardı. Arkadaşlarına gitmesine bile izin vermezlerdi.

Roman kahramanı Anne Shirley'in yetimhaneden alındıktan sonra götürüldüğü, işlerinde yardımcı olsun diye erkek çocuk beklerken bir kızla karşılaşan Martha ve Marilla Cuthbert kardeşlerin yaşadığı Green Gables çiftliği gerçek hayatta Maud'un büyükbabasının kuzenleri David ve Margaret MacNeill'in çiftliğiydi. Yeşil çatısından dolayı bu adı kullanmıştı. Lucy, genç kızken bu çiftliğe sık sık gider, burada hayaller kurardı. Burası, Anne'i anlatan romanların ilham kaynağıydı. Romanda geçen pek çok yeri bu çiftlikten esinlenerek uydurmuştu.

Maud, 1881'de henüz 6 yaşındayken büyükannesinin evine yakın tek sınıflı bir okula kaydedildi. 14 yaşında, ileride çok ilgi çekecek olan ve hayatının tüm ayrıntılarını anlattığı günlüklerini yazmaya başladı. 1890-91 yılları arasında babası ve babasının yeni eşi Mary Anne McRae ile yaşadığı bir yıl

hariç, temel eğitimini bu okulda aldı. Babasının yanına giderken Maud, ilk tren yolculuğunu yaptı.

Babasıyla yaşadığı Prens Albert'teyken, ilk eseri olan "On Cape Leforce" şiiri Prens Edward Adası yerel gazetesi The Patriot'un (Vatansever) 26 Kasım 1890 tarihli sayısında yayınlandı. 7 Aralık 1890'da şiirinin yayınlanmasından duyduğu heyecanı günlüğüne şu cümlelerle yazdı: "Bu hayatımın en gururlu günü. Kendimi, düne göre üç inç daha uzun hissediyorum. Pazar okuluna gitmeye hazırlanırken babam, aralarında Patriot gazetesinin de bulunduğu gece postalarıyla içeri girdi. Hızla çarpan kalbime ve titreyen parmaklarıma rağmen gazeteyi açabildim. Harfler gözümün önünde adeta dans ediyordu ve garip bir duyguyla donup kalmıştım: Sütunlardan birinde şiirim yer alıyordu!"

1891'de Cavendish'e, büyük annesinin yanına döndü. Babasını bir daha görmedi. Maud, 1893-94 yılları arasında öğretmenlik lisansı almak için Wales Koleji'nde (PWC, Prince of Wales College) iki yıllık eğitimi bir yılda tamamladı. Buradan onur derecesiyle mezun oldu. Öğretmenlik yaptığı dönemlerde yazabilmek için çok erken saatlerde uyanmayı alışkanlık haline getirdi. 1898 yılında büyükbabası ölünce, öğretmenliğe ara vererek bir süre işlerinde yardımcı olmak için büyükannesinin yanına Cavendish'e döndü. 1900 yılında babasının öldüğü haberini aldı.

Öğretmenlik yaptığı dönemde öğrencileriyle çekilmiş fotoğrafta, Lucy Maud Montgomery en solda

Anne Shirley, çok küçük yaşta anne ve babasını kaybeden turuncu saçlı yetim kız Anne, 11 yaşındayken, çiftliklerinde çalışmak üzere yetim bir erkek çocuğu evlat edinen Matthew ve Marilla Cuthbert kardeşlerin yaşadığı Green Gables çiftliğine yanlışlıkla gönderilir. Konuşkanlığı, maceraperestliği, hayalgücü ile kısa sürede tüm çevrenin sevgisini kazanır.

**"Green Gables'li Anne"
Türkçe'ye "Yeşilin Kızı
Anne" olarak çevrildi**

Maud 14 Yaşında

İSMİNİN YANLIŞ SÖYLENMESİN-DEN HOŞLANMIYORDU

Kendisine Lucy denilmesinden hoşlanmayan Maud, isminin yanlış söylenmesinden sıkılmıştı. İsmi sonunda E harfi olmayan Maud olduğunu hatırlatıyordu, çünkü genellikle Maude diye sesleniyorlardı. Tıpkı kendisine Ann denilmesinden hoşlanmayan ve ismini söylerken "Sonunda E ile yazılan Anne" demek zorunda kalan Anne gibi.

KADINLARIN VE GENÇ KIZLARIN ÖYKÜSÜNÜ YAZDI

Lucy Maud Montgomery, 1900'lü yılların başında yazan biri olarak, erkeklerin hakim olduğu edebiyat dünyasında kendisine yer açmaya çalışırken, yazdıklarıyla dönemin toplumsal cinsiyet eşitliği mücadelesine yaptığı katkı tartışılmaz büyük değer taşıyor.

"Yeşilin Kızı Anne" romanında Anne Shirley'nin yetimhaneden alındıktan sonra yaşadığı ev, yazar Lucy Maud Montgomery'nin büyükbabasının kuzenine ait bir çiftlik evidir. Montgomery'nin küçüklüğünde sık sık ziyaret ettiği ve hayallerinin şekillenmesinde büyük rol oynayan bu ev, Kanada hükümetinin girişimleriyle müze haline getirildi, evi her yıl tüm dünyadan yaklaşık 300 bin turist ziyaret ediyor.

Romanlarında yer alan kadınlar ve genç kızlara yüklediği karakterler, çoğunlukla dönemin cinsiyetçi tutumlarıyla savaştan, ayrımcılığa kafa tutan, pek çok konuda öncülükler imza atan cesur kişilikler olmuştur.

Anne'in çarpıcı, macera ve mücadele dolu yaşamını anlatan roman dizisi, farklı yaşlardaki öykülerini ele aldığı için her yaştan kadının ve genç kızın ilgisini çekmiştir. Onun romanlarını okuyanlar, aynı zamanda yazarı Lucy Maud Montgomery hakkında bazı izlenimler elde ederler. Maud'un böylesine ender rastlanabilecek özelliklere sahip bir karakteri yaratmasında kendi kişiliğinin büyük katkısı var.

1905 ilkbaharında Maud romanını tamamladığında otuz bir yaşındaydı. Bu yaş, bulunduğu dönemin standartlarına göre bir kadın için yaşlı sayılabilecek bir yaşı. Prens Edward adasına geri döndüğünde, sevdiği işi, yani gazeteciliği de geride bırakmıştı. Büyükannesine yardım etmesi gerektiğinden, evin bütün işini Maud yapıyordu. İşlerden kalan zamanını yazmaya ayırıyordu. Küçüklüğünden beri yazdığı için bu işi ciddi bir şekilde yapabiliyordu. Erkenden kalkıyor, gece işe çok geç yatıyordu. Böylesine zevk alarak yazdığı eseri için zaman ayırmanın başka yolu yoktu.

Maud'un, fikirlerini ve anılarını kaydettiği bir defteri vardı. Defteri, yaptığı çizimler ve çektiği fotoğraflarla doluydu. Yazıya olan düşkünlüğünden dolayı, yarattığı Anne karakteri de şiirlerden ve yazmaktan hoşlanan bir karakter olarak şekillenmişti.

Kendisini romantik ve sevgi dolu olarak tanımlayan Maud, evlendiğinde, romanındaki Anne'in evlendiği Gilbert Blythe ile eşinin hiç benzerliği yoktur. Kuzeniyle yaşadığı kısa süreli nişanlılıktan sonra beklediğini bulamamış, Cavendish Presbiteryan kilisesinin başkanı Ewan MacDonald evlenme teklif ettiğinde hemen kabul etmiştir. Her zaman kendi evi ve çocukları olmasını düşleyen Maud, büyük annesine bakmak zorunda olduğu için evlilik

Öğretmen okulu sınıf arkadaşlarıyla, Maud beyaz gömlekli

teklifini kabul ettikten altı yıl sonra evlenebildi. Üç erkek çocuk dünyaya getirdi, ikincisi doğum sırasında hayatını kaybetti.

COŞKU DOLU BİR YAŞAM

Maud, tıpkı romanındaki Anne gibi eğlenceyi, partileri, dans etmeyi ve güzel giysiler giymeyi seviyordu. Ancak eşinin görevinden dolayı 'dünyevi' faaliyetlerden uzak durmalıydı.

1907 yılında gazetesinde yazdığı bir yazıda, Maud yazmanın verdiği zevki şu sözlerle tarif ediyordu: "Bu sevginin doğuşuydu. Yazdığım başka hiç bir şey bana bu kadar keyif vermemiştir."

Maud, yarattığı Anne karakterinin bu kadar ilgi görmesi karşısındaki şaşkınlığını da şu cümlelerle dile getiriyordu: "Anne of Green Gables'in hem gençlere hem yaşlılara hitap edeceğini hayal etmemiştim. Genç kızların hoşlanacağını tahmin ediyordum, ama büyükanne ve büyükbabalar da bana Anne'i nasıl sevdiklerini anlatmak için yazmışlar... Hatta üniversite öğrencisi genç baylar bile...".

Yeşilin Kızı Anne, günümüzde hâlâ ilgiyle okunan, filmleri, dizileri ilgiyle izlenen ve her yaştan insanın sıkılmadan okuyacağı nitelikte bir roman olma özelliğini korumaktadır. 24 Nisan 1942 tarihinde yaklaşık yetmiş yaşında hayata veda eden Lucy Maud Montgomery, geride her yaştan insanın zevkle okuyacağı onlarca eser bıraktı. Eserleri günümüzde de yayınlanmaya devam ediyor. ■

Petrol-İş Kadın Dergisi "İşçilerin Haziranı"nda

İlk basımı Mayıs 2020'de gerçekleştirilen; emek tarihi araştırmacısı, eski sendika uzmanı Zafer Aydın'ın Ayrıntı Yayınları'ndan çıkan, 15-16 Haziran 1970 eylemlerine katılanların tanıklıklarına, yazılı belgelere dayanarak hazırladığı yaklaşık 1000 sayfalık "İşçilerin Haziranı, 15-16 Haziran 1970" kitabında Petrol-İş Kadın Dergisi'nin 61. sayısında Tekel'den emekli Nezaket Erdoğan'la yaptığımız söyleşiye de yer verildi. "Hayatın Zorluklarına Çalışarak Direnen Tekel'den Emekli Nezaket Teyze: Daha da Anlatsam Roman Olur" başlıklı söyleşiyi okuyanlar hatırlayacaktır, Nezaket Erdoğan, katıldığı grevin 15-16 Haziran eylemleri olduğunu söyleşiyi yaptığımız sırada öğrenmişti.

Dergimizin Temmuz 2019 tarihli 61. sayısında yaptığımız bir söyleşide, abisi Otosan'da işçi olan ve onunla birlikte 16 Haziran'da eyleme katılan, o dönem Tekel'de çalışan Nezaket Erdoğan'ın eylem gününe ilişkin anlattıkları, "İşçilerin Haziranı" kitabında yer alan, o tarihte Maden-İş Otosan işyeri temsilcisi olan Mehmet Karaca'nın anlattıklarıyla birebir örtüşüyor. Nezaket Erdoğan'ın anlatımından önce, Mehmet Karaca'nın kitaptaki anlatımına yer verelim:

"Üsküdar'a indik, orada Tekel işyeri vardı. Otosan temsilcileri olarak, oraya girdik. İşçiler içeride çalışıyorlar mı, çalışmıyorlar mı bilmiyoruz ama kapının önüne yığılmış bir grup beyaz başörtülü kadın gördük. Panik halindeydi kadınlar. Kadınlar korku halindeydi. Meğerse orada kreş var, kreşte çocuğu olan kadınlarmış. Diğerleri çıkmış gitmiş. Boşaltmışlar kadınları. Çocuğu olan kadınlar gidememişler kalabalığı görünce. Anlattılar bize 'Çocuğumuz var' diye. 'Tamam, korkmayın, bir şey yok' dedik. 'Siz çocuklarınızın yanına gidin, müsait olduğunuz zaman evinize gidersiniz' dedik. Bu arada biz fabrikanın içine girdik, var olanları da çıkardık fabrikadan. Biz fabrikadan çıktık, baktık bizim kitle yenden toplanmış. Biz Otosan'dan 2500 işçi filan gelmiştik, kitle dört beş bin kişiyi bulmuştu."

Kitapta, Nezaket Erdoğan'la yaptığımız söyleşiden alınan ilgili bölüm şu şekilde aktarılıyor:

"Nezaket Erdoğan, Mehmet Karaca'nın sözünü ettiği Üsküdar Tekel Deposu'nda

çalışan, çocuk sahibi kadın işçilerden biriydi. 15 yaşında isteği dışında evlendirilen Nezaket Erdoğan, ailesinin İstanbul'a göç etmesinin ardından Tekel'de işçilik hayatına atılmıştı. 16 Haziran günü yaşananların ne olduğunun farkında değildi, ama eylemlerin içinde yer aldı. O gün yaşadıklarını Petrol-İş Kadın dergisinden Selgin Zırhlı Kaplan'a şöyle aktardı:

Biz greve çıktık bir kere, bak kaç sene oldu, nasıl çıktık anlatayım. Benim abim Otosan'da çalışıyordu. Otosan diye bir firma vardı, araba çıkarıyorlardı. Dediler ki bugün böyle böyle grev olacak, 'hamileler gitmesin greve, kreşte çocuğu olan da gitmesin' dediler. O taraf bize baskın yaptı, arabalarla geldiler Tekel'e. Yalnız ustamız bize dedi ki 'bir yerlere saklanın'. Ama ben saklanmadım gittim, neden gittim, abim orada. Bir de bizim salonda genç bir kız vardı, eltimin kızkardeşi, baktım o da binip gidiyor

Tekel'den emekli Nezaket Erdoğan, katıldığı eylemin 15-16 Haziran eylemleri olduğunu söyleşimiz sırasında öğrenmişti.

arabaya. Arabalara bindik. Bindik, abim 'korkma gel, bir şey olmayacak' dedi. Nasıl kıyarsın, ona bir şey olacaksa bana da olsun dedim, çocuğun varsa var. 'Tamam abi' dedim, geldiler, çoğu kaçtı, ustalarımız bile kaçtı, inanamazsın. Herkes bir tarafa kaçtı. Ben abimi görünce bir de eltimin kızkardeşi Emine'yi, kulakları çınlasın, o zaman nişanlı daha, dedim ki 'bu kız da gidiyor, abin de gidiyor, Nezaket boşver, çocuğumu alırım sonra'. Oradan bindirdiler bizi arabalara. Kadıköy'e kadar bayraklar, sloganlar... Dükkanlar parçalanıyor, sokaktan insanlar girip bir şeyler alıyor, oradan Kadıköy'e kadar gittik.

Herkes grevdeydi, oradan Kadıköy'e gittik. Kadıköy karıştı, karman çorman oldu. Biz bayrakların altına girdik. Ondan sonra kimisi motorlarla karşıya gitti. Kimi sağa kaçtı, kimi sola kaçtı. Jandarma mı polis mi hatırlamıyorum, bize bayrağın altına girin dediler, Türk bayrağının. Türk bayrağının altına girdik. Ondan sonra kimisi motorla gitti kadın erkek bir tarafa, ben tek kaldım, 'Allahım ne yapayım, nereye gideyim' derken bir yere sığındım. Biraz zaman geçip herkes dağılınca yürüye yürüye Kadıköy'den Numune hastanesine geldim. Hastaneden de doğru eve. Çocuğumu birisi almış eve getirmiş. arkadaşlarımız vardı, gideni geleni biliyordu herkes. Bakıcılar vardı, hangi çocuğun kimin olduğunu biliyorlar, orada bırakmıyorlar, yolluyorlar. Öyle günler de geçirdik."

Söyleşiye <https://www.petrol-is.org.tr/kadindergisi/sayi61/nezaketteyze.htm> linkinden ulaşılabilir.

22 yıllık hemşire Eylem Değirmenci'yle, kadın ve anne olmayı, mesleğini ve pandemiye konuştuk...

"Annelik becerilerimizi mesleğimize uygulamamız bekleniyor"

22 yıllık hemşire Eylem Değirmenci, Antalya'da bir hastanede çalışıyor. Kadın ve anne olmanın, tek başına çocuk yetiştirmenin yanında, hemşire olarak çalışan Değirmenci'yle mesleğinin zorluklarını, toplumun hemşireliğe bakışını, sağlık sisteminin bir parçası olmanın zorluklarını, pandemi döneminde hastanelerde çalışmayı konuştuk.

Söyleşi: Selgin Zırhlı Kaplan

Kendinizi tanıtır mısınız?

İsmim **Eylem Değirmenci**. 1979 Antalya doğumluyum. 22 yıldır hemşirelik yapıyorum. İlk devlet memuru olarak atandım. Hiç özel şirkette çalışmışlığım

Hemşireliğe nerede başladınız?

Eskişehir'in dağ köylerinde başladım, sağlık ocakları, merkez sağlık ocakları, Eskişehir hastanesi ve 17 yıl sonra Antalya'ya atandım.

Evlimisiniz, çocuğunuz var mı?

12 yaşında bir kızım var. 2003'te yaptığım evlilikten 2008 yılında dünyaya geldi ve 2009'da eşimle yollarımızı ayırdık. Kızım henüz altı aylıktı.

Evlendikten beş yıl sonra dünyaya gelmiş kızınız.

Daha önce bir hamileliğim olmuştu, 32 haftalıkken kaybettim. "Pre-eklampsi hellp" nedeniyle yoğun bakım süreçlerim oldu, hayatımı

da tehdit eden bir süreçti. Ondan üç yıl sonra kızıma hamile kaldım. Zor bir hamilelik oldu, erken doğdu. Şu anda 12 yaşında.

Kızınızı büyütürken yardım aldınız mı? Zor bir dönem miydi?

Zor oldu aslında. Meslek icabı çalışma şartlarımız diğer branşlara göre esnek değil, öğle arası kavramımız yok. Sekizde işbaşı, beşte mesai bitince evine gelmek zorunda kalıyorsun. İlk iki yıl annemden biraz destek aldım. Çok küçüktü, bilmediğiniz bir şehirde-siniz. Üç yaşında kreşe başladı.

Nasıl bir çocuktu ?

Alerjik bir çocuktu. Altı yaşında geniz eti ameliyatı oldu. Onun dışında hiç sorun yaşamadım. Çok uslu bir bebeklik geçirdi. Akşam dokuzda yatıp sabah altıda uyanıyordu. Emzirme dışında asla uyanmıyordu. Eve çok yorgun geliyordum, o süreçte kızım da sanki halimden anlıyormuş gibi, "ben de sana bu şekilde destek oluyorum" diyormuş gibi.

Babasıyla görüşüyor mu?

İki yaşından itibaren babasına yatılı gitmeye başladı. İlk gittiğinde emziriyordum, göndermeye başlayınca bıraktım. İlk defa iki yaşındayken, bir yaz tatilinde 30 gün boyunca babasında kaldı. Bayağı zor gelmişti çünkü küçük bir bebektir daha, endişelendim, kendini ifade edebilir mi, derdini söyleyebilir mi? Telefonla konuşuyorduk sürekli.

Babası da babaanne ve haladan destek alıyordu. Yatılı olduğunda genellikle babaanneye gitti. O süreci onları tanıyarak geçirmiş oldu. İki yaşındaki bir çocuk için babanın verebileceği destek, manevi destek önemli elbette, yanında olması, ama altının bezi, beslenmesi, banyosu... Sevgiyi hissettiyorsunuz ama bir de fiziksel ihtiyaçları var. O ihtiyaçların da karşılanması gerekiyor.

Aynı evdeyseniz bunlar zaten bilinen şeyler, kendiliğinden işleyen bir süreç, ama birden kucağına bir çocuk alıyor, elbette kendi çocuğu, ama yardım alıyor, başka bir kadından, anneden, abladan... Kızımın yaz tatilleri, bayram tatilleri, ara tatilleri bu şekilde geçiyor.

Her yönden zor bir süreç olmuş sizin için.

Zor muydu, evet. Zaten meslek icabı biraz yıpratıcı bir işteyiz. Uğraştığınız işin malzemesi insan olunca, insanları memnun etmek zaten çok zor, hastalık işin içine girdiğinde, hasta bir insanın psikolojisiyle uğraşmak daha da sıkıntılı bir iş.

Mesleğin getirdiği zorluklara evdeki zor olan yaşam koşulları eklendiğinde, hem hasta memnuniyeti, hem doktorlarla çalışıyorsunuz çoğu yerde amiriniz konumundalar, sağlık sisteminde ekip anlayışı çok oturmamış için amir var, hasta memnuniyeti var, üstüne bir

de evde sizi bekleyen bir çocuk... Kadınlar için hemşirelik öyle biçilmiş kaftan, çok uygun bir işmiş gibi görünse de aslında bence biraz yakıştırma şuradan geliyor: Bebek bakımını biliyoruz, ev işlerini biliyoruz, hastaya da çok iyi bakabiliriz, çok iyi ilgilenebiliriz, yaklaşımımız daha farklı, o yüzden kadın mesleği gibi görülüyor. Annelik becerilerimizi mesleğimize uygulamamız bekleniyor.

Öyle mi peki sizce?

Değil. Bu meslek, tamamen profesyonel olarak icra edilmesi gereken bir şey. Diğer tarafta kendi canınız, yavrunuz, bakımı, emzirmesi, sütü, beslenmesi...

Bir de kadın olarak kendiniz varsınız. O hiç sayılmıyor, böyle bir şey yokmuş gibi. Evet çocuk dünyaya getirdim, ama daha kaç yaşındayım, yirmibeş yirmialtı yaşındayım, bilemediniz yirmiyedi.

Bir kadın için bir çok şekilde hayatı çözmüş, mesleğe başlamış, yavaş yavaş ekonomik olarak para kazanmış, belki birtakım ihtiyaçlarını kendi başına karşılayacak ya da kendisi adına bir şey yapacak zamanlardayız.

Bir de şu var, çocuğa baktım, işe gittim, annemi gördüm değil, kendim varım, benim eğitim olarak ihtiyaçlarım var, mutlu olmaya ihtiyacım var, neleri severim... Gezmeye ihtiyacım var, kendimi şımartmaya ihtiyacım var aslında. Bunu bir kadın olarak ne kadar yapıyoruz?

Hep şunu söylerim, genel olarak kendimi seviyorum, işimi çok seviyorum muyum, önemli değil, ama bu işi yapıyorsam, en iyi şekilde yapmalıyım.

Ben bu işten para kazanıyorum. Hayatımı, düzenimi bu iş üzerine kurduysam, bu işi en iyi şekilde yapmalıyım diye düşünüyorum.

Neden hemşireliği seçtiniz?

Antalya bölgesinde yaşayanlar bilir, genelde tarlada çalışılır, çapada çalışılır, tek bir şansınız var, okumak. Bir an önce meslek sahibi olup gitmek istersiniz. İki kardeşiz, annem sürekli dışarıda çalışan bir kadın olunca, bir an önce gideyim kendimi kurtarayım dedim. Annem ev hanımıydı, ama bahçede tarlada da çalışırdı yevmiyeli olarak. Babamın düzenli bir işi vardı ama ekonomik kaygılar daha fazlaydı, paranın hiçbir değeri yoktu. Alım gücümüz o kadar düşüktü ki, çok iyi hatırlıyorum babamın bir buzdolabını alması için bir kaç ay maaşını kenara koyması, aylarca taksit ödemesi gerekiyordu. Şu anda bir maaşınızla en kötü buzdolabını da olsa alabiliyorsunuz. O yüzden kısa yoldan meslek sahibi olmak gerekiyordu.

Okumak için ayrıldınız yani evden.

Evet, yatılı okula giderek ayrıldım. Yatılı okulu Mersin ve Antalya'da, üniversiteyi de Eskişehir'de okudum, Eskişehir'de de eşimle tanıştım ve evlendim. 17 yıl Eskişehir'de kaldım. Mersin Sağlık Meslek'te 1.5 yıl, Antalya Sağlık Meslek'te 2.5 yıl olmak üzere toplam 4 yıl yatılı okudum.

Bir de kadın olarak kendiniz varsınız. O hiç sayılmıyor, böyle bir şey yokmuş gibi.

Öğrencilik hayatınız nasıl geçti?

Mersin'de okuduğum yerden maceralı bir ayrılış sürecim oldu. Öğrencilikte, ismimin Eylem olması sebebiyle gerek iş hayatımda, gerek yolda, sokakta, bir çok yerde sıkıntılar yaşadım. O zaman da çok sevdiğim bir dersin öğretmeni, sınıfta tanışma esnasında adımın Eylem olduğunu öğrendiğinde "Ben senin isminden babanın geçmişini geleceğini okuyorum." şeklinde bir cümle kurmuştu. Lise 1'deyim henüz, çok genciz, toyuz, ben de onun söylediğine benzer şekilde bir cevap verdim. Sonrasında, o derste, parmak kaldırıyorum, söz vermiyor, yazılı kağıtlarıma çok düşük notlar veriyor. İşin kurtuluşu olmayınca şöyle bir şey yaptım, arkadaşımı ayarladım, aynı yazılı kağıdını vereceğiz notları karşılaştıracamız dedim. Sadece isimlerimizi farklı yazdık, ona 95 verdi, bana 35. Sağlık meslek diye bir okulda, millet farmakoloji, anatomi çalışırken, ben haldır haldır dilbilgisi, Türkçe çalışıyorum. Çünkü bütünlemeye bırakacak, belli. Bunları şimdi gülererek anlatıyorum, ama o dönemde 13-14 yaşında bir öğrenci için ciddi bir travma, ciddi bir baskı aslında bunlar. İsmimi koyan babamın ismime kattığı anlamı sağlık meslek okulunda öğrendim.

Eskişehir'den de söz edin biraz anlatmışken...

Kısa zamanda meslek sahibi olmaya çalışırken kısa zamanda evlenmiş olduk. Ama hep söylediğim bir şey var, bir memurun yaşayabileceği en güzel şehirlerden birisi Eskişehir. Çok güzel günlerim geçti, kırklı yaşlardayım, insana yapılacak yatırımın hayatta yapılacak en güzel yatırım olduğunu düşünüyorum. O zaman oradaki arkadaşlıklarım, etrafımdaki insanlar oradaki tüm zor sürecimde bana kanatlarını açtılar. İnanılmaz güçlü

hissediyordum, hep diyorlar, nasıl başa çıktın, çocuk, iş, okul... Bir de memleketiniz olmayan bir şehir.

Boşanmalarla ilgili şöyle düşünüyorum, evlilik ne kadar normal bir şeyse ve iki kişi karar veriyorsa, boşanma da öyle. Hiçbir zaman çocuk için evliliği devam ettirmeyi düşünmedim. Bir insan gitmek istiyorum diyorsa yapabileceğiniz tek

Bir kadın olarak, çalışan olarak, anne olarak isterseniz başara bilirsiniz.

Her şeyi denedim diyorsunuz...

Evet. Devam etsin diye de dene-dim. Sadece eşimin suçu diyemem, eminim benim de düzeltmem gereken yerler vardır. Genel olarak biz kadınlar, erkeklerin hayatını daha kolay kılıyoruz. Bizim evimizde de öyleydi, erkek kardeşim var, hayatı daha kolay. Babam çalışıyor ama, onların zorluklar karşısında pes etmeleri daha kolay oluyor. Kadınlar biraz daha farklı. Evinizde, daha genç kızken bile yemeği yapıyorsunuz, misafire çay koyuyorsunuz, eve geleni ağır-lıyorsunuz, yatakları çarşafı her şeyi siz yapıyorsunuz. Erkek o arada farklı bir yerde. Ne yapıyor, en fazla onlarla sohbet ediyor, marke-te gidiyor, ekmek alıyor, ama siz hep işin üretim kısmında, çalışılan

kısımındasınız. Dolayısıyla zorluk-lara daha alışkınsınız. Tecrübe var, yaşanmışlık var, çıkış yolu bulabili-yorsunuz. Eşime de belki her şey zor geldi, ağır geldi, öyle olduğunu düşünüyorum. Belki de aradığı in-san ben değildim, öyle de olabilir, bunu çok normal karşılıyorum. Şu da olabilir, bence insanların güç-lü kadınlara tahammülü yok. Ben güçlü bir kadını ve güçlü kadın-ları seviyorum.

Güçlü kadın nedir sizce?

Güçlü kadın nedir? Ne istediğini bi-len kadındır. Ben ne yiyeceğimi bi-lirim, nereye gideceğimi bilirim, ne yapmak istediğimi biliyorum, çocuk büyütüyorum, anneyim, çalışıyo-rum, annemin babamın kızıyım, kardeşimin ablasıyım, kızımın an-nesiyim, işyerinde başka bir şeyim, bir sürü rolüm var aslında. Kadın olarak farklı farklı, her yere başka bir kimlikle gidiyorsunuz. Aynı kıya-fet giyiyorsunuz. Bu herkesin ya-pabileceği bir şey değil normalde. Kimisi annelik kıyafetini giyerken işi aksıyor, kimisi işini yaparken anneliği aksatıyor, ben kendi adı-ma hepsini çok iyi götürdüğümü düşünüyorum. En azından çev-remdekiler öyle söylüyor. O konu-da bunun istemekle ilgili olduğu-nu düşünüyorum. Hayatımız ne zaman nerede bitecek bilemeyiz, ama yaşarken iyi yaşamak lazım, iyi zaman geçirmek lazım, kaliteli yaşamak lazım.

Eskişehir'de edindiğim dostluklar, arkadaşlıklarım o zamanı bana

çok anlamlı, yaşanılır kıldılar. Şimdi arkamı döndüğüm zaman ne kadar güzel bir yatırım yapmışım diyorum. Çünkü sizi elinizden tutup kaldıracak olan ne bankanızdaki paranız, ne şuradaki üç kat beş kat eviniz, mutlaka bir insan eli oluyor yine.

Ben aile konusunda da çok şanslıydım. Aile olarak birbirimize çok bağlıyız. O süreçte çocuğa bakarken annemin gelmesi, babamın yalnız kalması, kızımın emin ellerde büyümesi, o çok önemli bir şey. Bir kadın olarak, çalışan olarak, anne olarak isterseniz mutlaka yapabilirsiniz.

İstememize rağmen yapamadığımız şeyler yok mu, tabii ki vardır, biraz paramız azdır, evimiz yoktur, arabamız yoktur, ama genel olarak hayat açısından istersek her şeyi yapabiliriz.

Hemşireliği anlatın biraz...

Hemşireliğe aslında her yönden bakmak lazım. İşyerinizdeki amiriniz gözünden baktığınız zaman 'benim yapamadığım her işi yap-sın' diyen bir sistem içerisindeki hemşirelik; hasta gözünden baktığınız zaman 'gelsin güler yüz göstersin, bir iğne yaptığı zaman tüm acılarımı dindirsin, dokunduğu an her şey iyileşsin" diyen, sihirli güçlerimizin, sihirli değneğimizin olduğu düşünülen bir meslek grubu. Çevrenizdekilerin sürekli şu randevumu halleder misin, şu işim var yardım eder misin diyebildikleri bir meslek. Bize geldiği zaman ise sürekli ayakta durulan, ayakta icra edilen, masa başı gibi iş düşünülmeyen, hem beden hem manevi olarak yıpratıcı bir meslek. Doyum noktaları ne, insanların iyileşmesi, tedavi olması, sağlıkla ayrılması, manevi olarak doyum noktası var belki, ama bir kadın için oldukça yıpratıcı bir meslek?

Sizi elinizden tutup kaldıracak olan ne bankanızdaki paranız, ne üç kat eviniz, mutlaka bir insan eli oluyor yine.

Ne bakımdan yıpratıcı bir meslek olduğunu düşünüyorsunuz?

Öncelikle nöbet sistemi var. Herkes evinde uyurken siz gece çalışıyorsunuz. 16 saat nöbetler var, 24 saat nöbetler var. Bayramlarda herkes 9-10 gün tatil ya da 4 gün tatil için bir yere gidiyor, siz nöbet derdine düşüyorsunuz. Mutlaka bir bayramda çalışırsınız. Eğer 9 günse iki bayramda da çalışırsınız. O yüzden hemşire grubu 9 gün bayram tatillerini sevmez. İnsanlar evinde, tatilde, bayramda, ama siz çalışıyorsunuz.

Tüm hemşireler böyle mi çalışıyor?

Herhangi bir kronik rahatsızlığınız yoksa, devamlı gördüğünüz bir tedavi yoksa, mutlaka nöbet tutmak zorundasınız. Pek çok meslekte masa başı bir işiniz vardır, masanız, bilgisayarınız bellidir, ama bizde öyle değil. Bugün bu servistesiniz, yarın başka bir serviste olabilirsiniz.

Bir serviste çalışmak için o konuda uzmanlaşma gerekiyor mu?

Bir servise adaptasyon süresi maksimum altı aydır, o da ameliyathane ve yoğun bakımlarda. Bir servise yeni gelenleri eğer devlet memuru değilse, birinci ayın sonunda nöbete koyarız, nöbet tutmaya başlar.

Neye göre değiştiriliyor servisler?

Mesela ben herhangi bir serviste çalışıyorum, daha önce başıma gelmişti, başka servise gönderildim. Benim isteğim dışında yerim değişebilir. Bu tamamen idarenin insiyatiline bağlıdır. Başındaki sorumlu başhemşire de karar verebilir. Çünkü ne yapacağınız bellidir, doktor talimatını verilir siz uygulamakla görevlisiniz. Okuldan mezun olduğunuzda bunu uygulamaya yetkilisinizdir. Artık belgeniz var ve bunu

yapabilirsiniz.

Hizmet içi eğitim bu noktada çok önemli, adaptasyon eğitimi, rotasyon eğitimi, ne isim verilirse. Bu eğitimlerin biraz daha işlevsel hale gelmesi gerekiyor. Mesele sadece gideceğiniz serviste tedavi uygulamak değil aslında. Psikolojiniz de önemli. Acilde çalışırken birden dahiliye servisine gidiyorsunuz. Portföy çok değişiyor, acilde her türlü hasta gelebilir, ama dahiliyeye genelde altmış beş yaş üstü, kronik rahatsızlığı olanlar; göğüs servisine geçtiğinizde, hırıltılı, solunumu sorunlu olan hastalar; sirkülasyon tamamen değişiyor.

Hizmet içi eğitim adı altında seminerler oluyor ama benim kastettiğim, rotasyon süresi veya hizmet içi eğitimler daha uzun süreli olabilir.

Ne kadar sürüyor eğitimler?

Yirmi gün gibi bir süre düşünülüyor bir serviste. Sorular soruluyor, şunu biliyor musun, bunu biliyor musun... Uygulamada şunları yapabiliyor musun, şeklinde. Mesleğimde 22 yılı tamamlayınca benim açımdan böyle bir ihtiyaç yok. Ama ne olursa olsun, bence çalışan açısından yer değişikliği başlı başına bir travma zaten. İster kendi isteğinizle, ister istemeden gidin, bu bir

travmadır, düzen değişikliğidir.

Evinizi bile değiştirdiğinizde ya da başka bir şehre gittiğinizde bile zorlanıyorsunuz. Kolay mıdır, yıllardır gittiğiniz kasabınızı bırakıyorsunuz, manavınızı bakkalınızı bırakıyorsunuz. Birden başka bir çevreye giriyorsunuz.

Her ne kadar aynı hastanede bile olsa, hastan değişiyor, sorumlu hemşiren değişiyor, doktorların değişiyor, tedavi şekli değişiyor. İşi yürütmekten ya da işin nasıl yürüdüğüne bakmaktan çok, nasıl yürürse yürüsün değil, işi nasıl yürüttüğünüz çok önemli.

Sağlık çalışanlarına yönelik şiddet son dönemde epey arttı, siz nasıl değerlendiriyorsunuz olanları?

Şiddet her yerde var, ama sağlık alanında daha fazla yaşıyoruz. Sözlü şiddet de var, hakaret, azarlanma, bunların hepsi motivasyonumuzu düşüren şeyler. Örneğin gece yarısı nöbettesiniz, 16 saatlik nöbete girmişsiniz, gecenin saat birinde gelmişsiniz, ağrısı geçmediği için masayı yumruklayan, "bana bir ağrı kesici yap, ağrımı dindir" diyen insanlar var. Ben hep şöyle diyorum: "Hastasınız ve buradasınız, sağlam olsanız evinizde olursunuz."

Zaten bir iğneyle her şeyi iyileştire-

bilseydik bunları kendimiz için kullanırdık (gülerek). Hafifletebiliriz, ama tamamen geçiremeyiz.

Biz toplum olarak çok sabırsızız, kapıdan girdiğimiz an yatağa yatığımız anda iyileşmeyi bekliyoruz. Hasta ağrım var dedikçe, yakını geliyor diyor ki "buraya getirdim niye hâlâ ağrısı var"...

Hastaneye gelince ağrı geçmez, bir tedavi süreci var, bekleyeceğiz, belki ameliyat olacak... Aslında hastanelerde çalışanlar refakatçi sistemini uygun bulmaz. Hem içerde gereksiz bir insan kalabalığı, hem de aynı şeyi hem hastaya anlatıyorsun, hem refakatçiye anlatıyorsun, hasta gerçekten bazen refakatçiye çok naz yapıyor. Bu sefer refakatçi gelip bize bağıyor: "hastamın ağrısını dindireceksiniz", "hastama bakmamışsın", "çağırılmış gelmemişsin"... Konuşma tarzı da genelde "hastayım, yattım, bana bakacaksın, bakmak zorundasın" şeklinde.

En çok karşılaştığımız cümlelerden birisi "benim vergilerimle masasını alıyorsun". Bir de doktor gelince ona "çok iyiyim, hiçbir şeyim yok", hemşire gelince "çok ağrım var". Doktor sabah gelince ilk iş olarak hastanın yaptıklarını anlatmak gerekiyor.

Toplumda hep kadını güçsüz görme düşüncesiyle genellikle sağlık alanında birçoğu da hemşire, büyük çoğunluğu kadın, mesela bizde 600 çalışan varsa 400'ü kadındır... Gece nöbette bakıyorsunuz iki kadın, memuriyete de yeni başladıysa gencecik iki kadın, hasta geliyor mesela bir adam, orada kızına bağırdığı gibi, çocuğunu azarladığı gibi bağırabiliyor. Senin orada yapacağın işin hiçbir önemi kalmıyor. Ona yaklaşımıyla doktora tavrı tabii ki bir oluyor.

Hastalar genel olarak böyle, hastaneye geldikleri zaman tuvalet kapısında beklemek istemiyorlar,

sıra beklemek istemiyorlar, ama bankaya gidiyorsun sıra alıyorsun, bankodan numaraya basmadan işlem yaptıramıyorsun. Ama bizde öyle değil, 'ağrım var, beklemek istemiyorum, gitmek istiyorum'... Bizde süreç olarak aslında manevi olarak baskıcı bir sistem var. Belki bir sevk zinciri olmalı, karnı ağrıyan herkes hastaneye gelmeli... Önce aile hekimine gitmeli, doktoru bakmalı, gerekli görürse hastaneye gelmeli... Hastaneye, gerçekten ihtiyacı olanlar gelmeli, aciller de öyle. Bazı insanların ilgiye ihtiyacı oluyor, evde görmedikleri ilgiyi doktordan, hemşireden, sistemden beklemeleri biraz yanlış. Hastaneye bakımevi gibi gören hastalar var, 'bana bakmak zorundasın, bakın'. Yapmayınca doktora şikayet ediyorlar 'hemşire hanım bana bakmadı'.

Hastaların şikayetlerine çok aldırmıyorum, sonuçta hasta, ama refakatçılarının, ziyaretçilerinin gelip "hemşire hanım, hastama bakmamışsın, hiç ilgilenmemişsin, bir önceki hemşire harika bakmıştı" gibi sözleri doğru bulmuyorum.

Mesela bizim serviste erkek arkadaşlar da var çalışan, üç erkek hemşire, çok sıkıntılı hastalara onları gönderiyoruz, çünkü onlara dıklene-miyorlar.

Erkek hemşireler de bu sıkıntıları yaşıyor mu?

Onlar bizim kadar bu sıkıntıları yaşamıyorlar. Aynı işi yapıyoruz, ama toplumsal olarak erkek ve kadından beklenen şeyler farklı, bakışlar da farklı. Mesela hasta ona "ağrım geçmiyor" dediğinde, erkek hemşire "ağrın olacak" diyor, susuyor. Ben söylediğimde "bir ağrı kesici daha yap" diyor. Aslında erkek hemşirelerden daha kibar cümlelerle cevap veriyoruz, ama nedense daha kötü, daha kaba muameleye maruz kalıyoruz. Çünkü ne kadar yumuşak olursan o

Biz toplum olarak çok sabırsızız, kapıdan girdiğimiz an yatağa yatığımız anda iyileşmeyi bekliyoruz.

kadar "bunu ezebilirim, bunun kafasına vurabilirim, buna istediğimi yaptırabilirim" diye düşünüyorlar, tıpkı toplumdaki genel yargı gibi.

Genelde kadın güçsüz görülür, naif, kibar, kırılır dökülür, her türlü şey yapılabilir gibi görülür. İşyerlerinde de öyle, kadınların yaşadığı travmalar farklı, erkeklerinki daha farklı. Genelde sözlü tacizlerin, sözlü şiddetlerin büyük çoğunluğu kadın hemşirelere uygulanır. "Ne kadar güzelsin", "saçların çok güzel", "ismini öğrenebilir miyim" gibi...

Onun dışında idarecilerle sorunlar oluyor. Eskisi gibi değil, yönetim tamamen idari insiyatife bırakıldı. Emsal gösteremiyorsunuz, her hastanenin kendine göre işleyişi var. Yarı üniversite yarı devlet hastanesiyiz. Çalışanlar devlet kadrosunda, ama üniversite hastanesi. İçerde üniversite kadrosunda, devlet kadrosunda doktorlar da var. O yüzden biraz çatışmalar oluyor.

Nöbet sıkıntısı var, giydiğiniz formanın rengine kadar sıkıntı olabilir, kart basıyoruz, kartları geç bastığımız zaman giriş çıkışlar önemli, onlar sıkıntı, yemek yiyeceksiniz, bir saatlik aramız var, ama bizde öğle arası diye bir kavram yoktur. Polikliniklerde yemek arası var, ama servislerde yoktur.

Nasıl hallediyorsunuz yemek işini?

Yemeğe dönüşümlü gidilir. Dört kişilik serviste, 12'de iki kişi yemeğe gider, gelince diğerleri, on beş yirmi dakika da onlar gider.

Bir saat yemek aranız yok yani...

Bir saat diye bir şey yok, yemeğini yiyip geleceksin. Kahve ya da çay içmek yok. Yemeğini yiyip geliyorsun diğeri çıkıyor. Ama sen bu arada yemeğini yerken, kalan iki kişi oradaki işleri de yürütüyor. Ameliyattan hasta geliyor ona bakıyor,

yatış verilen hastayı alıyor. Bazen yemeğe gitmediğimiz zamanlar da olabiliyor, o zaman serviste bir şeyler atıştırıyoruz. Ama bu sefer ağzına ufakır bir şey attığında hasta yakınına yakalanırsan "bak yemek yiyorlar, bize bakmıyorlar" diyorlar. Yani servis odasında herhangi bir şey yediğinizde sıkıntı olabiliyor.

Bütün hastalar ve hasta yakınları böyle midir sizce?

Hayır tabii ki çok iyi hastalarımız da oluyor. "Ne kadar çok çalışıyorsunuz" diyerek bizi motive etmeye çalışan, yorgunluğunuzu alan, bazen gitmeden buket buket çiçeklerle gelen... Şu bile yeterli aslında "aşağıya iniyorum bir şeye ihtiyacınız var mı", bunu diyen de oluyor. Bunlar güzel şeyler, ama güzelliğinin yanında sıkıntıları daha çok hemşireliğinin.

Doktorlarla çalışmak nasıl, kadın ya da erkek olması bir şey değiştiriyor mu?

Bizim serviste 20 doktorumuz var ve hastanenin en çok doktoru bulunan servisindeyim. Bu iş bir ekip işi, bunu herkes kabul etmeli. Bunun gerçekten bir ekip işi olduğunu kabul eden doktorlarla çalışırken kadın ya da erkek olması fark etmiyor. Doktorun kadın ya da erkek olması hiç önemli değil. Bu iş ekip işi, doktor tedavisini verir, hemşire tedavisini yapar. Arkasından gözlemlerini aktarır, paylaşır, uygular.

16.00'da doktor evine gidiyor. Sen nöbete geliyorsun. Nöbetçi doktor var sadece orada. Tüm gece boyunca o hastayla sen görüşüyorsun, sen muhatap oluyorsun. Doktor sabah geldiğinde de diyor-sun ki "gece böyle böyle oldu, bunlar yaşandı". Ya da gece kaç defa aramak zorunda kalıyoruz. Aslında bizim işimizin en kötü yanlarından birisi de o. Saat 16.30'da iş bitmiyor aslında. Belki hemşire

grubu açısından biraz bitiyor, ama tam bitmiyor, mesela bir şey oluyor arayıp "dün şunlar olabilmış miydi"... Telefonun her an çalabilir. Ama doktor grubu için çok daha zor. Onların saat gece bir, iki, üç, dört, hastasında sıkıntı olanı arıyoruz. Eğer serviste yatan bir hastası varsa, onun için iş yirmi kat devam ediyor aslında. Telefonu sürekli çalıyor, eğer bir nöbet usulü icabınız varsa bir yere gidemezsiniz.

Zaman zaman arayacağınız saat konusunda tedirgin olabiliyorsunuz. Bazen 'çok iyi oldu aradığın, iyi ki farkettin' diyenler oluyor, bazen de 'hemşire hanım fazla arama, gerekeni yap' diyen de. Sonuçta yazılan tedavinin fazla dışına çıkamıyoruz, doktor ne yazarsa onu yapabiliyoruz. Tedavi açısından hemşire insiyatif kullanamaz.

Peki insiyatif kullandığınız durumlar nelerdir?

Hemşiresin, tansiyon ölçersin, iğne yaparsın, sadece bu değil hemşirelik. Hemşireliğin görev tanımı o kadar açık ki. Şunları şunları yapar, onun dışında doktorun verdiği tüm görevleri yapar. Bu çok açık bir cümle. O kadar çok görevi var ki hemşirenin.

En başta bu işin bir ekip işi olduğunu kabul etmek gerekiyor. En baştaki başhekimden idareciye, başhemşiresinden yöneticisine, ser-

Toplumda kadını güçsüz görme düşüncesiyle, orada kızına bağıracağı gibi bağırabiliyor.

visteki sorumlusundan doktoruna, hastabakıcısından temizlik personeline, bunların hepsi bir ekip işi. Bu ekipten bir halka kopsa işler yürümez. Zincirin halkalarını sağlam bağlarsak sistemin sorunlarını tartışmaya gerek kalmaz.

Hemşireye bütün görevleri yükleyip halkanın en sonuna koyarsanız olmaz. Bir görev tanımı, hiyerarşi tabii ki olacak, hiyerarşi tüm kurumlarda var, ama hiyerarşi demek ezmek demek değildir, ekstra yük yüklemek değildir.

Hiyerarşi, herkesin kendi çalıştığı alanda sınırlarını bilmesi, sorumluluklarını bilmesi demektir.

Bir kadın olarak çalışmak sizin için ne ifade ediyor?

Çalışmasaydım ne yapardım diye düşünüyorum? İzinlerde bile evde oturmak komik geliyor bana. Yirmi gün izin kullandığımda işimi, çalışmayı özledim mesela. Çalışırken, içimdeki enerjiyi dışa vurabiliyorum, sanki üzerimde bir yük var ve bunu vermeliymişim gibi hissediyorum. Benim için çalışmak, üretmek, çabalamak, sonuç görmek, bunu ben yaptım, diyebilmektir.

Başka bir kurumda olsaydık belki manevi tatmini daha yüksek olabilirdi, ama bizde iş belli, hasta belli, tedavi belli, herşey belli, ama iyi ki

çalışıyorum diyorum. Bu işten para kazanıyorum, hayatımı idame ettiriyorum. Kendimi ifade edebiliyorum. Pek çok insanla iletişime geçiyorum, hasta, refakatçi, yönetici, idareci, doktorum... Yüzlerce insan görüyorum ve bu insanlar hep değişiyor.

Çalışırken sadece karşıya bir şey vermiyorsunuz, karşıdan da alıyorsunuz. Belki aslında doyum sağlayan şey bu. Mesela ben ilk dönemlerde daha heyecanlı, daha adrenalini yüksek çalışıyordum, giderek törpülediğimi hissediyordum. Artık hastalar bağırdığında eskisi gibi tepki vermiyorum. Çünkü olgunlaştım. Tecrübeyle ilintili bunlar. Olgunlaşıyorsunuz, öğreniyorsunuz, çevre ediniyorsunuz.

Emekliliğinize ne kadar var?

12 yılım var daha.

Bir de annelik var, tek başınıza çocuk büyütüyorsunuz...

İlkokul döneminde hep özel okula vermek zorunda kaldım. Çünkü eve gelip yemek verme şansım olmadı hiç.

Devlet okuluna verdiğiniz zaman öğlen çocuğun eve gelmesi gerekiyor. Ya da yemek ayarlamamız gerekiyor. Güvenlik sorunu var, bir sürü sıkıntı var.

Çalışan annelerin büyük çoğunluğunun çocuklarını özel okula vermesinin başlıca sebebi bu. Yemek, güvenlik ve öğle arası eve gelmesi. İşimiz başka yerde, okul başka yerde, çocuk başka yerde.

Düzeni kurmak sıkıntı. Nöbetlerde de, aynı yerde sevdiğiniz bir arkadaşınız varsa ona bırakıyorsunuz. Hafta içi nöbetlerimi verip haftasonu nöbeti alarak çözmeye çalışıyorum. Hafta içi çocuğun yanında olabilmek için haftasonu veriyorsun, bu sefer de haftasonunda onun yanında olamıyorsun.

Maddi sıkıntılar da çok hemşirelikte. En son devlet okuluna verdik. Öğle arası yemek sorun, sabah kahvaltıyı hepsini masaya koyuyorum, ısıtılabirise ısıtır, ısıtamazsa soğuk yer. Akşam beşte evinize geliyorsunuz.

Koyduğunuz yemek kaplarının yarısı boşalmış, yarısı duruyor. Tezgahın üzeri bulaşık yığını, gün boyu pencere açılmamış, havasız bir eve giriyorsunuz. O gün işleri yapıyorsunuz son-
ra ertesi günün yemek hazırlığı başlıyor.

Hafta içi hep bu şekilde bir koşturmacayla geçiyor. Zamanın nasıl geçtiğini anlamıyorsunuz.

Bu arada çocuğunuz ortaokula geldiği için ders takibinden, düzenli ders çalışmasından, başarısından siz sorumlusunuz. Hem onu eğitmek zorundasınız, hem işe gitmek zorundasınız. Bir de kendinizle ilgilenmek zorundasınız, böyle bir üçgen içerisinde debelenip duruyorsunuz.

Çocuklar büyüdükçe sanırım sorunlar daha da artıyor. Kendinizden daha çok fedakarlık yapmaya başlıyorsunuz. Ben giymeyeyim o giysin. Özel ders olayı başlıyor, eğitim sistemi bir noktadan sonra yetersiz kalıyor.

Kendinizden kısıyorsunuz. Bu sefer mutsuz oluyorsunuz. O kadar çalışıyorsunuz, bir bakıyorsunuz kirayı vermişsiniz, elektriği, kömürü, okulu vermişsiniz, elinizde pek bir şey kalmıyor.

Babasının mali katkısı oluyor mu?

Evet, nafaka ödüyor, ihtiyaçları konusunda gerekli desteği veriyor. Bir şeyi eksikse alıyor. Maddi ihtiyaçlar boşanan eşler arasındaki en büyük sorunlardan biri. Çalışan anne olmanız hep önünüze seriliyor. "Sen de para kazanıyorsun" diyor. Ama para için ilişkileri gerip huzursuz olmayı istemiyorum. O

Benim için çalışmak, üretmek, çabalamak, sonuç görmek, bunu ben yaptım diyebilmektir.

yüzden olabildiğince, ihtiyaçlarını söyleyip gerekli desteği sağlarsa, çok da sıkıntı yaratmıyorum bu konuda. Sonuçta babasının yanına gittiğinde mutlu geliyor kızım, önemli olan o birlikteliğin sağlanması.

Ekonomik zorluklar var yani...

İş yaşamında, maddi olarak en çok zorluk çeken meslek gruplarından biriyiz. 22 yıldır çalışıyorum, benim maaşım 3580 Lira, sabit döner sermaye adı altında 1500 Lira veriyor, aldığım 5000 Lira, onun dışında bir şey yok.

Nöbet parası vermek istemiyorlar, nöbet izni kullanınlardan diyorlar. Kısıtlamalar her yerde var.

Hiç artışı yok mu ?

Geçenlerde 31 yıllık bir arkadaşımız emekli oldu mesela. En son aldığı maaşı 4850 idi. En fazla alabileceğimiz bu. Sosyal tesisimiz yok, kreşimiz yok. En çok kreş olması gereken kurumlardan biriyiz.

İnsan niye çalışır, para kazanmak için, hayatını idame ettirmek için. Böyle bir düzen içerisinde ücretinizin düşük olması, ister istemez motivasyonunuzu etkiliyor.

Sosyal tesisimiz yok, kreşimiz yok. En çok kreş olması gereken kurumlardan biriyiz.

Son olarak pandemiden söz edelim, bu sürecin işinize etkisi ne oldu?

Pandemi başladığından beri ilk defa izin kullanıyorum. İzinler yasaklandı, evde düzenimiz değişti. Hastanede çalıştıktan sonra eve gelme, çocuklarımızla temas...

Nöbet zamanlarında kızımı anne gönderiyorum mecburen, babamın kronik rahatsızlığı var. O yüzden çocukla görüşmemem gerekiyor. Çocukla görüşsem nöbete gidemiyorum, okullar tatil.

En son bir tercih yaptım, kızımı anneannesine gönderdim. Şimdi hastaneden eve geliyorum, evden çıkmak istemiyorum. Hastaneye başlıbaşına bir stres kaynağı zaten.

Nöbet saatlerini olabildiğince esnek tutmaya çalıştık, ama olmadı. Pek çok işkolunda esnek çalışıldı, biz normal mesaiden daha çok çalıştık.

Mümkün olduğunca nöbet saatlerini arttırıp hastaneye az gelelim dedik. 24 saat çalışıp üç gün hastaneye gelmeyeyim... O ortama olabildiğince az maruz kalalım. Giriş çıkışlarımızı azaltalım. Bir baktık bir anda esnek mesaiye geçildi, doktorların hepsi evlerine gitti, hastanede bizler nöbetçiyiz, servislerin birçoğu açık, ama servislerde hemşire sayısı az, 11 hemşireyle çalışıyoruz.

11 kişiyle iki gece üstüste nöbet koyuyorsunuz, izne ayırıyorsunuz. Sistem içinde sayımız çok az olduğu için böyle bir pandemi sürecinde kimseye "sen iki gün dinlen, üç gün gelme, beş gün dinlen üç gün çalış vs." diyemedik.

Çalışma ortamı nasıldı?

Biz ilk başta gerek idarecilerin tecrübesizliği, ilk defa başımıza gelmesi, gelen hastaların bizi korkutması, ateşi çıkandan korkmamız... bu tür sıkıntılar yaşadık. Malzeme konusunda da biraz sıkıntılar oldu.

Maskede oldu, eldivende oldu, imza karşılığı aldığımız günler oldu.

Bizler, pandemi sürecinde en çok yıpranan meslek grubu olduk, hemşire grubu. Esnek mesaiyi en az uygulayabilen, hatta uygulayamayan. Annesiniz, çocuğunuzu göremiyorsunuz, hadi benim kızım 12 yaşında, 2 yaşında çocuğu olanlar var.

Herkes ayrı ev tuttu, var olan düzenimiz bozuldu. İşyerimizde düzenimiz bozuldu. Üç ay boyunca misafirhanede kalan hemşireler oldu. Evlerine gitmediler, çünkü evde çocuk var, eş var. Üstünde taşıyacağını düşünüyor.

Belirsizlik süreci tüm hayatımızı altüst etti. Yaşam düzenimizi bozdu, ev hayatımızı bozdu, çalışma sistemimizi bozdu.

Ben kızımı 65 gün görmedim. Bu süre boyunca anneanne ve dedeyle kaldı. Onun için de zor oldu. Bu süreçte sadece görüntülü konuştuk. Zor bir süreçti. Covid-19 öyle kolay kolay hayatımızdan çıkacak gibi görünmüyor. ■

Gün boyu takılan maske, ciltte rahatsızlıklara yol açıyor

KADIN'lardan
ÖYKÜLER

Sütçü Ayşe*

İncila Çalışkan

Hava çok sıcaktı. Yokuştan aşağı ağır adımlarla indi. Alnından süzülen ter kaşlarına, samur kirpiklerine doldu. Elindeki güğümü ağacın altına bıraktı. Başından tülbentini çözdü. Yüzünü sildi. Ağarmaya başlayan kumral saçlarını tülbentle topladı. Saç örgülerini ensesinde sımsıkı sıktı. Uçları eprimiş eşarbını çenesinin altında bağladı.

Süt güğümü yol uzadıkça ağırlaştı. Bugün hangi kapıyı çalsa ya "Süt almıyoruz" dediler, ya da yazlığa gitmişler. Yoldan geçen çocuğa saati sordu. "Saat onmuş. Hastanenin ziyaret saatine kadar bu sütü satmalıyım. Kime götürsem acaba?" Ayşe'nin içi daraldı... Gözleri doldu...

Lokantalar süt almadı. Ayaklarını sürükleyerek köşedeki pastaneye yöneldi. Kızlı erkekli gençler gülüşerek kahvaltı ediyorlardı. Ayşe parmaklarını açıkta bırakan partial ayakkabılarından utanarak yan kapıya yöneldi. Şişman bir kadın torununa porselen bir tabaktan mama yediriyordu. Ayşe çekinerek hanıma seslendi;

- Hanım süt alır mısınız? Taze süt getirdim Kayacak'tan.

Kadın başını salladı. Kocasına buyruk verdi;

- Salih torunların sütü bitti. Süt alalım. Bak sütçü gelmiş. Köy sütü güzel olur. (Ayşe'ye döndü) Çimen yiyor mu hayvanların?

Ayşe evet anlamında başını salladı. İçinden "Çimeni biz bulsak yeriz."

Anlatılan Bizim Hikâyemiz
Petrol-İş Kadın Dergisi
Kadın Öyküleri Yarışması 2007

İri yarı Salih elinde tencere göründü;

- Pahalı verir şimdi bu kadın. Kim bilir bu sıcakta nereleri dolaşmıştır? Süt kesilirse bozuşuruz.

Ayşe boynunu büktü;

- Oğlum hastanede. Ona yetişmem gerek. Kaç para verirken ver. Yeter ki peşin olsun. Süt tükensin.

Şişman kadın meraklandı;

- Ne oldu oğluna Ayşe? Askerden ne zaman geldi?

Ayşe yorgun dizlerini tutarak kaldırım kenarına oturdu. Gözlerinden dökülen yaşları eşarbinin uçlarıyla sildi. Derin bir oh çekti. Mavi gözleri çok uzaklara daldı;

- Askerden yeni geldi. Dün gece düğünde kavga çıkmış. Benim oğlum ayırayım diye araya girince kasiğinden bıçağı yemiş..

Şişman kadın yanına geldi. Omzuna dokundu;

- Ağlama Ayşe. Hastanede iyi bakarlar ona. Sen şu çayı iç.

Ayşe bardağa bakmadan verileni içti. Başını salladı. Parasını, süt güğümünü aldı, karşıki kaldırıma yürüdü.

Şişman kadın Salih'e döndü;

- Ne talihsizdir bu kadın. Kocasını çok kumar oynardı. Kumar borcu çoğalınca Ayşe'yi gençken bir gece kumara basmış. Adamlar kapıya dayanınca Ayşe oğlunu sırtına bağlayıp pencereden arka bahçeye atlamış. Kaçış o kaçış. Sığındığı babası yaşlıydı, öldü. Yıllardır bu yokuşlarda süt sattı. Oğlunu büyüttü.

Salih gözlerini kocaman kocaman açtı;

- Kocasına ne oldu?

- Ne olacak vuruverdiler bir gün kumarda çıkan kavgada.

Ayşe apartmanların zillerine bastı. Kapılar açılmadı. "Aman Tanrım! Bu sıcak gören yazlığa gitmiş." Süt güğümünü yere bıraktı. Kaldırım kenarında tekir kedi çimenlere uzanmış dört yavrusunu emziriyordu. Ayşe gözlerini onlardan ayıramadı. Kediler içinin tüm acısını alıyormuş gibi yavrulara daldı, gitti. Köşeden çıkan Skoda'nın korna sesini duyunca sıç-

radı. Yanındaki tase süt döktü. Kedi, yavrularıyla süt tasına yumuldu.

Kamyon apartman kapısına yanaştı. "Bunlar da yazlığa gidiyor" diye düşündü Ayşe. Genç bir delikanlı "Anneeee... Anneeee" diye balkona seslendi. Saçları bigudili kadın balkondan sokağa baktı, oğluna güldü;

- Ne istiyorsun?

- Anne dalış takımlarımı unutma. Masanın arkasındaydı. Adamlara ver, indirsinler.

Ayşe delikanlıya baktı. "Aynı benim oğlum gibi. O da daldı. Yaman balıkçıydı. Teknelerde İsmet Kaptan diye kapışırlandı." Gözlerinden dökülen yaşlara terleri karıştı. Hava sıcaklığı dayanılmaz olmuştu. Yorgun ayaklarını yokuştan aşağıya sürüklerken parmağını taşa çarptı. Kanayan parmağına çaput sardı. Bir kaç eve daha uğradı. Süt azaldıkça kolları daha az ağrıyordu. Sokak kedileri virane evin bodrumuna, bahçesine, odalarına özgürce yerleşmişlerdi. Melahat Hanım çok yaşlıydı. Babasının evinin alt katında sokak kedilerini barındırıyordu. Her gün gelir aynı saatte kedileri beslerdi. Mahallede adı "Kedili Melahat" diye bilinirdi. Balkonlardan giren kediler komşu evlere zarar veriyor diye şikâyet edildi. Karakolda yaşlı, sevimli, güzel konuşan Melahat Hanım'ı gören polisler özür dileyerek evine kadar getirdiler.

Kucağındaki kedileri mırıl mırıl sözlerle seven Melahat Hanım, bir tabure de Ayşe'ye uzattı. Kapının önündeki asmanın gölgesi serindi.

-

Sütçü Ayşe, kedilerime süt getirmiş. Yorulmuşsun kızım, sen dinlen. Ben kedilerin taslarına süt koyarım.

Kedili Melahat Hanım güğümdeki sütü yerdeki naylon taslara bölüştürdü.

Ayşe'ye bir bardak buz gibi su getirdi;

- Sütün kalanını aldım. Paranı al kızım.

Ayşe elindeki parayı saydı şaşırdı;

- Melahat Teyze, bu para çok. Fazla para vermişsin.

Melahat Hanım omzunu okşadı;

- Fazla değil. Taşıma parası. Sen sütü bedava mı taşıyorsun?

İkisi de güldüler.

Üst kattaki kiracı kedilerin üstüne kovayla su döktü. Başını pencereden çıkarıp bağırdı;

- Çekin bu kedileri buradan! Bir sabah uykusu uyutmadınız. Burada kedi beslemeyin. Karakola şikâyet edeceğim.

Ayşe ayağa fırladı. Melahat Hanım yukarıya bağırdı;

- Ben besliyorum sen de zehirle!

Yukarıdan oksit sarısı ondüleli bir baş uzandı. Gözlerinde şimşekler çakarak aynı tiz sesle bağırdı;

- Seni şikâyet edeceğim.

Melahat Hanım Ayşe'ye döndü;

- Bunun sayesinde kaymakam beni "Hayvanları Koruma Derneği" onursal başkanı yaptı. Bu beni şikâyet etmeseydi kimse beni tanımayacaktı. Ha ha ha...

Ayşe ürkerek güğümünü aldı, gitmeye hazırlandı. Yavaş sesle sordu;

- Bu nasıl kiracı Melahat teyze? Hayvanlara acıması, sana da saygısı yok!

Kedili Melahat Hanım güldü;

- Zor gününde onu sokaktan kurtardım, acıdım evimi verdim. Kediler gibi vefalı değilmiş. Bak kediler nasıl kıymet biliyor. Onları sokaklardan topluyorum, besliyorum.

Ayşe içinde bir yangın, bir bunalma duydu. Şimdi kuş olup hastaneye uçabilseydi. Doktorlar gerçekten oğlunu kurtarmış mıdır? Yarası çok ağır dediydi muhtar. Şimdi bunlar aklına neden geldi? Yüreği har har yanıyordu. Gecedен beri gözüne bir damla uyku girmediydi. 'Beni yanına alırlar mı? Üstüm başım da hiç uygun değil. Şimdi para derlerse...' Elini cebine soktu. 'Süt paraları yeter mi acaba? Kimden borç alırım' diye düşünürken hastanenin kapısına geldi.

Hastanenin önü ana baba günüydü. Hep kendisi gibi insanlar bekleyip duruyordu. Kapıdaki görevli saati gelmeden kapıyı açmadı. Ayşe'nin içindeki sıkıntı büyüdükçe dayanılmaz oldu. Gözlerinden yağmur gibi akan yaşlar boynuna doldu. Kapının açılması uzadıkça uzadı. Ayşe merdivenlere yorgun dizleriyle çöktü. Ne kadar oturdu, ne kadar içi yandı, ne kadar düşündü bilemedi. "Kapı açıldıııı..." diye bağırdılar.

Yorgun dizlerinde son bir gayretle kalktı. Merdivenleri çıktı. Koridorları dolandı. Kapıları tek tek araladı. Oğlunu akşam bıraktığı odada bulamadı. Yatağı boştu. Çarşafı düzelten görevliye sordu.

- Geç kaldın bacım, kan kaybından öldü. Morga kaldırdılar sabaha karşı.

Ayşe'nin genzini keskin bir ilaç kokusu yaktı. Ayakları kaydı, yere çöktü.

Hastabakıcı;

- İşlemler için para gerek bacım, dedi.

Ayşe'nin gözleri örtülürken elini cebinden çıkardı. - Al, süt paraları... Yeter mi? ■

Evet mutfakta birileri var!

Sebze tüketmenin farklı yolları var...

Taze fasülyeyi bir de böyle deneyin

Yaz ve sonbahar aylarında bol bol yediğimiz taze fasülye tezgâhlardan kalkmadan bu tarifi denemenizi öneririz. Dünya mutfağının popüler sebzeleri arasında yer alan taze fasülyenin bilmediğimiz pek çok pişirme yöntemi var. Bu sayımızda, Alman mutfağından beğeneceğinizi umduğumuz bir tarife yer verdik.

Kızarmış Çıtır Fasülye

Alman
Mutfağı

MALZEMELER INGREDIENTS

Yarım kilo taze fasülye
1 su bardağı un
1 diş dövülmüş sarımsak
1 adet soğan
1 tatlı kaşığı pul biber
Karabiber, Tuz
2 adet yumurta
1/4 su bardağı süt
1 su bardağı galeta unu
1/4 su bardağı parmesan peyniri rendesi
Kızartmak için zeytinyağı

YAPILIŞI: Taze fasülyelerin sap kısımlarını ayıklayın, yıkadıktan sonra kaynar suda iki dakika haşlayın. İki dakika sonunda fasülyeleri kaynar sudan çıkartıp soğuk suya tutun, bu fasülyelerin pişmeye devam etmesini önleyecektir. Soğanı blendırla püre haline getirin. Fasülyeleri soğan püresi ve ezilmiş sarımsakla iyice ovalayın. Geniş bir kasede unu ve baharatları karıştırın. Başka bir kasede galeta unuyla parmesan rendesini karıştırın. Son olarak bir kasede de yumurtalarla sütü çırpın. Bir tavada zeytinyağını kızdırın. Fasülyeleri sırasıyla unlu karışıma, daha sonra yumurtalı karışıma, son olarak da galeta unlu karışıma batırıp kızgın yağda altın rengini alıncaya kadar kızartın. Yağını alması için kağıt havlu serilmiş bir tabağa dizin. Yanında dip sos veya yoğurtla servis edebilirsiniz. Afiyet olsun.

KEMİK ERİMESİNİN OLUŞUMU PEK ÇOK ETKENE BAĞLI

Osteoporoz'un etkilerini azaltmak mümkün

20 Ekim, Dünya Osteoporoz Günü. Osteoporoz, yani kemik erimesi, 50 yaş üstü kadınların yarısından fazlasını etkilerken, erkeklerde etkileri daha çok 70 yaşından sonra ortaya çıkmaktadır. Kemik erimesiyle ilgili farkındalık oluşturmak için belirlenen Dünya Osteoporoz Günü'nün amacı, osteoporozu oluştuktan sonra tedavi etmek yerine, gelişmesini önlemeye yönelik bilincin yaygınlaşmasını sağlamaktır.

Osteoporoz nedir?

Osteoporoz, vücudumuzdaki kemiklerin sertliklerinin azalıp, kalitelerinin bozularak zayıf ve kırılgan hale gelmeleriyle ortaya çıkan ve tüm iskelet sistemini etkileyen bir kemik hastalığıdır.

Kemiklerimizin yapısı

Kemiklerimiz, yüzde 20 oranında su ve yüzde 55 oranında mineral maddelerden oluşur. Kalan kısmı organik dokular oluşturur. Kemiklerimizin yaklaşık dörtte üçü organik olmayan maddelerden oluşur. Bu maddelerin başında kemiklerin yapısını oluşturan ve sertlik, dayanıklılık ve sağlamlık gibi özelliklerini sağlayan kalsiyum, fosfor ve magnezyum gelir.

Kemik erimesinin nedenleri

- Kalsiyum, fosfor ve D vitamini eksikliği,
- Menopoz sonrası dönem,
- Yaşlılık,
- Genetik yatkınlık,
- Hormon düşüklüğü,
- Tiroid hormon bozuklukları,
- Steroid içerikli ilaç kullanımı,
- Sigara ve alkol kullanımı,
- Hareketsiz yaşam tarzı.

Osteoporozun belirtileri nelerdir?

Kemik erimesi, erken dönemde herhangi bir belirtiye neden olmaz. Kemik yoğunluğu azalsa da, kemikte herhangi bir kırılma veya çatlama olmadığı sürece tespiti güçtür. Tespiti için

kemik yoğunluğu testleri yapılmalıdır. Osteoporozun ilerlemesi durumunda birtakım belirtiler ortaya çıkabilir:

- Omurgada kırık veya çökmüş bir omurun neden olduğu bel ağrıları
- Kemiklerin eğrilmesine bağlı olarak boyun zamanla kısalması
- Kamburlaşma ve eğri duruş
- Basit hareketlerde bile ortaya çıkabilen kırılma ve çatlamlar

Önlemesi tedaviden daha kolay

Kemik dokusuna sağlamlık ve sertlik özelliğini kalsiyum verir. Kemik yapımında çok gerekli bir madde olan D vitamini almak için yeterince güneşlenmek gerekir.

Düzenli egzersiz yapmak da, kemik sağlığı için çok önemlidir.

Osteoporozdan korunmada ilk hedef, erken yaşlarda kemik kütlesini arttırmaktır.

Bu, doğru beslenme ile, vücut ağırlığının taşınmasına yol açan yeterli aktiviteyle ve risk faktörlerinin (aşırı alkol kullanımı, hareketsizlik gibi) azaltılmasıyla, faydalı alışkanlıkların kemik kütlesinin devamını sağlamak için sürdürülmesiyle ve dışardan alınan kalsiyum miktarının yaş ilerledikçe artırılmasıyla sağlanabilir. ■

AFRİKA'LI KADINLARIN ELİNDEN DÜNYAYA YAYILAN MUCİZE: **SHEA YAĞI**

Son dönemlerde hem kozmetik hem bitkisel ilaç sektöründe kullanılmaya başlayan Afrika kökenli shea yağı, saç bakımından cilt ürünlerine pek çok alanda iyileştirici güce sahip. Gıda olarak da kullanılan, Afrika'nın zeytinyağı sayılan Shea yağının toplanmasından üretimine tüm aşamalarında çoğunlukla kadınlar çalışıyor.

Afrika'nın batı bölgelerinde, en çok Nijerya, Mali, Gana, Burkina Faso, Senegal, Uganda ve Sudan gibi ülkelerde yetişen Karite ağacının fındığa benzer yemişlerinden elde edilen shea yağının yaklaşık iki bin yıldır üretildiği, iki yüz yıldır da kıta ekonomisinde önemli bir yer tuttuğu belirtiliyor.

İki binli yılların başından beri tüm dünyaya ihraç edilen bu sihirli yemişlerin toplanmasından yağının elde edilmesine kadar tüm aşamalarında çoğunlukla kadınlar çalışıyor.

Son dönemlerde tüm dünyada artan kadın girişimlerinin Afrika'daki uygulamalarından biri haline gelen Shea yağı üretimi, milyonlarca kadına iş ve gelir olanağı sağlıyor.

Gelelim shea yağının faydalarına... Vücudun kansere karşı direncini artıran antioksidanlar

bakımından zengin olan shea yağı, hem tıbbi amaçlı ürünlerde, hem temizlik ve cilt bakım ürünlerinde kullanılıyor. Sabun, nemlendirici ve losyonlarda oldukça yaygın.

Shea yağının özellikleri:

- Tüm cilt tiplerinde rahatlıkla kullanılabilir.
- Güçlü bir nemlendiricidir.
- Cilt tarafından neredeyse tümüyle emilir, cildi yağlandırmaz.
- Anti enfalmatuar olarak kullanılabilir.
- Antioksidan özelliğe sahiptir.
- Antibakteriyeldir.
- Ciltteki mantarlara karşı etkili bir merhemdir.
- Akneli ciltlere uygulandığında iyileştirici etkiye sahiptir.
- Cildin kolajen üretimini destekler.
- Cildin hücre yenilenmesini hızlandırır.
- Ciltte oluşan izleri ve kırışıklıkları gidermeye yardımcı olur.
- Saçlara uygulandığında kırıkları azalttığı görülmüştür.
- Egzama gibi pek çok cilt hastalığıyla mücadele eder.
- Cilt yanıklarının tedavisinde etkilidir. ■

Okuma Köşesi'nin bu sayıdaki okuyan kadın tablosu: *Otoportre* - 1899
Hillary Coddington Lewis
İngiltere (1871-1936)

Üç farklı kıtadan üç kadının uyanış öyküsü:

SAÇ ÖRGÜSÜ

İtalya'dan Guilan, babasının peruk atölyesinde çalışan Sicilyalı bir genç kadın. Babasının geçirdiği kazadan sonra aileden kalma bu atölyeyle ilgili sorunlarla başetmek zorunda. Ya bir yolunu bulup bu sorun yumağından kurtulacak ya da başını egecek.

Kanadalı Sarah, üç çocuklu, çalışkan, tanınmış ve oldukça başarılı, bugüne kadar işleri yolunda gitmiş bir avukat. Üstelik yıllarca çalışmasının ödülü olarak uzun süredir beklediği terfiyi de almıştır. Ancak sevinci uzun sürmez. Terfinin hemen sonrasında meme kanserine yakalandığını öğrenir. Ya bugüne kadar dişiyile tırnağıyla kazandığından vazgeçecek, ya da tüm gücüyle hayata tutunacak.

Smita da Hindistan'da yaklaşık 200 milyon Hintli'nin içinde bulunduğu, tamamen sistem dışında yaşayan, toplum tarafından dışlanmış, yoksulun yoksulu kesim Dalitler'e dahil bir anne. Tek hayali kızını okutmak, onu kendi yaşadığı yoksul hayattan kurtarmak.

Fransız yazar Laetitia Colombani tarafından kaleme alınan ve üç ayrı kıtada ve kültürde yaşayan üç kadının adeta birbirine benzeyen hikâyelerini ele alan *Saç Örgüsü*, karşı karşıya kaldıkları durumlarla nasıl başettiklerini, kaderlerine razı olmayışlarını, özgürlük için savaşım vermelerini umut ve dayanışmayla dokudukları hayatlarını anlatıyor.

Tüm dünyada 40 dile çevrilen eser, Fransa'da bir milyon satış rakamına sahip. 44 yaşındaki yazar, bu eseriyle 9 ödül aldı. Türkçe olarak ilk basımı Mart 2020'de Yan Pasaj Yayınevi tarafından yapılan kitabı Türkçeye kazandıran Gülşah Ercenk.

SAÇ ÖRGÜSÜ

Yazan: Laetitia Colombani

Çeviri: Gülşah Ercenk

YAN PASAJ YAYINEVİ
Temmuz 2020

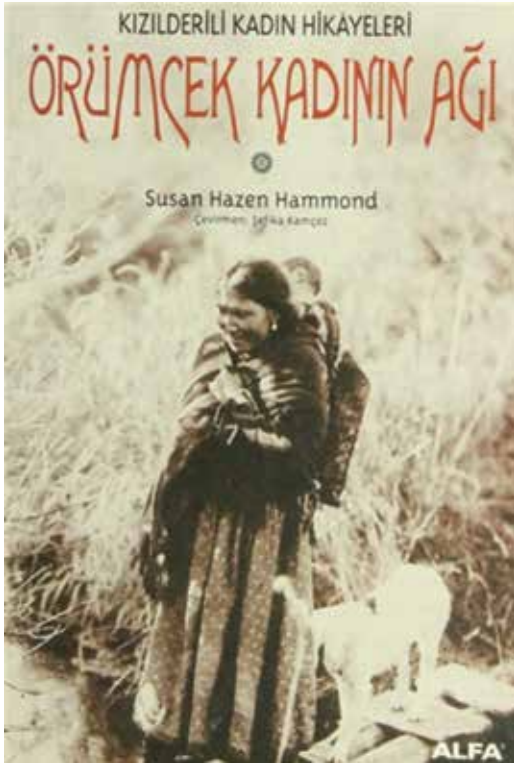

Laetitia Colombani kimdir?

1976 Fransa doğumlu yazar, senarist, yönetmen ve oyuncu Laetitia Colombani, aynı zamanda tiyatro oyunları da yazıyor. Nantes'teki iki yıllık hazırlık sınıfı Cinésup'tan sonra École Nationale Supérieure Louis Lumière'ye girdi. 1998 yılında mezun oldu. *Saç Örgüsü* romanı, pek çok ödül aldı ve 40 dile çevrildi.

Kadınların gücünü anlatan Kızılderili hikâyeleri

ÖRÜMCEK KADININ AĞI

Kızılderili kadın hikâyeleri

ÖRÜMCEK KADININ AĞI

Yazan: Susan Hazen Hammond

Çeviri: Şefika Kamçez

ALFA Yayınları
Haziran 2001

Amerika'da izleri 20 bin yıl öncesine kadar giden, kıtanın ilk yerleşimcileri olan Kızılderililer'in yüzyıllardan beri anlatılagelen öykülerinden yapılan bir derleme okuyacağınız kitap. Bir ateşin etrafında oturarak anlatılan ve dünya üzerindeki en eski edebiyat örneklerinden biri sayılan Kızılderili hikâyeleri, kuşaklar boyunca belki de milyonlarca defa anlatıldı.

Bu hikâyeler, ölüm, doğum, aşk, nefret, acı, mutluluk, heyecan, cesaret, sakinlik gibi insan ruhunu derinden etkileyen temel duyguları ele alır. Hepsi tek bir kültürden gelmiyor elbette. Amerika'da pek çok farklı kültüre sahip yerli kabilesi yaşıyordu. Ancak tüm kültür farklılıklarına rağmen, hepsinin ortak yanı, 'kadın kültürünün kutsanması, onurlandırılması' olmuştur.

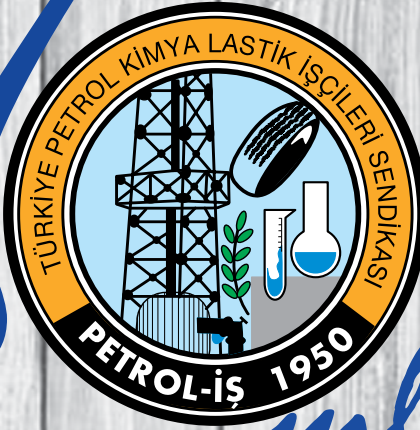
Önsözünde yer alan şu sözler, kitabın içeriği hakkında bize bilgi veriyor: "Amerikan yerlisi kadınlar, kadın gücü ve yeteneklerini konu alan masallarla büyütülmüştür. Bu kadınlara kadın büyücüler, kadın savaşçılar, kadın sanatçılar ve kadın din elçileri hakkında öyküler anlatılmıştır. Fakat hepsinden önemlisi bu öykülerde kadının kutsal yaratıcı, doğaüstü güç, evrendeki değiştirici kuvvet olarak dile getirilmesidir."

Yazar Susan Hazen Hammond, Navajo ve Güney Arizona Tohona O'odham gruplarındaki anlatıcılarla yaptığı görüşmelerden elde ettiği, ülkenin çeşitli bölgelerindeki kabilelerin genel bir kesitini yansıttığı "Kızılderili Kadın Hikâyeleri: Örümcek Kadının Ağı" kitabında, son iki yüzyılda kayda geçmiş binlerce öykü arasından seçtiği; kadınların güç, dayanıklılık ve canlılıklarını vurgulayan öyküleri kendi sözcükleriyle aktarıyor.

Susan Hazen Hammond kimdir?

Peninsula Üniversitesi eski öğretim üyesi Susan Hazen-Hammond, Amerikan Yerli Tarihi Zaman Çizelgeleri adlı bir çalışmayla kurgusal olmayan 7 kitap, çok sayıda makale, kısa öykü ve şiir kaleme aldı. Amerikan yerlileri üzerine yazdığı yazılar ve çalışmaları büyük beğeni topladı. Ataları arasında Abenaki erkekleri ve kadınları var.

7. yıl

